

Anu-Rohima Mylläri

Olet muutakin kuin poliisi?

Poliisiopiskelijoiden
ennakkoluuloihin ja asenteisiin vaikuttaminen
dialogisella opetusmenetelmällä

Opinnäytetyö
Yhteisöpedagogi

2020

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Anu-Rohima Mylläri	Yhteisöpedagogi (AMK)	Syyskuu 2020
Opinnäytetyön nimi Olet muutakin kuin poliisi? Poliisiopiskelijoiden ennakkoluuloihin ja asenteisiin vaikuttaminen dialogisella opetusmenetelmällä		68 sivua 2 liitesivua
Toimeksiantaja Poliisiammattikorkeakoulu		
Ohjaaja Sari Miettinen		
Tiivistelmä Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella, voidaanko ammatillisessa koulutuksessa erilaisuutta ja ennakkoluuloja koskevien kysymysten käsittelyyn harjaannuttaa. Voidaanko prosessia vahvistaa toimenpiteellä, jonka tavoitteena on yhdenvertaisuus ja yhteisöllinen monimuotoisuus? Opinnäytetyö on laadittu Poliisiammattikorkeakoulun tilaustyönä ja tarkastelussa on poliisiopiskelijoille suunniteltu ja toteutettu opintojakso <i>Oletko muutakin kuin poliisi?</i> Opintojaksoissa käytetään moninaisuus, oivallus ja dialogi -menetelmää (MOD), joka tekee näkyväksi opiskelijoiden asenteita ja mahdollisia ennakkoluuloja. Menetelmän avulla on mahdollista käydä rakentavaa keskustelua ja ymmärtää omia ajatusvirheitä, joihin ennakkoluulot usein perustuvat. Opinnäytetyö tuo lisäarvoa tavanomaiseen poliisikoulutukseen kehittämällä opetusmenetelmiä vahvistamaan poliisien kykyä toimia monimuotoisessa yhteiskunnassa ja tunnistaa henkilökohtaisia arvoristiriitoja, joihin poliisit työssään usein törmäävät. Tämän opinnäytetyön tutkimuksellinen tavoite on arvioida tavanomaisesta poikkeavalla opetusmenetelmällä toteutetun kurssin antia poliisin ammatti-identiteetin kehittämisen näkökulmasta. Tämän lisäksi arvioitiin opetusmenetelmän potentiaalia saada aikaan muutoksia poliisiopiskelijoiden arvoissa ja asenteissa. Tutkimusta lähestyttiin toiminnallisen opinnäytetyön lähtökohdista, ja tämä tähtää tutkimukselliseen kehittämistyöhön. Tutkimuksellisen kehittämistyön avulla opinnäyte parantaa jo olemassa olevaa poliisikoulutusta. Opinnäytteen johtopäätös on, että opintojakso antaa opiskelijoille välineitä tiedostaa omat ennakkoluulonsa ja kohdata ammatillisesti asiakkaat yksilöinä. Kyse on kulttuurisen kompetenssin kehittämisestä, jolloin yksilön tilanteinen kohtaaminen on tärkeämpää kuin pelkästään kaikkien kulttuurien yleismaailmallinen ymmärtäminen. Ammatillisilla, kuten poliiseilla, tulee olla kyky kyseenalaistaa omia asenteitaan, arvojaan ja toimintatapojaan ihmisten kohtaamisissa. Tavoitteena on muun muassa luottamuksen luominen eri asiakasryhmiin ja heidän välilleen.		
Asiasanat poliisi, osallisuus, ihmisoikeudet, dialogisuus, pedagogiikka, yhdenvertaisuus, maahanmuutto, syrjäytyminen, arvot, minätietoisuus		

Author (authors)	Degree	Time
Anu-Rohima Mylläri	Bachelor of Humanities (AMK)	September 2020
Thesis title Are you more than just a police officer? Influencing the prejudices of police academy students through a dialogical method of teaching		68 pages 2 pages of appendices
Commissioned by Police University College		
Supervisor Sari Miettinen		
Abstract <p>The purpose of this final project is to examine whether issues of diversity and prejudices can be practiced in vocational education. Is it possible to strengthen the process with measures aiming towards equality and diversity on a communal level?</p> <p>The final project has been commissioned by the Police University College. Under review is the designed and implemented course Are you more than just a police officer? The MOD-method of diversity, realization and dialogue is used in the course, which makes the students' attitudes and prejudices visible. This method also allows a constructive discussion and an understanding of one's own erroneous thoughts, on which prejudices are often based.</p> <p>The final project adds value to conventional police training by developing teaching methods to strengthen the ability of police officers to function in a diverse society and identify those personal conflicting values that police officers encounter in their work.</p> <p>The research goal of this final project was to evaluate the value and effects of a course implemented with a different teaching method in regards of the development of the professional identity of the police. In addition to this, the potential of the teaching method to bring about changes in the values and attitudes of police students was assessed. The research was approached from the point of view of a functional final project, which aims at research development work. Through research development work the final project improves current police training.</p> <p>The conclusion of the final project is that the course provides students with the tools to become aware of their own prejudices and to face clients as individuals in a professional manner. It is about developing cultural competence, in which case meeting the individual is more important than simply understanding all cultures. Professionals such as police officers should have the ability to question their own attitudes, values and behavior in interactions with others. The aim is, among other things, to create trust among and between different customer groups.</p>		
Keywords police, inclusion, human rights, dialogue, pedagogy, equality, immigration, exclusion, values, self-awareness		

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	6
2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA KESKEISET KÄSITTEET	9
2.1 Dialoginen minä -teoria	9
2.1 Minätietoisuus ja sisäiset mallit	12
2.2 Ihmiskuva ja maailmankuva	13
2.3 Kulttuurinen kompetenssi	15
2.4 Monimuotoisuus	17
3. AIEMMAT TUTKIMUKSET	18
4. AMMATTINA POLIISI	20
4.1 Poliisin työnkuva ja imago	20
4.2 Poliisikoulutus	21
4.3 Poliisin eettinen vala ja arvot	23
4.4 Virkamiesetiikan rajapinnat	26
5. OLET MUUTAKIN KUIN POLIISI? – OPINTOJAKSO	28
5.1 MOD-KONSEPTI	28
5.2 Oivaltava oppiminen pedagogisena menetelmänä	31
5.3 Opettajan rooli valmentajana	32
5.4 Puhetta turvallisessa tilassa	33
6. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	36
6.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset sekä tutkimukseen osallistujat	36
6.2 Tutkimusmenetelmä	37
6.3 Tutkimusaineisto ja analyysi	38
7. TULOKSET	40
7.1 Sisäiset mallit ja minätietoisuus	40
7.2 Arvot ja arvotietoisuus	45
7.3 Vaikeiden aiheiden puheeksi ottaminen	49
7.4 Dialogi ja itsereflektio	51

7.5 Ihmiskuva ja ihmiskäsitys	52
7.6 Maailmankuva	54
7.7 Kyky nähdä laajemmin asiayhteyksiä.....	57
7.8 Teoriasta käytäntöön - opiskelijoiden kokemuksia opintojaksosta	59
8. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	61
9 JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET	67
LÄHTEET.....	68

KUVALUETTELO

LIITTEET

Liite 1. Opintojakson esittely

Liite 2. Opintojakson asiakokonaisuudet

1. JOHDANTO

”Lainvartijan tehtävä on niin arvokas tehtävä, että pitää tietää mitä kirjoittaa” - Sisäministeri Paula Risikko (De Fresnes 2017).

Poliisikoulutuksessa on tavanomaisesti suuntauduttu käytännön voiman ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamiseen ja ylläpitämiseen. Koulutuksessa on ollut vahva oikeusnormatiivinen perusta, eli lainsäädännön tuntemus on keskeinen osa poliisiopintoja. Poliisin on tunnettava lainsäädännölliset reunaehdot toimiakseen hyväksyttävällä ja eettisellä tavalla. Ammattilaisilla, kuten poliiseilla, tulee lisäksi olla kyky kyseenalaistaa omia asenteitaan, arvojaan ja toimintatapojaan ihmisten kohtaamisissa. Kyse on kulttuurisen kompetenssin kehittämisestä, jolloin yksilön kohtaaminen on tärkeämpää kuin pelkästään kaikkien kulttuurien ymmärtäminen. Tavoitteena on muun muassa luottamuksen luominen eri asiakasryhmiin ja heidän välilleen.

Tämä opinnäytetyö tuo lisäarvoa tavanomaiseen poliisikoulutukseen kehittämällä opetusmenetelmiä vahvistamaan poliisien kykyä toimia monimuotoisessa yhteiskunnassa ja tunnistaa henkilökohtaisia arvoristiriitoja, joihin poliisit työssään törmäävät. Tutkimuksellisen kehittämistyön avulla opinnäytetyö parantaa jo olemassa olevaa poliisikoulutusta. Tutkimus tuottaa tietoa opetusmenetelmästä, jonka lähtökohta on dialogisuus yhdistettynä käytännön pedagogisiin menetelmiin. Aineistona käytetään Poliisiammattikorkeakoulun *Oletko muutakin kuin poliisi?* -opintojakson aikana kerättyjä oppimispäiväkirjoja ja paltteita. Teoreettisena kehyksenä tutkimuksessa toimii Hermansin ja Dimaggion (2004) *dialoginen minä* -teoria.

Tämä opinnäytetyö on tehty Poliisiammattikorkeakoulun tilaustyönä ja tarkastelussa on poliisiopiskelijoille suunniteltu ja toteutettu opintojakso *Oletko muutakin kuin poliisi?* Opintojaksossa käytetään moninaisuus, oivallus ja dialogi -menetelmää (MOD), joka tekee näkyväksi opiskelijoiden asenteita ja ennakkoluuloja. Menetelmän avulla on mahdollista käydä rakentavaa keskustelua ja ymmärtää omia ajatusvirheitä, joihin ennakkoluulot usein perustuvat. Opintojakson lähtökohtana ovat ihmisoikeudet ja se sisältää teemoja, joiden kautta opitaan käymään haastavia arvokysymyksiä.

Opinnäytetyö on hyvin ajankohtainen, koska jo vuonna 2017 verkkolehti Long Play uutisoi julkisuuteen esiin tulleista rasistis-sävytteisistä keskusteluista poliisien salaisessa Facebook-ryhmässä (Pietarinen 2017).

Ryhmässä ammatikseen poliisityötä tekevät kävivät avointa rasistista kommentointia maahanmuuttoon liittyvistä asioita. Keskustelu sai tuolloisen sisäministeri Paula Risikon (kok) tuomaan näkemyksensä esiin sananvapaudesta ja käyttäytymissäännöistä, kuten alun sitaatista käy ilmi. Myös Yrjö Suhonen Poliisijärjestöjen liiton puheenjohtajana tuomitsi keskustelun jyrkästi. ”Täysin tuomittavaa. Jos karusti sanotaan, moukkamaista käytöstä. Kyllä tällainen henkilökohtaisista ongelmista kertoo.” (De Fresnes 2017.)

Kyseinen keskustelu osoittaa, että poliisiorganisaatiossa on asenteisiin liittyviä ongelmia. Tällöin nousee kysymys, miten kansalaisten turvallisuudentunne voidaan taata niin, että se rakentaa ja kasvattaa kaikissa väestöryhmissä ja yksilöissä luottamusta poliisiviranomaisen toimintaa kohtaan – myös niiden, joihin rasistinen keskustelu on kohdentunut.

Toinen julkisuuteen nostettu tapaus on 9.10.2018 Helsingin kaupungin ja Helsingin poliisin järjestämä ns. paperittomia käsitellyt seminaari *Helsinkiin kadonneet*. Seminaariin osallistujien mukaan ulkomaalaispoliisi toteutti omassa puheenvuorossaan räikeää etnistä profilointia. Myös Helsingin Sanomien uutisoinnissa käy ilmi, että esitelty kohderyhmä kuvattiin hyvin negatiivisten ja stereotyyppisten esimerkkien valossa (Dahlbom 2018). Helsingin poliisi oli reagoinut kohuun ja kommentoinut Twitteriin: ”Poliisi ei missään nimessä halua vahvistaa rasistisia stereotypioita vaan he tekevät yhteistyötä seminaariin osallistujien ja muiden viranomaisten kanssa päivittäin syrjäytymisen ehkäisemiseksi (Helsingin poliisi 2018).”

Toukokuussa 2020 Yhdysvaltain Minneapolisin kaupungissa mustaihoinen George Floyd kuoli väkivaltaisesti poliisien käsiin (Haukka 2020). Tapaus käynnisti maailmanlaajuisen keskustelun ja protestoinnin mustiin kohdistuvasta rasismista. Samaan aikaan keskustelussa nousi kysymys poliisin voimankäytöstä ja poliisikoulutuksen pituudesta ja sisällöstä. Suomen ja Norjan poliisikoulutus nostettiin mediassa esiin hyvinä esimerkkeinä (Kates 2020).

Esitetyt tapaukset ovat näytteitä poliisin joutumisesta negatiiviseen valokeilaan julkisuudessa, mikä on johtunut poliisivoimissa esiintyvistä negatiivisista asenteista. Ne nostavat esiin kysymyksen ristiriidasta yksilön, hänen edustamansa organisaation ja yhteiskunnan arvojen välillä. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella, voidaanko_ammattillisessa koulutuksessa erilaisuutta koskevia kysymyksiä harjaannuttaa ja selvittää sellaisella toimenpiteellä, jonka tavoitteena on yhdenvertaisuus ja joka tähtää yhteisölliseen monimuotoisuuteen. Tutkielmassa tarkastellaan erityisesti poliisin ammatillista koulutusta.

Idea aiheeseen heräsi työskennellessäni Suomen Punaisella Ristillä ja käytettyäni MOD-koulutuskokonaisuuteen liittyviä teemoja kouluttaessani erilaisia ryhmiä. Koulutuksessa käytetyn menetelmän toimivuus ja ajattelun prosessi-mainen kehitys sekä siitä seuranneet oivallukset toimivat tehokkaasti hyvin erilaisissa kokoonpanoissa. Tästä syntyi ajatus siitä, että koulutuskokonaisuudessa esiintyvät teemat olisivat hyvin tarpeellisia ja sovellettavissa nimenomaan poliisikoulutuksessa. Keskustelu opintojakson toteuttamisesta aloitettiin Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävän poliisitoiminnon johtaja, ylikomisario Jari Taposen kanssa. Ajatusta pidettiin niin tärkeänä, että asia siirrettiin Poliisiammattikorkeakouluun, jossa koulun rehtorin Kimmo Himberg kanssa neuvottelujen tuloksena suunniteltiin sopiva opintojakso, jossa MOD-koulutuskokonaisuutta pystytään soveltamaan juuri poliisin työhön sopien.

Tämän opinnäytetyön tutkimuksellinen tavoite on arvioida tavanomaista poikkeavalla opetusmenetelmällä toteutetun kurssin antia poliisin ammatti-identiteetin kehittämisen näkökulmasta. Tämän lisäksi arvioidaan opetusmenetelmän potentiaalia saada aikaan muutoksia poliisiopiskelijoiden arvoissa ja asenteissa. Tutkimusta lähestytään toiminnallisen opinnäytetyön lähtökohdista, mikä tähtää tutkimukselliseen kehittämistyöhön. Tässä opinnäytetyössä selvitetään, tuottaako MOD-koulutuskokonaisuudesta johdettu *Olet muutakin kuin poliisi?* -opintojakso tavoiteltua oppimista ja osaamista.

Keskeisiä käsitteitä tutkimuksessa ovat arvot ja arvotietoisuus, ihmiskuva ja ihmiskäsitys, minätietoisuus sekä maailmankuva.

2. TOOREETTINEN VIITEKEHYS JA KESKEISET KÄSITTEET

Tähän opinnäytetyöhön on valittu teoreettiseksi viitekehykseksi dialoginen minä -teoria (Hermans 2012), joka tuo näkyväksi ne puolet ihmisestä, jotka toimivat alitajuntaisesti eli tiedostamatta. Teoriaa täydentämään on otettu sisäisten mallien ja minätietoisuuden käsitteet (Lonka 2014), jotka avaavat laajemmin sisäisen dialogin vaikutusta yksilöiden toimintaan ja ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Aineiston tarkastelu on tarkoituksenmukaista juuri näiden alueiden näkyväksi tulemisen ja niiden käsittelyn kannalta. Lisäksi luku kattaa kulttuurisen kompetenssin käsitteen.

Teoreettiset käsitteet, joita käsitellään tässä luvussa, nousivat aineistosta tunnistettavina teemoina, ja ne esitetään järjestyksessä, joka heijastaa niiden tärkeyttä työn kokonaisuudessa.

2.1 Dialoginen minä -teoria

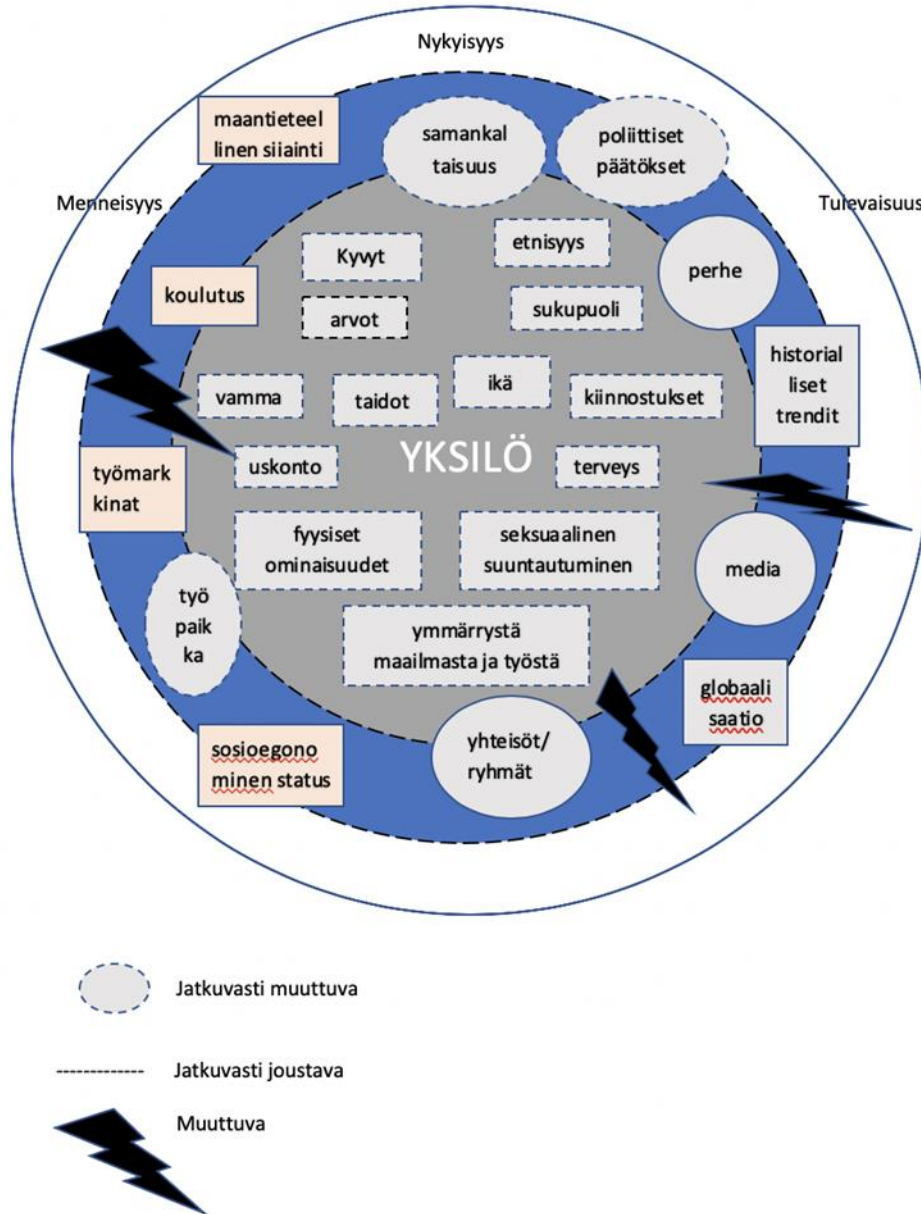
Teoreettisena kehyksenä tutkimuksessa toimii Hermansin ja Dimaggion (2004) dialoginen minä -teoria. Teoria perustuu ajatukseen, että samalla kun jokainen yksilö on ainutlaatuinen kokonaisuus, jokaisessa on monia minuuden puolia, jotka käyvät keskenään dialogia. Nämä minuuden eri puolet tai minä-positiot kiinnittyvät yksilöiden kokemuksiin ja vuorovaikutukseen erilaisissa ryhmissä, yhteisöissä ja vuorovaikutustilanteissa (kuva 1). (Hermans & Di-maggio 2004.)

Dialoginen minä -teorian mukaan eri positiot käyvät jatkuvaa sisäistä dialogia, jotka ovat enemmän tai vähemmän sidoksissa yksilön sen hetkistä elämää koskettaviin yhteisöihin, niiden arvoihin, käytäntöihin, käsityksiin ja normeihin.

Yksilön mielessä käytävät dialogiset keskustelut ovat kuin sisäisiä näkökulmia, ääniä ja keskusteluita kahden tai erilaisten joukkojen välillä. Yksilön käytös on tilannesidonnaista ja eri ihmiset tuovat itsestä esiin erilaisia puolia. (Hermans & Dimaggio 2004. Castaneda ym. 2018.)

Teoria auttaa ymmärtämään, ettei minuus ole mikään yhtenäinen ja aukoton kokonaisuus, vaan minuudessa on monia eri puolia, ja nämä eri puolet käyvät jatkuvaa sisäistä dialogia keskenään. Nuori minä tarkastelee sisäistä ja ulkoista maailmaa hyvin eri tavoin, kuin ikääntyvämpi ja enemmän elämää nähnyt. Tällöin myös toisenlaisten vahvuuksien löytäminen vaatii jatkuvaa dialogia it-

sen ja ympäröivän todellisuuden kanssa. Se, että olemme tai toimimme eri tavoin sosiaalisissa konteksteissa eri elämänvaiheissa, voi näyttäytyä kokemuksena, joista on vaikea tunnistaa aina itseään. (Hermans 2015; Kallio 2017.)

Kuva 1 Minuuden eri puolten kekinäinen vuoropuhelu Dialoginen minä-teoriassa. (Hermans 2015. Kuvan laatinut opinnäytetyön tekijä itse.)

Tunteet ovat hyvin olennainen osa yksilön käsitystä itsestä ja toisista. Tunteet vaikuttavat jatkuvasti sisäiseen dialogiin. Sisäisessä dialogissa kuuluvat erilaiset äänet, jotka ovat sidoksissa ei vain aikaan, vaan myös yksilön kehitykseen. Kehityksen eri vaiheissa on kuultavissa sisäistetyt ajatusrakenteet, joihin vaikuttavat esimerkiksi kasvatus, ympäristö, koulutus ja yleinen keskustelu. (Her-

mans & Dimaggio 2004. Castaneda ym 2018.) *Ihmiskuva ja ihmiskäsitys* (Rauhala 2015) ovat sidoksissa vahvasti sisäistettyihin ajatusrakenteisiin ja yksilön maailmankuvaan. (Turunen 2013.)

Dialoginen minä määrittyy yksilön sosiaalisten kokemusten, erilaisten jäsenyyksien tai velvoitteiden kautta. Näiden puolien tai äänien suhdetta havainnoi kolmas minuuden positio, kuulija eli itseä havainnoiva minä (Salgado & Hermans, 2005). Ihmisen mielessä ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa nämä puolet tai äänet ovat jatkuvassa vuoropuhelussa toistensa kanssa, neuvotellen tilanteiden merkityksestä ja yhdistäen kertomuksia, jotka muodostavat minuuden. Ihminen ikään kuin simuloi arjen vuorovaikutustilanteita ja -asetelmia oman mielensä piirissä. (Hakala & Kiviniemi 2013, 60.) Keskustelu itsensä kanssa tapahtuu yleensä menneessä, nykyhetkessä tai tulevaisuudessa. (Ligorio & César 2013, 156.)

Dialoginen minä -teoriassa tarkastellaan myös sisäisiä valintoja tunteen ja järjen välillä. Yksilön tapa reagoida eri tilanteissa riippuu tilanteen herättämisestä tunteista ja siitä, miten järki asemoituu suhteessa niihin. Tunteet ovat tiedostamattomia ensireaktioita, jotka voivat syntyä nopeasti. Tunteet heräävät reaktioina johonkin syyhyyn ja niillä on kohde. Tunteet kertovat asian merkityksellisyydestä yksilölle, ja toiminnan taustalla toimii aina jokin tunne. Tässä prosessissa tapahtuu dialogia, joka on tiedostettua tai tiedostamatonta. Toiminta puolestaan on vuorovaikutusta ympäröivän todellisuuden kanssa. Toiminnan muuttaminen käytäntöön, vaatii tunteiden tunnistamista ja tiedostamista, jossa ympäröivä todellisuus toimii yksilölle haasteena. (Hermans & Dimaggio 2004; Aho 2013.)

Ulkoisen vuoropuhelu on sidottuna aina aikaan ja paikkaan, mutta sisäistä vuoropuhelua tapahtuu tavallaan alinomaa. Tällöin ulkoisella ajalla ja paikalla ei ole merkitystä. Tämä ominaisuus on vain ihmisellä, koska esimerkiksi robotit voivat käydä vuoropuhelua, mutta se on aina vain ulkoista. Dialogi itsensä kanssa avaa aina uusia mielenmaisemia. Ennen kuin sanomme sanaakaan, olemme käyneet sisäistä dialogia jollain tasolla itsemme kanssa. Puhuesamme ääneen, samalla teemme peilausta muihin kuuntelijoihin. Jos keskustelemme jostain roolista käsin toisen kanssa, toinen voi antaa herättävän

”avainsanan”. Tällöin alamme käydä keskustelua jonkun oman sisäisen position ja ulkopuolella olevan vastapuolen vastauksen välillä. (Ligorio & César 2013.) Tällöin vaikeiden asioiden puheeksi ottaminen toimii peilinä omien ajatustemme kanssa ja antaa kykyä nähdä myös laajempia asiayhteyksiä.

2.1 Minätietoisuus ja sisäiset mallit

Minuuden määrittämisessä, oman maailmakuvan luomisessa ja ylipäättään ihmisenä olemisessa on merkittävässä roolissa muiden ihmisten kanssa jaettu todellisuus ja kyky asemoida oma roolinsa muiden joukossa (Lahtinen & Koljonen 2016, 103).

Jokaisella ihmisellä on jokin käsitys itsestään, jota kutsutaan *minätietoisudeksi*, vaikka siitä ei olisikaan joka hetki yhtä tietoinen. *Minätietoisuutta* voi harjoitella erilaisilla kysymyksillä, jotka liittyvät esimerkiksi tunteisiin ja motiiveihin. *Minätietoisuus* on tärkeää, jotta ymmärtää miksi ajattelee tai toimii kuten toimii. (Helkama ym. 2004.)

Sisäisistä malleista puhuu psykologian professori Kirsti Lonka (2014). Hän kuvaa sisäistä maailmaa sellaiseksi, jonka kautta ihminen hahmottaa ja peilaa ulkoista maailmaansa. Lonka toteaa, että ihmisen olisi jatkuvasti kehitettävä omaa *sisäistä maailmaansa* ja sisäisiä toimintamallejaan, jotta hän pärjää mahdollisimman hyvin jatkuvasti muuttuvissa ulkoisissa olosuhteissa. Ulkoiset olosuhteet tarkoittavat maailmaa ja tapahtumia jokaisen ihmisen ympärillä. Lonka nostaa esiin oivaltavan oppimisen tärkeyden, jossa tuotetaan ja tuetaan sellaisia oppimisympäristöjä, joissa oivallukset ovat mahdollisia. Oivaltavaa oppimista toteutetaan yleensä varhaiskasvatuksessa ja alakoulussa, kun taas institutionaaliset käytännöt eivät tuota kovin innovatiivisia ajatusmalleja, jolloin oppimista ei pääse syntymään aikuisiällä.

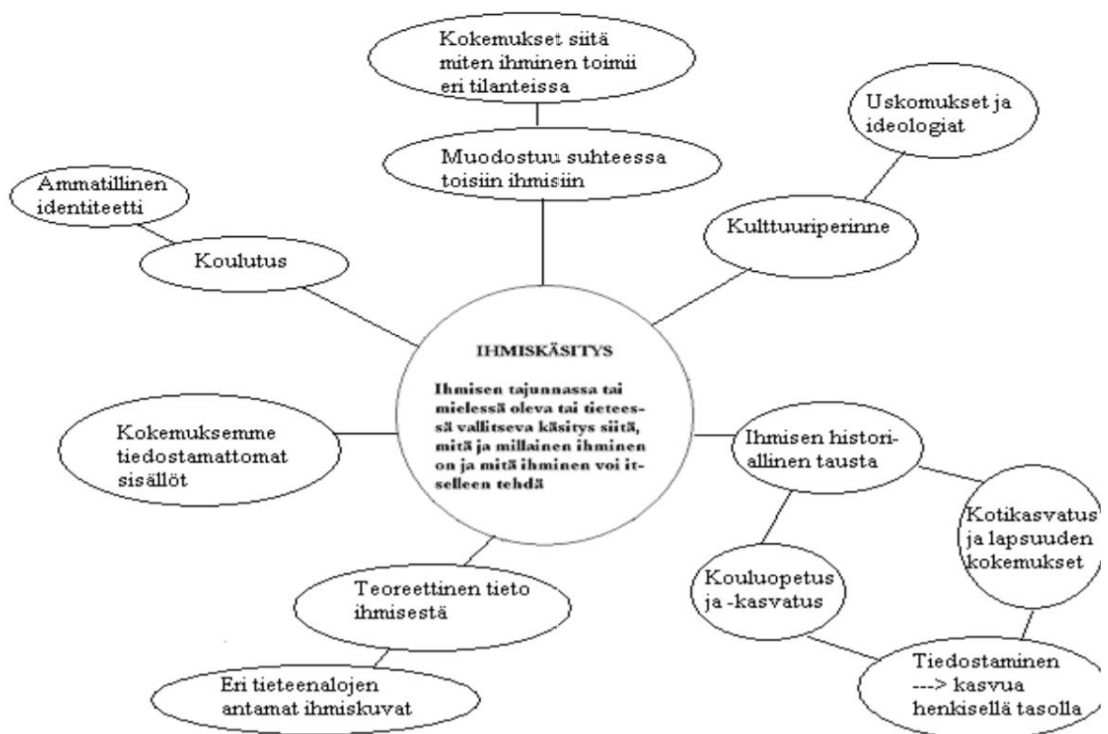
Lonka kuvaa miten jäsenyneet *sisäiset mallit* palvelevat ihmisen ajatusta ja toimintaa, mutta monet *sisäiset mallit* ovat niin automatisoituneita, että niistä ei olla edes tietoisia, jolloin niitä on vaikea muuttaa. Näin ollen ne eivät ole enää malleja, vaan niistä tulee rutinoituneita tapoja, ikään kuin totuuksia. (Lonka

2014, 13–14.) Hokkanen (2002) puhuu identiteetin prosessin omaisesta kehityksestä.

”Identiteetissä ei siis enää ole kyse sen ‘löytämisestä’, vaan ennemminkin voitaisiin puhua prosessinomaisesta, jatkuvasta luomisesta ja tasapainoittelusta muuttuvan maailman sosiaalisten vaatimusten ja oman mielen välillä. Identiteetti on keksintöä, fiktiota, joka rakentuu epävakaisissa tilanteissa, kun ihminen hahmottaa itseään erilaisten näkökulmien kautta, verraten samankaltaisuuksia ja eroja muihin.” (Hokkanen 2002, 66).

2.2 Ihmiskuva ja maailmankuva

Lauri Rauhalan (2015) holistinen *ihmiskuva* ja *ihmiskäsitys* perustuu ihmistieteisiin, kokemuksellisuuteen ja havaintoihin ihmisestä. Ihmiskuva on yksityiskohtaisempi kuin ihmiskäsitys (kuva 2), vaikka käsitteet ovatkin kiinteästi yhteydessä toisiinsa. Tässä opinnäytetyössä nämä termit ovat vahvasti toisiinsa sidoksissa olevia asioita, joita käsitellään parina, siis *ihmiskuva* ja *ihmiskäsitys*.

Kuva 2 Teologian tohtori Heikki Salomaan havaintokuva ihmiskäsityksestä. (Salomaa 2013.)

Tiedostettu ja perusteellisesti pohdittu *ihmiskuva* ja *ihmiskäsitys* on asianmukaisen ihmisenä olemisemme välttämätön perusta. Laajimpaan mahdolliseen, filosofiseen ihmiskäsitykseen kuuluvat näkemys ihmisestä kokonaisuudessaan, näkemys ihmisen olemuksesta ja olemisen tapaan liittyvistä mahdollisuuksista, sekä ihmiselämään erottamattomasti liittyvät arvot ja eettiset kysymykset. *Ihmiskäsitys* on jatkuvasti kehittyvää ja sitä kautta tulkitaan, mikä ihmisessä on olennaista, koska taustalla vaikuttavat omat arvot ja niiden lisäksi myös kunkin ajan arvot, ihanteet ja kulttuuri. *Ihmiskäsitys* toimii arviointipohjana ja arvopeilinä ja jonka kautta näemme ja arvioimme muita ihmisiä. (Rauhala 2015.)

Maailmankuva on periytyvä ja se tapahtuu kulttuurin sisällä. Ne ovat mm. todellisuuden käsitteellistykset kielessä (käsitejärjestelmät), ja jaettu arkitieto (tavat ja käytännöt, sosiaaliset odotukset ja hallitsevat mielikuvat) (Tomperi 2003, 37). Kun ihmiset saavat yhä enemmän tietoa maailmasta, todennäköisesti he myös muuttavat mielikuviaan ja katsomuksellisia käsityksiään maailmasta ja elämästä (Hietämäki 2015, 5).

”Kartat ovat yksi tapa hahmottaa maailmaa. Jo koulun penkillä ne muokkaavat käsityksiämme maailmasta. Tarkastellessamme maailmaa, teemme sen lähinnä omasta asuinpaikastamme käsin.” (Turunen 2013, 121.)

Todellisuudessa oppimamme maailmankartta heijastaa valtioiden välisiä valtasuhteita. Näiden kautta asemoidumme suhteessa toisiin niin kansakuntana kuin yksilöinä. Jokainen ihminen tarkastelee tai tulkitsee maailmaa ympärillään niin, kuin se olisi ainut totuus. Maailmassa on kuitenkin yhtä monta todellisuutta kuin on ihmisiäkin, koska jokainen kokee maailman tavallaan. Yhteinen ja uusi maailmankuva voi syntyä vain siten, että osapuolet astuvat avoimesti kohtaamaan toinen toisensa. Tällainen jää helposti syntymättä, jos jäämme vain yhden valtakulttuurin kielen tai median vaikutuksen piiriin. (Turunen 2013.)

2.3 Kulttuurinen kompetenssi

Yleisen suomalaisen asiasanaston mukaan kulttuurinen kompetenssi tarkoittaa osaamista, kelpoisuutta tai pätevyyttä (YSA 2012). Kulttuurinen kompetenssi ei tarkoita, että jokaisen tulisi tietää ja tuntea kaikki kulttuurit ymmärtääkseen toista, vaan enemmänkin kyse on kyvystä kohdata ihminen yksilönä elämäntilanteesta tai taustasta huolimatta. Se on kulttuurien eroavaisuuksien mutta myös samaan aikaan yhteneväisyyksien huomioimista ja kykyä sekä rohkeutta kysyä, jos ei tiedä. Tärkeintä on tiedostaa, että kaikkia asioita ei voida selittää kulttuurin tai maahanmuuttajuuden avulla (Castaneda ym. 2018.)

Kulttuurisen kompetenssin sisäkäsite on kulttuurisensitiivisyys (Kulttuurisensitiivinen työote 2020), mutta ne eivät ole toistensa synonyymeja. Toisinaan kulttuurisensitiivisyys voi estää vaikeiksi koettujen asioiden puheeksi ottamisen. Sen seurauksena eri kulttuureihin yhdistetyt ominaisuudet, tavat ja uskomukset saattavat jäädä ammattilaisilta käsittelemättä, esimerkiksi erilaiset kunniaan liittyvän väkivallan ilmiöt. (Dominelli 2002.)

Meihin on hyvin syvään rakentunut yleisiä uskomuksia ja esimerkiksi poliittisia mielipiteitä, jotka voivat olla tiedostettuja tai tiedostamattomia. Emme välttämättä pysty muuttamaan niitä toisenlaisiksi, ellei joku uusi tieto tule kyseenalaistamaan aikaisempaa tietoaamme. Tunnistettaessa ja tiedostettaessa itässä olevia arvoja, joiden juuret useimmiten ovat ylisukupolvisia, on tätä kautta mahdollista ymmärtää muissa ihmisissä tapahtuvia, samankaltaisia mekanismeja, jotka ohjaavat toimintaamme tietoisesti tai tiedostamatta. (Ligorio & César 2013.)

Henkilökohtaisen arvomaailman merkitys on tunnistettu Hammar-Suutarin (2009) tutkimuksessa. Vaikka työyhteisöön on muodostunut käytäntöjä, viime kädessä virkailijoiden henkilökohtaiset käsitykset moninaisuudesta vaikuttavat siihen, millaisena viranomaistyö kulttuurien välisessä asiakaspalvelutilanteessa näyttäytyy. Käsitykset kulttuurista ja moninaisuudesta määrittävät sitä, ketkä ovat erilaisia tai millainen on moninainen yhteiskunta (Hammar 2009,

83). Filosofian tohtori Timo Purjo toteaaakin, että arvot ovat perimmäisiä ja lopuksi ainoita todellisia ja yleispäteviä mittareita, jolla ihmistyön laadukkuutta voidaan arvioida (Purjo 2014, 39).

Ymmärtämällä esimerkiksi sen, miten luoda turvallisuudentunnetta yksilössä, voidaan auttaa yksilöä luottamaan, edistämään ja mahdollistamaan asioiden eteenpäin viemistä. Kulttuurisessa kompetenssissa eli kulttuurisessa osaamisessa kaikkein olennaisinta on hahmottaa, millaisessa kulttuurissa ja ympäristössä me itse olemme kasvaneet ja millaiset asiat ovat ohjanneet omaa ajatusprosessia, uskomusjärjestelmää, arvomaailmaa, moraalikäsitteitä, tapoja ja tottumuksia. Miten nämä ovat kehittyneet? Millaiset asiat niihin ovat vaikuttaneet tai mitkä vaikuttimet toiminnoissamme näkyvät? Se, mistä kulttuurista minä itse tulen, ohjaa omia ajatusprosessejani. Tällaisia ovat muun muassa se, mitä pidän normaalina tai erikoisena. Kulttuurinen kompetenssi on juuri kykyä hahmottaa omia taustoja, jolloin se auttaa ymmärtämään laajempaa kuvaa itsestämme ja toisistamme. Tämä auttaa ymmärtämään, että toinen ihminen, joka on kasvanut toisenlaiseen uskomusjärjestelmään tai arvoihin, antaa kyvyn ymmärtää sen, että kumpikin on oman kontekstinsa ja ympäristönsä kasvatteja. Näin ollen on mahdollista kohdata toinen ihminen tasa-arvoisena. Tämä antaa mahdollisuuden huomioida eroavaisuudet mutta myös samanlaisuudet. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Terveiden ja Hyvinvoinnin laitoksen erityisasiantuntija Nurmi-Koikkalainen nostaa esiin Stakesin artikkelissaan, että

toista henkilöä, ei voi kohdata tietoisesti, jos häntä ei edes havaitse sellaisena kuin hän on. Asiakasta, jota ei huomata, ei voida palvella. Havaitsemisen jälkeä toimiminen on mahdollista. Havaitsemisen herkkyyteen vaikuttavat muun muassa havaittajan omat asenteet ja ennako-odotukset, havaittavan ryhmän koko ja ryhmän tarpeiden tuttuus tai vieraus. Havaitsemme itsellemme tuttuja ja merkityksellisiä asioita. Havaittuihin asioihin puutemme sekä arjen toiminnan tasolla että luodessamme rakenteita, lakeja ja päättäessämme resursseista. (Nurmi-Koikkalainen 2006, 174-175.)

Monimuotoisissa asiakaspinnoissa työskenteleviä ammattilaisia auttaa omien ajatusrakenteiden ja uskomusten havaitseminen ja tiedostaminen. Esimerkiksi hoitotyössä kulttuurinen kompetenssi voidaan määritellä voimavaraksi toteuttaa hoitotyötä niin, että huomioidaan ihmisten kulttuuriset uskomukset, käyttäytymisen ja tarpeet (Papadopoulos 2006). Henkilöt, jotka toimivat sellaisissa tehtävissä, joiden tehtävä on luoda yhteiskunnassamme turvaa, ovat avainasemassa siinä, millaisia yksilön ja yhteisön välisiä suhteita he pystyvät luomaan (Lahtinen & Koljonen 2016).

Hoitotyössä kulttuurinen kompetenssi tarkoittaa herkkyyttä ja taitoa olla dialogisessa suhteessa vierasta kulttuuria edustavan asiakkaan kanssa. (Ikonen 2007). Kulttuurinen kompetenssi on sellaista toimintaa, jossa tulee näkyviin arvostus erilaisuutta kohtaan, marginaalissa elävien ihmisten puolustaminen, ihmisarvon kunnioittaminen ja tasa-arvon edistäminen (Meleis 1999). Terveystieteidenhuollossa kulttuurisen kompetenssin perusta on moniarvoisuus, jossa uskalletaan kyseenalaistaa sellaiset kulttuuriset toimintatavat, jotka loukkaavat ihmisarvoa ja kansainvälistä ihmisoikeuslainsäädäntöä (Koskinen 2009b). Prosessi on jatkuvaa, ja se pitää sisällään kulttuurisen huomioimisen, sopeuttamisen, kulttuuritietoisuuden, kulttuuriset taidot, kulttuuriset kohtaamiset ja kulttuurisen halun (Campinha-Bacote 2011).

2.4 Monimuotoisuus

Monimuotoisuus on sitä, että kaikilla ihmisillä on monenlaisia ominaisuuksia, jotka määrittelevät yksilöitä erilaisiin ryhmiin. Ominaisuudet voivat olla sisäisiä tai ulkoisia ja näihin vaikuttavat monet asiat. Sisäisiin ominaisuuksiin vaikuttavat omat taustat ja identiteettikysymykset. Ulkoiset ominaisuudet voivat liittyä taustaryhmään, sukupuoleen, seksuaalisuuteen, sosio-ekonomiseen asemaan, ikään, fyysisiin ominaisuuksiin, vammaisuuteen, ulkonäköön, uskontoon, kieleen, kulttuurieroihin, etnisiin piirteisiin, poliittisiin näkemyksiin tai erilaisiin ideologioihin ja vakaumuksiin. Kokemus tasa-arvoisuudesta on sitä, että tulee huomioiduksi ja nähdyksi sekä kuulluksi tasavertaisena moninaisista piirteistään huolimatta. (Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry 2020.)

Monikulttuuristen ihmisten joukko Suomessa on kulttuurisilta, sosiaalisiltaan ja kansallisilta taustoiltaan hyvin moninainen, mutta heitä yhdistää kirjavista

taustoistaan huolimatta ulkopuolisuuden kokemus suomalaisessa yhteiskunnassa. (Oikeus kuuluu joukkoon 2019.)

3. AIEMMAT TUTKIMUKSET

Seuraavissa esittelemissäni tutkimuksissa tulee esiin viranomaisten, erityisesti poliisin, tarve lisääntyvälle kulttuurilliselle kompetenssille. Tutkimukset ovat laajoja ja kattavat hyvin sen toimintakentän, jossa maahanmuuttajat joutuvat lakisääteisesti toimimaan muun muassa lain kotoutumisen edistämistä puitteissa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020.)

Jenni Lindforsin tutkimus ”Valta ja vastuu” (2018) käsittelee poliisin suljetussa Long Play-ryhmässä käytyjä rasistisia keskusteluja. Opinnäytetyö tarkastelee sitä, miten poliisia kuvataan mediateksteissä diskurssianalyysin kautta. Tutkimuksessa nostetaan keskiöön valta, jonka todetaan kohdistuvan pääasiassa yksilöihin. Lindfors toteaa, että

on luonnollista, että kaikki poliisitoiminta tai poliisien toiminta on suurenuslasin alla. Media on vallan vahtikoira, ja tuota valtaa käyttää poliisi. Kiinnostavaa on kuitenkin se, millä tavoin ja kuinka objektiivisesti vallan vahtikoira käyttää omaa valtaansa. (Lindfors 2018, 5.)

Sari Hammar-Suutarin väitöstutkimus *Asiakkaana erilaisuus. Kulttuurien välisen viranomaistoiminnan etnografia* (2009) käsittelee viranomaisten valmiuksia kohdata erilaisuutta ja heidän käsityksiään tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Jo johdannossa todetaan, ettei kotoutumislaki anna vastauksia kaikkiin kysymyksiin, joita tulee vastaan toimittaessa ulkomaalaistaustaisten asiakkaiden kanssa (Hammar-Suutari 2009, 17). Viranomaistyöskentelyä ja työnkuvia haastetaan, kun työssä kohdataan eri kulttuuripiiristä tuleva tai erilaiseksi koettu asiakas, jolloin tarvitaan valmiuksia pystyä vastaamaan työskentely-ympäristössä tapahtuviin muutoksiin (Hammar-Suutari 2009, 28).

Väitöskirjassa huomattiin, miten eri viranomaisten kokemukset maahanmuuttajista vaihtelivat ammattiryhmittäin. Opettajat ja sosiaalityöntekijät suhtautuivat maahanmuuttajiin myönteisemmin kuin poliisit tai rajavartijat. Kokemukset asiakastyössä, työkavereiden kanssa tai vapaa-ajalla vaikuttivat virkamiesten

asenteisiin. Poliisit ja rajavartijat näkivät maahanmuuton sekä kulttuuria rikastuttavana asiana että yleistä järjestystä ja yhteiskuntarauhaa vaarantavana. Suhtautumiseroja oli nähtävissä myös eri kansallisuusryhmiin. Yhteistä kaikille viranomaisille oli se, että erilaisten kulttuurien kohtaaminen koettiin hankalaksi. Tutkimuksessa nähtiin, että parempi kielitaito ja tietous eri kulttuurien käytännöistä sekä arvo- ja normijärjestelmistä antaisi enemmän välineitä toimia kentällä. (Hammar-Suutari 2009.)

Tutkimuksen tulos kohtaamiskokemuksista tuo kuitenkin selkeästi esille, miten asenteet maahanmuuttajia kohtaan ovat erilaisia eri viranomaisryhmissä. Hammar-Suutari (2009) viittaa Pitkäsen ja Koukin tekemään valtakunnalliseen kyselytutkimukseen Kulttuurien kohtaaminen viranomaistyössä (1999), jossa havaittiin viranomaisten kokemusten maahanmuuttajista vaihtelevan ammattiryhmittäin. Opettajien, sosiaalityöntekijöiden ja työvoimaviranomaisten kokemukset olivat pääasiassa myönteisiä, sen sijaan poliiseista ja rajavartijoista ainoastaan vähemmistö arvioi kokemuksiaan myönteisiksi. Poliiseista peräti joka kolmas luonnehti kontaktejaan maahanmuuttaja-asiakkaiden kanssa kielteisiksi. Ammattiryhmittäisten erojen taustalla ovat erityisesti kokemukset maahanmuuttajista asiakkaina. (Pitkänen & Kouki 1999, 114–117.)

Maahanmuuttajat nähtiin suomalaisessa yhteiskunnassa mieluiten vähän koulutusta ja kielitaitoa vaativissa tehtävissä. Suhtautumisessa oli nähtävissä eroja myös kansallisuuksien välillä länsieurooppalaisten sekä inkerinsuomalaisten sijoituessa niin sanotun suosituimmuuslistan kärkeen. Vähiten toivottiin lisää väkeä Lähi-idästä, Pohjois-Afrikasta tai Venäjältä. Erityisesti sosiaalityöntekijät, työvoimaviranomaiset ja poliisit kokivat kulttuurien välisen työn ja siihen liittyvän erilaisuuden kohtaamisen haastavaksi. Virkailijat katsoivat tarvitsevänsä parempaa kielitaitoa sekä tietoa kulttuurisista käytännöistä ja niihin liittyvistä arvo- ja normijärjestelmistä (Pitkänen & Kouki 1999, 40).

Raevuoren (2017) pro gradu –tutkielmassa on käsitelty sitä, miten poliisin koulutuksessa pitäisi vastata toimintaympäristön muutoksiin. Raevuoren mukaan koulutuksessa painottuvat nykyisellään poliisihallinnon yhteisen arvomaailman mukainen toiminta ja sen reflektointi, mutta vähäisemmälle huomiolle jää oman henkilökohtaisen taustan ja ajatusmaailman reflektointi. (Raevuori 2017, 58.)

Raevuoren (2017) pro gradu –tutkielmassa on nostettu esiin poliisien valmiuksien kehittäminen nimenomaan monikulttuurisessa kentässä. Kuitenkin siinä todetaan, että kulttuuriosaamista kehittävät sisällöt ovat pitkälle integroituja muihin opintoihin ja viralliset linjaukset ovat epämääräisiä, jolloin niiden toteutuminen opetuksessa jää opettajien oman tulkinnan varaan. (Raevuori 2017.)

Poliisiammattikorkeakoulussa laki ja sovitut dokumentit ohjaavat antamaan jonkinlaisia valmiuksia opiskelijoiden itserefleksiivisyyteen. Kuitenkin kokonaisvaltaiseen muutokseen tarvitaan toisenlaisia kompetensseja, jolloin opiskelijaa ohjataan erilaisilla metodeilla tietynlaiseen itsetutkiskeluun.

4. AMMATTINA POLIISI

4.1 Poliisin työnkuva ja imago

Poliisin työ on monipuolista ja laaja-alaista. Poliisin työtehtävät voidaan jakaa yleisesti seuraaviin osa-alueisiin: 1) oikeus- ja yhteiskuntajärjestelmän turvaaminen, 2) yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ja 3) rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisityö on luonteeltaan hyvin sirpaleista, ja siinä pääpainopisteet ovat aina kuitenkin turvallisuuden ylläpitämisessä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä poliisille erikseen säädetyissä tehtävissä. (Poliisi 2020b.)

Poliisin ammatti on pitkään kuulunut niin suomalaisittain kuin kansainvälisestikin lasten haaveammatteihin (Kattilakoski 2019, 9). Poliisi nauttii myös vuodesta toiseen tutkimusten mukaan suomalaisten luottamuksesta enemmän kuin muut valtiovallan edustajat (Tikkala 2019).

Vaikka vuoden 2018 julkaistun tiedon mukaan jopa 96 % suomalaisista luottaa poliisiin, ovat kansalaiset antaneet viime vuosina kuitenkin enemmän kritiikkiä esimerkiksi maahanmuuttajien kohtelusta (Vuorensyrjä & Fagerlund 2018, 33). Poliisibarometrin 2020 mukaan luottamus poliisiin on laskenut hieman viime vuosina. Sisäministeri Maria Ohisalo (vihr.) nosti huolenaiheeksi muun muassa poliisin suhtautumisen vähemmistöihin ja kehityskohteeksi sen että vain 53%

vastaajista arvioi, että poliisi ei suhtaudu ulkomaalaistaustaisiin asiakkaisiin samalla tavalla kuin kantasuomalaisiin. (Hämäläinen 2020.)

Poliisin, kuten muidenkin viranomaisten, univormu viestittää tietynlaisesta roolista, jossa tulee pysyä ja jonka kautta toiminta nähdään. Työvaatteen on tutkittu vaikuttavan erityisesti tietyissä ammateissa myös yksilön identiteettiin ja yhdistävän sisältäpäin samaksi ”me-ryhmäksi”. Univormu siis yhtenäistää sitä kantavia ihmisiä, tekee osalliseksi ja luo ammattiryhmään kuuluvuutta. (Niilekselä 2015, 21; Hukka 2016.)

Identiteettiin ja minuuden kehittymiseen vaikuttaa kuitenkin laajasti monet tekijät, ja yksilö on nähtävä aina laajemmassa kontekstissa eli osana sitä yhteiskuntaa ja maailmaa, jossa hän elää. Yhteiskunnallisella muutoksella on vaikutusta ammatti-identiteettien muodostumiseen ja ammatteihin. (Lahtinen & Koljonen 2016, 103.)

4.2 Poliisikoulutus

Suomessa poliisiksi opiskellaan Poliisiammattikorkeakoulussa, jonne on mahdollisuus hakea erillisessä haussa joko perustutkinnon (180 op) suomenkielisiin opintoihin neljä kertaa vuodessa tai ruotsinkielisiin opintoihin 1,5 vuoden välein. Pääsyvaatimuksiin kuuluu suomen kansalaisuus, poliisin tehtävään soveltuva terveydentila ja nuhteettomuus sekä B-ajokortti. Kokelaat suorittavat lisäksi kaksivaiheisen valintakokeen, joka sisältää ensimmäisessä osiossa: 1) kuntokokeen, 2) kirjallisen esseen ja 3) psykologisia testejä. Toisessa valintavaiheessa kokeeseen kuuluu: 1) lisää psykologisen osion testejä, 2) yksilö- ja ryhmätehtävä sekä 3) henkilökohtainen haastattelu. (Nyman 2019; Poliisiammattikorkeakoulu 2019.)

Poliisiopintoihin pyrkii vuosittain tuhansia hakijoita, joista opintoihin hyväksytään vuosittain noin 200-400 henkeä (Poliisiammattikorkeakoulu 2020). Valitut tulevat monista eri taustoista, mikä nähdään toivottavana ja tavoiteltavana moninaisen ja haastavan toimintaympäristön sekä erilaisten tehtävien ja sektorien monipuolisuuden kannalta (Vesterbacka 2016). Poliisiammattikorkeakoulun mukaan (Jäske 2018) vieraskielisten poliisiopiskelijoiden määrä on tasaisesti

kasvanut. Tällä tavalla myös suomalainen viranomainen, suomalaisuuden kuvausto ja suomalaisuuden määritelmä moninaistuu pikkuhiljaa.

Poliisiammattikorkeakoulussa henkilöarvioita tekevän psykologin Markku Nymanin (2013) mukaan poliisiksi hakeutuville henkilöiltä odotetaan lähtökohtaisesti seuraavia ominaisuuksia. 1) Henkilöllä tulisi olla halua ja kykyä yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteisiin. 2) Henkilön tulee sietää jonkin verran painetta ja stressiä, mutta suoranaisia "jäämiehiä" ei kuitenkaan yleisiin perustehtäviin haeta. 3) Henkilöltä odotetaan tietynlaista joustavuutta, koska työssä ollaan ihmisten kanssa tekemisissä, mutta käytös ei kuitenkaan saa olla liian impulsii- vista. 4) Tietynlaisten elämän perusstruktuurien odotetaan olevan kunnossa. 5) Henkilöltä odotetaan käytännön ongelmanratkaisukykyä ja eduksi katsotaan myös johtamisvalmius. 6) Yleistä itsetuntemusta arvostetaan ja valmiutta kasvaa sekä kehittyä monenlaisissa asioissa. 7) Tärkeää on lisäksi kyky soveltaa erilaista tietoa sekä ymmärtää asioiden yhteyksiä. Kun poliisissa haetaan tiettyihin erikoistehtäviin henkilökuntaa, kriteerit tarkentuvat kuitenkin tehtävän mukaisesti. (Vesterbacka 2018, 193–210.)

Viime aikoina hakijat ovat prososiaalisia, usein jo monenlaista elämän- ja työkokemusta hankkineita. Hakijoiden keski-ikä on noin 22–23 vuotta, haastattelun asti päässeiden hajonta on 18–51 vuotta, pääsääntöisesti kuitenkin noin 20–30-vuotiaita. He ovat keskimäärin enemmänkin ulospäin suuntautuneita, aktiivisia ja osallistuvia henkilöitä (Nyman 2019).

Poliisin perustutkinnon tavoitteena on kouluttaa monipuolista osaamista, joka pohjaa yleisesti hyväksytyihin arvoihin ja toimintaperiaatteisiin (Poliisiammattikorkeakoulu 2018, 1). Yleisiin työelämävalmiuksiin sisältyvät oppimisen taidot, eettisyys, työyhteisötaidot, innovaatio-osaaminen ja kansainvälisyysosaaminen. Opiskelun myötä kertyvät ammatilliset valmiudet liittyvät valvonta- ja hälytystoimintaan, rikostorjuntaan ja -tutkintaan, yhteiskunnallisen turvallisuuden kehittämiseen sekä arjen työssä tarvittaviin perustaitoihin, kuten ruotsin ja vähintään yhden vieraan kielen taito. (Poliisiammattikorkeakoulu 2018.)

Yhteiskunnallisen turvallisuuden kehittämisosaamisen kokonaisuus on opintokokonaisuuksista laajin (32 op). Opintokokonaisuus sisältää opintojakson ”Poliisi, yksilö ja yhteiskunta” (4 op), jonka aikana opiskelija perehtyy poliisialan ammattieettisiin periaatteisiin sekä monikulttuurisuuden ja kansainvälistymisen merkitykseen poliisintyössä. Lisäksi jakso käsittelee kriminologisen ajattelun perusteita. Jakso arvioidaan asteikolla hyväksyty–hylätty. Opintojaksoon sisältyy myös lyhyt (0,5 op) osajakso, joka käsittelee kansainvälistä, erityisesti EU-tason poliisiyhteistyötä. Työyhteisötaitojen osajakson (1,5 op) osaamistavoitteina on kyky arvioida ja kehittää omaa ja työyhteisön toimintaa sekä toimia vastuullisena työyhteisön jäsenenä. Työssä harjoittelun (55 op) aikana opiskelija perehtyy ohjatusti käytännön poliisityöhön ja soveltaa oppimaansa arjen työssä. Harjoittelu alkaa toisen opintovuoden lopussa ja kestää noin vuoden. Opinnäyte (15 op) laaditaan yleensä kolmantena opintovuonna. (Poliisiammattikorkeakoulu 2018, 3–5.)

Lisäksi opiskelijoilla on mahdollisuus vapaasti valittaviin opintoihin (10 op), jotka voivat olla lukuvuosittain vaihtuvia kursseja, opiskelijaprojekteja, osallistumisia tapahtumiin ja kehittämishankkeisiin tai opintoja muissa korkeakouluissa (Poliisiammattikorkeakoulu 2018, 7). Tässä opinnäytteessä tarkasteltava vapaavalintainen opintojakso, Olet muutakin kuin poliisi? Poliisin omat asenteet, arvot ja maailmankuva osana poliisityötä (3 op) ei ole ollut opetussuunnitelmassa, mutta se on tarjottu Poliisiammattikorkeakoulun vapaasti valittavana opintojaksona. (Poliisiammattikorkeakoulu 2018.)

4.3 Poliisin eettinen vala ja arvot

Poliisissa on tiedostettu, että jokaisen poliisin valintoja ja toimintoja ohjaavat henkilökohtaiset arvot, jotka on tunnustettu ylijohdon julkaisusarjassa:

”Eettisen toiminnan pohjana on jokaisen oma henkilökohtainen arvo maailma ja ajattelu. Poliisimies valitsee toimintatapansa vallitsevan tavon, annetun koulutuksen tai normin, säännöksen tai menettelytapaohjeen mukaisesti. Arjen työssä tulee esiin jatkuvasti monimutkaisia valintatilanteita, joissa opitut valintakriteerit eivät jostakin syystä toimi tai ammattitiedossa tai -taidossa tuntuu löytyvän aukkoja” (Nieminen & Kuha 2008, 3–4.)

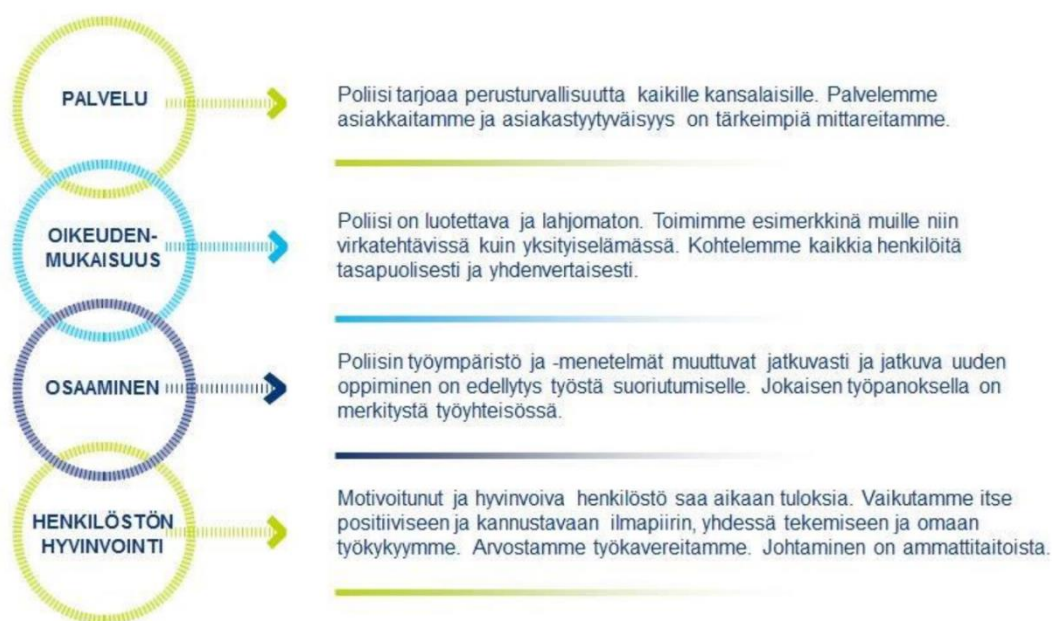
Eettisyys on suhtautumista kohdattaviin asioihin, ihmisiin tai valintoihin. Viranomaisen ja asiakkaan ammattimaisessa kohtaamisessa on kyse siitä, että viranomainen tunnistaa oman tahtonsa, motiivinsa ja tuntee velvollisuutensa asiakasta kohtaan sekä tietää arvoperustan, johon kohtaaminen ja ammatillinen toiminta nojaa. Kohtaamisen ensivaikutelma on seuraavia kohtaamisia ajatellen tärkein. Erilaiset vastakkainasettelut ja arvomaailmat ovat lisääntyneet, jolloin poliisityössä tulee ymmärtää entistä enemmän syitä ja taustoja yksilöiden tai ihmisryhmien toimintaan. (Parikka 2019.)

Luottamusta poliisiin ei voida pitää itsestäänselvyytenä, vaan se on tavallaan ansaittava joka päivä. Poliisin on oltava kaikkien ihmisten poliisi – myös niiden, joilla on kielteisiä kokemuksia tai mielikuvia poliisin toiminnasta. Luottamus on poliisille ja muille turvallisuusviranomaisille niin arvokas pääoma, ettei sitä ole varaa menettää missään olosuhteissa (Vuorensyrjä & Fagerlund 2018, 5). Luottamus edesauttaa yhteistyötä ja osallisuuden tunnetta, jossa luodaan yksilön kokemusta vaikuttaa omaan tilanteeseensa ja elämäänsä. Näin tarjotaan tilaisuus muuttaa myös omaa käytöstä. Suurin turvallisuusuhka on epätoivoinen ihminen tai ihmisryhmä. Tänä päivänä tehdyt ratkaisut ja päätökset luovat ja vaikuttavat niin asiakkaiden kuin organisaationkin tulevaisuuteen (Sisäministeriö 2017.)

Aiemmin Poliisiammattikorkeakoulussa käytetyn oppikirjan Etiikka ja Poliisintyö alkusivuilla kirjan tekijä ohjaa poliisia tarkastelemaan oman toimintansa eettisyyttä yhteiskunnan muutosvauhdin vuoksi (Ellonen 2000, 8–10). Yhden virkkeen kappale? Lisää virke pari tai kytke ympärillä oleviin kappaleisiin, jää muuten hieman irralliseksi.

Perustutkinnon suorittaneet poliisit antavat eettisen valan kirjallisella vakuudella, jonka tarkoituksena on saada poliisin ammattikunta entistäkin selvemmin tiedostamaan ja sisäistämään arvot ja sellaiset toimintatavat, joita Suomessa poliisilta odotetaan. Valan sisällössä luvataan kunnioittaa jokaisen ihmisarvoa ja oikeuksia sekä käyttää poliisin valtuuksia lain edellyttämällä tavalla. Poliisin tulee toimia avoimesti ja edistää sovintoa sekä käyttäytyä reilusti, olla avuksi ja toimia oikeudenmukaisesti sekä vahvistaa ammatillista yhteishenkeä (ks. kuva 3.). (Poliisi 2020c.)

Poliisin arvot

Kuva 3 Poliisin arvoista (Poliisi 2020d)

Työyhteisön yhteisen arvomaailman on tarkoitus heijastua poliisin jokapäiväiseen työhön. Toisaalta työ itsessään muokkaa myös työntekijöiden arvomaailmaa ja asenteita. Talous- ja väkivaltarikostutkijana sekä Poliisiammattikorkeakoulun lehtorina toiminutta Mikko Ylikangasta on syystäkin lainattu artikkelikoelmaan Kun isolla kengällä astuu, jää iso jälki: ensin on opittava tuntemaan itsensä ennen kuin voi kehittyä hyväksi kuulustelijaksi (Vesterbacka 2018, 196). Toteutetussa opintojaksossa oli tavoitteena mahdollistaa omien asenteiden tarkastelu ja oivaltaa niiden vaikutus omaan työhön. Maahanmuuttajien määrän kasvu asiakaskunnassa sekä yleisesti työtapojen muutostarpeet tulevaisuudessa lisäsivät erityisesti asenteiden ja arvojen pohtimisen tärkeyttä koulutuksen sisällöissä. Tavoitteena oli antaa mahdollisuus jokaisen omaan oivallukseen omien arvojen ja asenteiden vaikutuksesta.

Poliisin työn luonteesta johtuen ammattietiikalla ja asiakkaiden eettisellä kohtaamisella on suuri rooli. Halinen, Hotulainen ja Kauppinen (2016) toteavat näin:

”Eettisellä ajattelulla tarkoitetaan pohdintoja siitä, mikä on oikein tai väärin ja millä perusteella jokin on oikein ja väärin. Eettiseen ajatteluun liittyy olennaisesti eettisten valintojen tekeminen. Se tarkoittaa muun muassa kykyä pohtia tai ennakoita, millaisia vaihtoehtoja

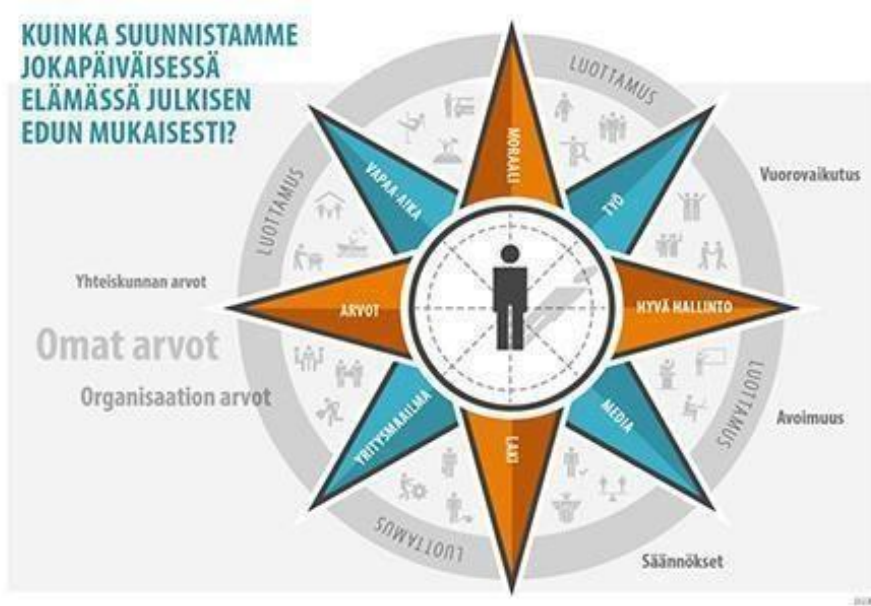
tilanteessa on tai mitä seurauksia omalla toiminnalla tai teolla voisi olla. Eettinen ajattelu kytkeytyy myös kysymykseen siitä, mitä arvostamme ja mitä pidämme tärkeänä. Tärkeäksi ja merkitykselliseksi kokeminen on olennaisesti tunteisiin vaikuttava asia. Vain jollain tavalla meille arvokas asia herättää meissä tunteen.”
(Halinen ym. 2016.)

Hoitoalalla asiakkaan eettistä kohtaamista kutsutaan ammatillisuuden koetinkiveksi. Tutkijatohtori Annu Aho pohtii artikkelissaan ”Asiakkaan eettinen kohtaaminen” (2013), miten tietyt hoitotoimenpiteet sujuvat toisilta paremmin kuin toisilta, ja viittaa potilaan kokonaisvaltaiseen hoitoon. Artikkelissa nostetaan esiin, että taitava eettinen kohtaaminen vaatii oman itsensä sellaista kehittämistä, joka edellyttää oman arvotietoisuuden syventämistä. Tämä muodostuu henkilön persoonallisista tekijöistä: arvoista, vakaumuksesta, kokemuksesta ja tiedosta. Työntekijällä on kykyä tarkastella ja pohtia asioita erilaisista näkökulmista ja tunnistaa esim. kohtaamisiin liittyviä haasteita, ja hän osaa keskustella niistä. (Aho 2013.)

Itsetuntemuksen vahvistamisen voi käynnistää esimerkiksi pohtimalla, kuka minä olen, millainen minä olen, mitä arvostan, mitä pidän tärkeänä elämässä ja miksi pidän joitakin asioita toisia tärkeämpinä. Myös elämään liittyviä valintoja ja ratkaisuja on syytä pohtia. Oleellista on tiedostaa arvot, asenteet ja motiivit, jotka vaikuttavat toimintaamme ja näkyvät toisten ihmisten kohtaamisessa. (Aho 2013.)

4.4 Virkamiesetiikan rajapinnat

Poliisin perustehtävänä on ylläpitää kansalaisten turvallisuudentunnetta ja heidän odotetaan mm. lisäävän ihmisten luottamusta toinen toisiinsa (Sisäministeriö 2020; Valtiovarainministeriö 2017).

Kuva 4 Arvot ja etiikka virkamiesten elämässä (Palkeet 2020)

Kuvassa 4 on valtiovarainministeriön grafiikan siitä, miten arvojen ja etiikan tulee näkyä virkamiehen jokapäiväisessä elämässä, jossa kaiken tavoitteena on luottamus. Yksilöä ohjaavat aina ensisijaisesti omat arvot, organisaation arvot ja yhteiskunnan arvot. Valtion virkamiehiä sitookin virkamiesetiikka, jonka tulee ulottua myös vapaa-ajalle. (Palkeet 2020.)

Voidaankin pohtia, onko kyseessä enää henkilökohtainen ongelma, kuten Poliisijärjestöjen liiton puheenjohtaja Yrjö Suhonen kommentoi (De Fresnes, 2017) vai onko kyse laajemman tason ongelmasta, johon organisoidusti olisi syytä puuttua jo poliisikoulutuksen aikana.

Eri ihmisryhmien epätasa-arvoisesta kohtelusta on tehty monia tutkimuksia. Esimerkiksi Reinerin (2010) tutkimus osoitti, että sosioekonomisesti keskimääräistä heikommassa asemassa olevat mustat nuoret miehet, olivat joutuneet Britaniassa muita useammin poliisin eri toimien kohteeksi, ottaen huomioon heidän osuutensa koko väestöstä. Poliisin toimet olivat olleet pysäyttämistä ja tarkastamista, kiinniottamista, pidättämistä, fyysistä voiman käyttöä, tutkintavankeuteen tai syytetyksi joutumista.

Suomessa tehdyn Pysäytetyt-tutkimushankkeen tulokset ovat saman suuntaisia ja ne osoittavat, että etnisiin vähemmistöihin kuuluvat yksilöt joutuvat use-

ammin valvonnan ja tarkastuksen kohteiksi. Pysäytyksiin on tulkittu vaikuttaneen yksilöiden ominaisuudet enemmän kuin toimenpiteisiin johtaneet teot. Kuitenkin tekojen tulisi ensisijaisesti olla syy pysäytykselle. (Keskinen ym. 2018.)

5. OLET MUUTAKIN KUIN POLIISI? – OPINTOJAKSO

Opintojaksolla käydään dialogia yhdessä pohtimalla asioita erilaisten kysymysten kautta. Jokaisella on mahdollisuus pohtia ajatuksiaan, huomioitaan, tunteitaan tai kommentoida kunnioittavasti toinen toistensa puheenvuoroja. Pedagogiset menetelmät toimivat ajatusten herättäjinä ja aktivoijina. Se mitä tunnilla ei ole tullut mieleen, jää prosessin omaisesti kypsyään mieleen ja oppimispäiväkirjoissa on mahdollista palata tunnilla käsiteltyihin aiheisiin ja tilanteisiin uudelleen.

Opintojakson tavoite on nostaa esiin uudenlaisia tapoja ajatella sosiaalista moninaisuutta, maahanmuuttajuutta ja yhteiskunnallista eriarvoisuutta. Opintojakso antaa opiskelijoille välineitä tiedostaa omat ennakkoluulonsa ja kohdata ammatillisesti asiakkaat yksilöinä. Tavoitteena on muun muassa luottamuksen luominen eri asiakasryhmiin ja heidän välilleen.

Sisäiset mallit ovat usein niin automatisoituneita, että ilman tiedostamista niitä on vaikea muuttaa. Ja juuri tätä tiedostamista tapahtuu *Olet muutakin kuin poliisi?* -opintojaksolla.

5.1 MOD-KONSEPTI

Poliisiammattikorkeakoulussa toteutettiin keväällä 2018 *Olet muutakin kuin poliisi?* -opintojakso pilotti. Se pohjautui dialogipedagogiseen ”moninaisuus, oivallus ja dialogi (MOD)” -konseptiin. MOD-ohjelma tarjoaa pedagogista mallistoa ja menetelmiä erilaisuutta koskevien kysymysten pohdintaan. Tavoitteena on tehdä mahdolliseksi keskustelu erilaisuuteen liittyen ja kohdata turvallisessa tilassa fasilitoidusti omia asenteita ja ennakkoluuloja, jotka vaikuttavat päivittäisessä työnteossa. Ohjelma tarjoaa pedagogisesti harkittuja tapoja erilaisten konfliktien synnyttävien kysymysten selvittämiseen. (Helles 2019.)

Konseptin mukaisesti opintojakso koostui erilaisista vuorovaikutustehtävistä, keskusteluista, aivoriihistä ja rooliharjoituksista. MOD-koulutusohjelma on kehitetty ja julkaistu Ruotsissa ensimmäistä kertaa vuonna 1993 nimenomaan kahden eri lähtökohdan pohjalta: muukalaispelkoon ja rasismiin. Konseptin kehittäjät ruotsalaiset Marco Helles ja Orvar Alinder näkivät tärkeänä tavoitteena pohtia, miten vaikeista arvokysymyksistä voidaan käydä rakentavaa keskustelua samalla, kun yhteiskunnassa vastakkainasettelut lisääntyvät. Koulutusohjelman ideologian taustalla ovat Paolo Freiden ajatukset liittyen sorrettujen pedagogiikkaan ja Augusto Boalin Forum-teatteriin (Helles 2019). MOD-konseptin arvopohjan lähtökohtana on niin ikään YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. (Helles 2019.)

Olet muutakin kuin poliisi? -opintojaksossa käsiteltiin erityisesti monimuotoista syrjäytymistä ja arvoja ohjaavia vaikuttimia ihmisten ja ihmisryhmien toimintojen takana. Opintojakson laajuus oli kolme opintopistettä, johon sisältyi yhteensä kymmenen kolmen tunnin mittaista oppituntia taukoineen. Jakso tähtäsi opiskelijoiden ymmärryksen lisäämiseen yhdenvertaisuudesta ja yhteiskunnallisesta monimuotoisuudesta. (Taulukko 1) Se pyrki tuomaan näkyviin opiskelijoiden sisäistämät asenteet ja heihin iskostuneet ennakkoluulot, jotka synnyttävät tai vahvistavat syrjiviä toimintamalleja (liite 3 kuvaa laajemmin opintojakson asiakokonaisuudet). Syrjintä voi kohdistua esimerkiksi sukupuoleen, etnisyyteen, ihonväriin, seksuaaliseen suuntautumiseen tai vammaisuuteen. (Finlex 2014.) Opetuksen tarkoituksena oli ennen kaikkea synnyttää keskustelua ja vuoropuhelua. MOD-konseptia kuvataankin prosessina, joka on kuin matka ja jonka aikana jokin itsessä muuttuu ja kehittyy. (Helles 2019.)

Opintojakson tavoitteena oli tehdä näkyväksi opiskelijoiden omat sisäistetyt, mahdolliset ajatusvirheet, joihin ennakkoluulot usein perustuvat. Ennakkoluulot voivat synnyttää tai vahvistavaa syrjiviä toimintamalleja poliisityössä. Opintojaksolla käytetyn menetelmän keskiössä ovat poliisin omat asenteet, arvot ja maailmankuva, jonka kautta tehdään tietoisesti tai tiedostamatta asiakkaiden kohtaamisiin liittyvät päätökset. Opetuksessa kiinnitettiin erityisesti huomiota opiskelijoiden omiin aikaisempiin kokemuksiin ja näkemyksiin elämästä ja ihmisistä tai ihmisryhmistä. Tarkastelun alla oli erityisesti omien asenteiden ja arvojen tunnistaminen ja niiden vaikutus valintoihin ja päätöksiin koskien joko

itseä tai muita. Tätä kautta kurssin aikana pystyttiin pohtimaan yksilöiden ja eri väestöryhmien sosiaalista moninaisuutta sallimalla rakentavan dialogin.

Omien asenteiden tarkastelu ja oivaltaminen toimivat lähtökohtana laajemmalle keskustelulle. Arvojen merkitys korostuu erityisesti vaikeissa muutostilanteissa, joissa aletaan rakentaa uudenlaista toimintatapaa ja yhteistä arvopohjaa. Opintojakson tarkoituksena oli herättää ajatuksia siitä, miten omat arvot ja asenteet voivat johtaa yleistämiseen ja stereotyyppien muodostamiseen ja sitä kautta ihmisten eriarvoiseen kohtaamiseen. Näin ollen minuuden eri puolet käyvät keskenään keskustelua sekä ryhmissä tapahtuvat vuorovaikutustilanteet kiinnittyvät yksilön kokemuksiin. Pedagogiset menetelmät auttavat jäsentämään erilaisia asioita ja teemoja, joista oppilaalla saattaa olla aikaisempia kokemuksia omasta elämästään liittyen arvoihin, normeihin tai sosiaalisiin käytäntöihin tai käsityksiin itsestä tai toisista. Opintojaksolla minuuden eri puolet tulevat esiin erilaisten harjoitteiden yhteydessä ja minä – positiot tulevat tunnistetuksi ja tunnustetuksi eri tavoin ja eri yhteyksissä.

Taulukko 1 Opintojakson tavoitteet

Opintojaksolla oli kuusi tavoitetta:

- 1) analysoida ja reflektoida opiskelijoiden oman toiminnan sekä asenteiden merkitystä tulkintaan ja toimintaan,
- 2) käyttää erilaisia toimintatapoja asiakkaiden ja asiakasryhmien kohtaamisissa ja arvioida syitä heidän käyttäytymiseensä,
- 3) hyödyntää moniammatillista yhteistyötä,
- 4) asettua samalle tasolle asiakkaan kanssa turvallisuudentunteen luomiseksi,
- 5) tunnistaa oman ihmiskäsityksensä ja maailmankuvansa, ja niiden vaikutukset vuorovaikutustilanteissa, sekä
- 6) osata tarkastella omaa maailmankuvaansa ja ihmiskäsitystään.

Tarkoituksena oli siis tarjota opintojakson kautta tila oivaltaa mahdolliset muutostarpeet omissa asenteissa, ja tätä kautta käynnistää muutosprosessi, joka jatkuu työssä koulutuksen jälkeen ja toteuttaa elinikäisen oppimisen ajatusta. (Poliisiammattikorkeakoulu 2017.)

Vaikka MOD-konseptin kautta käsitellään erityisesti maahanmuuttoon liittyviä asioita, opintojakso sisälsi myös harjoituksia, joissa pyrittiin ymmärtämään osattomuutta ja eriarvoisuutta eri ihmisryhmien välillä, jotka koskettavat myös kantaväestöä kuten esim. taloudellista ja sosiaalista eriarvoisuutta. Vapaavalintaisella opintojaksolla oppiminen tapahtui menetelmin, jossa ensin ikään kuin annetaan syöte eli rakennetaan mielekäs tai tuttu tilanne, josta syntyy ajatuksia ja ajatus herättää tunteita. Oppimista tapahtuu parhaiten, kun opetus tapahtuu turvallisessa ilmapiirissä ja tehtävät ovat mielekkäitä ja samaistuttavia.

5.2 Oivaltava oppiminen pedagogisena menetelmänä

Vapaavalintaisessa opintojaksossa ei anneta valmiita vastauksia, vaan siinä toteutettiin dialogi-pedagogisella otteella soveltavasti Sokrateksen filosofiaa "ajatusten kätilöstä", jossa esitettyjen kysymysten kautta ihminen itse voi kokea oivalluksia omista pohdinnoistaan tai dialogissa muiden kanssa. Dialogi-pedagogisen menetelmän avulla voidaan käydä keskustelua vaikeistakin arvokysymyksistä. Opetuksessa valmennettiin itsereflektiota (itseän suuntautuvaa) ja reflektiivisyyttä (omien ja toisten sisäisten tilojen havainnointi, tunnistaminen ja suhtautuminen niihin), jolla opitaan tunnistamaan omaa arvo- ja maailmankatsomusta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sekä niiden seurauksia (Tiuraniemi, 2002.) Käytännössä tässä varhaisella vaiheella tarkoitetaan poliisikorkeakoulussa suoritettavaa perustutkintoaika.

Hokkanen (2002) tarkastelee samaan tapaan identiteettiä artikkelissaan "Identiteetin uudet kasvot". Vaikka identiteetin prosessointi onkin muuttunut yhä enemmän itsereflektioivaksi ja ennemminkin yksilön kuin yhteisön tehtäväksi, se tapahtuu kuitenkin suhteessa toisiin ulkopuolisen palautteen ja sisäisen vertailun kautta (Räsänen 2002, 65).

Oppimisprosessia arvioitiin havainnoinnin ja oppimispäiväkirjojen kautta. Oppimispäiväkirjat toimivat oivallisena ja tehokkaana menetelmänä, jossa oppilaan kirjoittaessa tapahtuu sisäistä dialogia sekä oppimisen tarkkailua ja sanojen merkitysten etsimistä. Tätä prosessia kutsutaan syväprosessoinniksi (Julku-nen 2002, 90). Dialogisuudella ei tarkoiteta pelkästään kasvotusten käytyä

vuoropuhelua, vaan sillä voidaan myös viitata kolmansiin osapuoliin, kuten opimistilanteessa tarkoittaen mm. omia tekstejä, luennoitsijoita tai muita oppimistilanteessa olevia ulkopuolisia. (Hakala & Kiviniemi 2013, 62.)

5.3 Opettajan rooli valmentajana

Mikko Juvonen nostaa esiin tutkielmassaan valmentavan työtteen voimaannuttavana. Juvonen tutkii dialogin eri ulottuvuuksia, joista yhdestä hän puhuu coachingina eli valmentavana menetelmänä. (Juvonen 2018, 43). Opettajan rooli opintojakson aikana oli nimenomaan valmentava niin, että valmiiden vastausten antamisen sijaan opiskelijoita ohjattiin kysymysten avulla pohtimaan vastauksia yksin tai yhdessä. Valmentava opettaminen on kokonaisvaltainen tapa olla. Siinä vaikutetaan toisiin ja vastavuoroisesti ollaan myös itse vaikutusten kohteena. Opetuksen tulee olla arvostavaa, osallistavaa ja tavoitteellista yhteistoimintaa. Tarkoitus on nähdä opiskelijan potentiaali, jota hän voi käyttää ryhmänsä hyväksi. Vastavuoroisesti taas ryhmästä nousee mahdollisuuksia tukea yksilöiden voimaantumista ja ohjata ajatuksia uusiin, vaihtoehtoihin näkökulmiin tai pohdintoihin. (Juvonen 2018.)

Kaikkein tärkein lähtökohta valmentavalle opettamiselle on se, että kaiken pitää perustua luottamukseen. Tärkeää on myös opettajan oma avoimuus erilaisille ajatuksille ja rohkeus olla kyseenalaistettavana, mikä mahdollistaa opiskelijoiden turvallisen pohdinnan. Se, että opettaja mahdollistaa oppilaan kehittymisen, vaatii opettajalta näkökulmaa hahmottaa oppilas kehittyvänä ihmisenä, oppijana ja arvokkaana persoonana. Vaikuttaminen ja vaikutetuksi tuleminen vaativat sellaiset olosuhteet yhteiselle oppimiselle, jossa kriittisyydestä pyritään arvioimaan, mutta ei arvostelemaan ja eteenpäin suuntautuvaan otteeseen. (Juvonen 2018.)

Kun kouluttaja reflektoi, niin hän palauttaa koulutettavan kysymyksen tämän itsensä pohdittavaksi. Samalla kouluttaja viestittää, että opiskelijan oma pohdinta ja aktiveetti on tärkeä oppimisen kannalta (Tiuraniemi 2002, 8). *Oletko muutakin kuin poliisi?* –opintolaksolla opettaja itse on vaitiolovelvollinen opiskelijoiden mielipiteistä tai pohdinnoista tunnilla ja opintopäiväkirjoista. Oleellisenä pidettiin oman itsensä heittäytymisen ja avoimuuden tärkeyttä: opintojak-

sosta saa irti juuri sen verran, kuin itsensä on valmis laittamaan likoon. Opintojaksoa ei arvioida numeraalisesti, mutta opintojakson aikana seurataan yksilön omaa, yksilöllistä kehittymistä joka näkyy toimijuutena ja osallistumisena tunteilla ja syvällisinä pohdintoina opintopäiväkirjoissa.

Kun jokaista osallistujaa haastetaan ja kannustetaan tuomaan opintojaksolla omia näkökulmiaan esiin, voidaan esimerkiksi oivaltaa, ettei käsiteltävä asia ole sellainen kuin se olisi ollut pelkästään yhden ihmisen näkökulmasta tarkasteltuna olisi voinut luulla. Dialogin synnyttäminen mahdollistaa eri puolilta tulevien osallistujien näkemysten kuulemisen, mutta se edellyttää aktiivista läsnäoloa ja osallistumista. Opintojakson alussa korostettiin, että jokainen osallistuja saa oppitunneista juuri niin paljon itselleen kuin on siihen valmis antamaan. Päävastuu annetaan näin osallistujalle itselleen. Opettajan on omasta roolistaan käsin oltava jatkuvasti läsnä, jotta pystyy seuraamaan muuttuvia tilanteita, ryhmädynamiikkaa ja voi tarpeen vaatiessa puuttua ajoissa tai korjata suuntaa. Opintojakso synnytti dialogisia keskusteluita ja aiheet olivat sellaisia, joita käsiteltäessä opettajan tulee kiinnittää erityistä huomioita omaan neutraaliuteen ja tuomitsemattomuuteen. Se tarkoittaa myös sitä, että opettajan on itse pitänyt käsitellä itselleen vaikeita, välillä tunteitakin nostavia asioita läpi. (Tiuraniemi 2002; Juvonen 2018.)

Valmennusroolin voidaan nähdä myös opiskelijoiden voimaantumista edistävänä, jossa rohkaistaan ja motivoidaan oppimaan, kyseenalaistamaan ja tutki-
maan omia olettamuksia. Samalla opiskelija pystyy oppijakeskeisen ja yhteis-
toiminnallisen työskentelyn avulla avaamaan ymmärrystä itsestään ja muista
ihmisistä, organisaatiosta ja sen tapahtumista. Valmentajan eli opettajan roolia
korostetaan itsereflektion tukijana. Tämä vaatii hänen mukaansa äärimmäisen
hyvää tilannetajua, valmennettavien tuntemista sekä kykyä henkiseen jous-
miseen omassa suhtautumisessa tilanteisiin. (Lehtonen 2007, 84–85.)

5.4 Puhetta turvallisessa tilassa

Poliisiammattikorkeakoulun rehtori lähetti paimenkirjeen poliisiksi opiskeleville:
Rasististen mielipiteiden esittäminen ei ole hyväksyttävää. Piste (Panula
2017).

Poliisiammattikorkeakoulussa on kaikelle rasismille nollatoleranssi. Etukäteen koulun rehtorin kanssa käydyn keskustelun mukaisesti yhteisymmärryksessä toteutusta opintojaksosta haluttiin tehdä paikka, jossa opiskelijoilla on mahdollista esittää turvallisesti esimerkiksi erilaisia maahanmuuttoon ja rasismiin liittyviä suoria kysymyksiä ilman leimaantumisen pelkoa.

Turvallisessa tilassa on mahdollista nostaa esille yksilöitä pohdituttavat, vaikeatkin asiat ilman leimaantumisen painetta. Tällaisia kysymyksiä voi olla esimerkiksi, miksi sanoja kuten ryssä, neekeri tai kehari ei saa käyttää? Miksi ne ovat loukkaavia tai keitä ne loukkaavat ja missä tilanteissa niihin tulee puuttua? Voiko eri sukupolvilla olla erilaiset käsitykset sanojen käytön oikeudesta? Se, miten kerromme toisista, paljastaa omia arvojamme, oman asemamme ja tuntemuksemme. Toiseus ei ole kaikkialla samanlaista ja se liittyy vahvasti valtaväestön ymmärrykseen itsestä. (Turunen 2019.)

Ihmisten leimaamisen on katsottu olevan myös sosiaalisen legitimaation väline, jota tarvitaan erottamaan ne henkilöt, joiden ei katsota ansaitsevan ryhmän jäsenyyttä. Leima voi olla julkinen, ihmisten välinen tai ihmisen itse itseensä kohdistama. (Korkeila ym. 2011, 8–11.)

Toiseus liittyy siis ihmisen ymmärrykseen. Jokainen meistä hahmottaa itsensä ja yhteisönsä juurikin erojen ja erilaisuuden kautta. Se ei ole toiseuttavaa, jos vieraita asioita tuodaan näkyväksi. Se on toiseuttavaa, kun se on arvottavaa ja eroja aletaan ylikorostamaan asiana, joka ohjaa ajatusta ja toimintaa. Toiseuden avulla kuvataan valtasuhteita, joissa joku tai jokin ymmärretään paitsi erilaiseksi myös toista alemmaksi. Tämän käsitteen avulla on paljastettu arvottavia valtahierarkioita, josta myös rasismissakin on kysymys. (Löytty 2005, 161–189.)

Kollektiivisesti ja institutionaalisesti saatetaan kieltää tietynlainen puhe, koska sellaista asioiden puhuminen yleisesti ei ole hyväksyttävää. Normit ovat jaettava tietoa siitä, mikä on yhteisössä hyväksyttyä ja toivottua käyttäytymistä. Niiden avulla ihmisyhteisöihin, kuten poliisivoimiin, syntyy jäsenten välistä luottamusta. (Buckholtz & Marois 2012.)

Ammattiin kouluttautuvalla opiskelijalla sallitaan MOD-menetelmässä tietämättömyys eikä syvempiä kysymyksiä muuten kielletyistä aiheista, kuten rasistisista ennakkoluuloista aiheesta, jotka tulisi saada purkaa kuitenkin ulos turvallisesti. *Olet muutakin kuin poliisi?* -opintojakson tehtävä on pureutua juuri näiden tarkasteluun ja arkoihin asioihin, jotka kollektiivisesti oletetaan olevan selviä kaikille. Arkoja asioita puretaan auki turvallisessa tilassa, jossa voidaan käydä keskustelua luottamuksellisesti. Läsnä saavat olla myös tunteet, joissa kokemus arvostamisesta, kunnioittamisesta ja välittämisestä on tärkeää välittyä. (Juvonen 2018, 11.)

Parhaimmillaan opintojaksoa tukee turvallinen tila, jossa jokainen osallistujaa kokee voivansa olla oma itsensä. Tila mahdollistaa opintojaksolla käytettyjen pedagogisten menetelmien käytön, jossa aidon vuoropuhelun nähdään olevan mahdollista vain sellaisessa ilmapiirissä, missä kaikenlainen häirintä on ehdottomasti kielletty (Pesäpuu). Opintojakson alussa käytyihin yhteisiin pelisääntöihin kuului, ettei ketään kiusata mielipiteidensä tai asenteidensa takia. Parhaimmillaan oppimisympäristö tukee ja mahdollistaa yksilöiden erilaisten Minä-positioiden aktivoitumisen ja sitä kautta erilaisten näkökulmien ottamisen (Hakala 2013, 61).

MOD opetusmenetelmien kautta tapahtuva oivaltaminen ja tunnistaminen auttaa opiskelijaa muokkaamaan omia suhtautumistapoja ja asenteita. Yksilön arvoja asioissa mitä hän pitää tärkeänä, ja joihin perustuen hän tekee valintoja, voidaan myös harjoittaa: Koska vanhoja merkityssuhteita ei voida poistaa tai muuntaa toisenlaisiksi muuten kuin ymmärtämällä uudella tavalla, edellyttää muutos yksilön arvonäkökentän laajentamista ja sen kaltaista tietoista työskentelyä itsensä hyväksi, joka edistää uusien oivallusten syntymistä. Käytännössä tämä tarkoittaa kyseiseltä yksilöltä aktiivista pyrkimystä kokea jotain täysin uutta arvoita, joka on siihen asti puuttunut hänen kokemusmaailmasta. Näin hänen tajunnassaan ilmenee uusia näkökulmia, jotka merkityssuhteeksi organisoituneena avartaa ja rikastaa hänen arvotajuntaansa (Purjo 2014, 51).

6. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset sekä tutkimukseen osallistujat

Opinnäytetyö on tilaustyö Poliisiammattikorkeakoululle. Opinnäyteprosessin aikana kehitettiin *Olet muutakin kuin poliisi?* -opintojakso ja arvioitiin sen antia poliisin ammatilliselle kasvulle ja kehittymiselle. Tutkimuskysymykset liittyvät erityisesti kurssilla käytettyyn itsereflektiiviseen ja dialogiseen keskusteluun perustuvaan opetusmenetelmään. Miten hyvin kurssin opetusmenetelmät tukevat ammatillista kasvua ja kehittymistä. Tarkemmat tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Voiko itsensä tutkiminen parantaa poliiseiksi opiskelevien koulutusta ja ammatillisia valmiuksia, ja jos niin miten?
2. Voidaanko dialogisella opetusmenetelmällä saada aikaan muutoksia poliiseiksi opiskelevien asenteissa ja arvoissa, ja jos niin millaisia?

Poliisiammattikorkeakoulusta nimetyn vastuuopettajan kanssa laadittiin ennakoon opintojaksosta vaaditut opinto- ja toteutussuunnitelmat. Vastuuopettaja vastasi koulun sisäisestä tiedottamisesta, jotta opintojaksolle saatiin tarvittava määrä opiskelijoita.

Opintojakso toteutettiin ensimmäisen kerran keväällä 2018 vapaavalintaisena kurssina Poliisiammattikorkeakoulun standardien ja laadullisten vaatimusten mukaan. Opinnäytetyössä käytetty aineisto kerättiin keväällä 27.3-16.5.2018 välisenä aikana. Opintojaksolta saatua aineistoa on käsitelty luottamuksellisesti ja opiskelijoiden yksityisyydensuojaan on kiinnitetty erityistä huomiota niin, että aineistoa on käsitelty opinnäytetyössä heidän anonymiteettinsä varmistuen. Opintojaksolle osallistuneita opiskelijoita ei ole haluttu kuvata kovin tarkkaan, eikä kertoa missä opintojen vaiheessa tietyt opiskelijat ovat tunnistamisen välttämiseksi.

Kurssin opetusmenetelmä oli luonteeltaan osallistava. Kurssin keskeisenä tavoitteena oli lisätä opiskelijoiden ymmärrystä yhdenvertaisuudesta ja yhteiskunnallisesta monimuotoisuudesta. Sen kautta arvioitiin tavanomaisesta opetuksesta poikkeavalla menetelmällä toteutetun kurssin antia poliisi ammatti-

identiteetin kehittämisen näkökulmasta. Tämän lisäksi arvioitiin opetusmenetelmän potentiaalia saada aikaan muutoksia poliisiopiskelijoiden arvoissa ja asenteissa.

Opintojakson opetukseen osallistui 16 opiskelijaa, jotka olivat hyvin eri vaiheissa opiskelussaan. Neljä opiskelijaa oli opintojensa loppuvaiheessa ja heillä oli edessään työharjoittelu. Kolmella taas oli takanaan noin vuosi opintoja ja neljä opiskelijaa oli vasta ensimmäisellä lukukaudella. Viisi opiskelijaa sijoittui opiskeluissaan opintojen alun ja lopun välivaiheisiin. Opetukseen osallistuneista poliisiopiskelijoista nuorin oli syntynyt vuonna 1997 ja muut opiskelijat olivat syntyneet vuosien 1976–1997 välillä. Hajonta oli siis suurta opintojakson osallistuneiden taustan suhteen.

Opintojaksolle otettiin enintään 16 opiskelijaa, koska opetusmenetelmään sisältyi paljon pienryhmätyöskentelyä ja vuorovaikutteista keskustelua opettajan kanssa. Pieni ryhmäkoko antoi mahdollisuuden käsitellä opiskelijoiden esille nostamia kysymyksiä ja pohdintoja tasapuolisesti, kaikkien opiskelijoiden näkökulmat huomioiden. Ehtona opetukseen osallistumiselle oli, että opiskelija pystyy sitoutumaan koko opintojaksolle niin, että poissaoloja tulee enintään kaksi kertaa. Tällä varmistettiin se, että ryhmän keskinäinen sosiaalinen koheesio säilyy suhteellisen tasapainoisena jakson alusta loppuun saakka.

6.2 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa on aineksia poliisien ammatillisen koulutuksen kehittämiseen. Tutkimuksellisessa kehittämistyössä ei ainoastaan kuvailla ja selitetä asioita, vaan tavoitteena on saamaan aikaan löytää uusia ratkaisuja tai parantaa jo olemassa olevaa tutkimuksen keinoin. Tutkimuksellinen kehittämistyö on järjestelmällistä ja analyyttistä ja sen tehtävä on myös kriittinen tarkastelu. Olennaista kehittämistyössä on yksilön ja organisaation oppiminen. (Ojasalo ym. 2009).

Tutkimuksessa on hyödynnetty toimintatutkimuksellisia elementtejä. Olennaista toimintatutkimuksessa on pyrkiä edistämään sen hetkistä asiain tiloja ja parantamalla niitä eri tavoin. Samaan aikaan on muistettava, että kyseessä on

tutkimuksen tekeminen. Toimintatutkimuksessa tuotetaan aineistoa, jonka lähdekohta on tuottaa uutta tutkimuksellista tietoa. Toimintatutkimuksessa esiintyy neljä tunnistettavaa piirrettä: 1) käytäntöön suuntautuminen, 2) ongelmakeskeisyys, 3) tutkittavien ja tutkijan roolit aktiivisina toimijoina muutosprosessissa, 4) tutkittavien ja tutkijan suhteen perustana oleva yhteistyö (Kuula 2006). Kohta 4. ei tässä opinnäytetyössä toteutunut toimintatutkimuksen syklillä mukaisesti, jolloin tämä tutkimus ei täysin täytä toimintatutkimukselle asettamia vaatimuksia.

6.3 Tutkimusaineisto ja analyysi

Tutkimuksen aineistona ovat *Olet muutakin kuin poliisi?* -opintojakson opiskelijoiden (16 kpl) oppimispäiväkirjat ja heiltä kirjallisesti opintojakson jälkeen kerätyt palautteet. Lisäksi tutkimuksessa havainnoitiin oppitunneilla opiskelijoiden keskinäistä dialogia, aktiivisuutta sekä tapaa hahmottaa tunneilla käsitellyjä asioita.

Opintojakson alussa mainittiin, että opintojaksolla saatua materiaalia tullaan käyttämään opinnäytetyön aineistona (liite 1). Aineistoa tuli hyvin paljon, jolloin aineistolähtöisessä analyysissä on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota aineiston rajaukseen poliisintyölle keskeisimpiin teemoihin, sillä laadullista aineistoa olisi ollut tarjolla runsaasti. (Eskola & Suoranta 2008, 18–19.)

Opiskelijat lähettivät jokaisen oppitunnin jälkeen oppimispäiväkirjat oppilaitoksen sisäiselle Moodle-alustalle. Oppimispäiväkirjoissa opiskelijat kertoivat, mitä ajatuksia ja tunteita oppitunnilla käsitellyt asiat heissä herättivät. Joidenkin tuntien kohdalla saattoi olla pakollinen lisätehtävä, jossa esimerkiksi tarjottiin teksti tunnilla käsitellystä teemasta kuten ennakkoluuloista, kulttuurista ja arvoista, ja kysymyksiä siihen liittyen. Opiskelijoille vastattiin positiivisella palautteella jokaisen palautuksen jälkeen ja heitä haastettiin lisäkysymyksillä, jotta opiskelijalla olisi mahdollisuus jatkaa pohdintojaan ja oivalluksiin. Lisäkysymyksiin vastaaminen ei ollut aina pakollista mutta toisinaan jotkut opiskelijat vielä jatkoivat vastauksiaan lisäkysymysten innoittamana.

Oppimispäiväkirjat aineistona tarjosivat yksityiskohtaista tietoa erityisesti siitä, miten opiskelija prosessoi, kokee tai hahmottaa käsiteltävää asiaa ja millaisiin

tilanteisiin hän niissä viittaa. Vaikka tunnilla asiaa käsiteltiinkin yhteisesti erilaisten pedagogisten menetelmien avulla, käsitellyt aiheet jäivät pohdituttamaan vielä pitkään tuntien jälkeenkin ja se oli nähtävillä opintopäiväkirjojen muodossa. Puhuttaessa henkilökohtaisista arvoista, opituista normeista tai erilaisista kokemuksista yhdessä tunneilla, vaati se opiskelijalta rohkeutta. Uskalusta olla eri mieltä kuin kanssaopiskelijat tai kyseenalaistaa mahdollisia, toisinaan provosoiduksikin tarkoitettuja väitteitä. Ammattiryhmänä poliisin tehtävä on kunnioittaa auktoriteetteja, jolloin myös opintojaksolla käsitellyt teemat haastavat opiskelijoita entistä enemmän tulemaan pois univormusta – olemaan muutakin kuin poliisi.

Aineiston analyysissä käytettiin aineistolähtöistä sisältöanalyysiä, joka on yksi laadullisen tutkimuksen menetelmistä. Aineistolähtöisessä sisältöanalyysissä valittiin, mitä kerätystä aineistosta aluksi etsitään. Aineistolähtöisyydellä tarkoitetaan myös sitä, että teemat nousevat esiin itse aineistosta eikä niitä ole päätetty etukäteen. (Tuomi & Sarajärvi 2002.) On otettava huomioon, että tutkijalla voi olla opiskelijoista jokin ennakkokäsitys ja hän on tehnyt vahvoja oletuksia tutkimukseen osallistuvista ja tutkimuksen tuloksista, mutta tutkijan pitää tiedostaa omat ennakko-odotuksensa ja ottaa ne huomioon analyysivaiheessa, jotta ne eivät toimi tutkimusta rajaavina asioina. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on hypoteesittomuus. Kerätyn tiedon tehtävänä ei ole vain tukea oletettuja hypoteeseja vaan tarjota uutta ajateltavaa ilmiöstä ja tuottaa tuoreita näkökulmia. (Eskola & Suoranta 2008, 19–20.)

Aineistoa eli oppimispäiväkirjoja ja palautteita peilattiin opintojakson teemoihin ja niistä nouseviin pohdintoihin. Tämän kaksisuuntaisen prosessin myötä esille nousivat poliisiopiskelijoiden itsereflektioon liittyvät teemat: arvot, ihmiskuva, maailmankuva ja ammattietiikka. Teemat nousivat opintojakson tavoitteista, joiden keskiössä on tukea poliisiopiskelijan moninaista poliisiammatti-identiteettiä ja ohjata opiskelijaa itsereflektointiin. Näin heidän olisi työssään helpompi ymmärtää omia vaikuttimiaan toiminnan ja päätösten takana. (Hirsjärvi ym. 2009.)

Aineistosta poimittiin otteita oppimispäiväkirjoista, jotka jaoteltiin tunnistettujen teemojen alle. Haastavaa otteiden jaotteluprosessissa oli se, että teemat olivat

vahvasti sidoksissa toisiinsa, mikä tarkoittaa, että päällekkäisyyttä esiintyy. Jäottelu oli aineistoanalyysissä kuitenkin toimiva menetelmä tuomaan esille erityisesti opintojakson kannalta tärkeitä teemoja. Sitaattien, eli suorien lainauksien käyttö vahvistaa aineiston todellisen olemassaolon tuomalla tutkittavien ääntä esiin antaen tutkimukseen merkityksellisyyttä. (Hirsjärvi ym. 2009.)

7. TULOKSET

Teorialuvun käsitteitä käytetään aineistoanalyysin perustana. Tulokset on jaoteltu aineistosta nouseviin teemoihin. Teemoja käsitellään, koska nämä ovat olennaisia sen ymmärtämiseksi, millaisten ajatusrakenteiden kautta poliisiopiskelijat hahmottavat itsensä ja suhteensa ulkopuoliseen ympäristöönsä. Lisäksi on tärkeää tiedostaa mitkä asiat ohjaavat yksilöä: ajatusprosessit ja uskomusjärjestelmät, arvomaailmat, moraalikäsitteet, tavat ja tottumukset.

Ennen opintojakson alkua tutkijaa erityisesti arvelutti, pystyisivätkö poliisiopiskelijat heittäytymään menetelmään, jota oppimisprosessi onnistuakseen vaatii. Poliisin rooli yhteiskunnassa nähdään hyvin autoritäärisenä, lakia ja oikeutta edustavana. Opintojaksossa kuitenkin pyrittiin nimenomaan haastamaan opiskelijoita pois tästä roolista. Siksi opintojakson nimeksi tuli: *Olet muutakin kuin poliisi?*

7.1 Sisäiset mallit ja minätietoisuus

”Ajattelutavan muutos lähtee aina itsestä.” (Poliisiopiskelija 12, ote oppimispäiväkirjasta)

Se, miten me hahmotamme itseämme suhteessa muihin, näyttäytyy käyttäytymisessämme ja tavassamme toimia. Poliisiopiskelija kuvaa tätä prosessia oppimispäiväkirjassaan osuvasti:

”Toisaalta oppimamme sisäiset mallit ohjaavat myös meidän tarkkaavaisuuttamme tiettyyn suuntaan. Siksi on tärkeää käsitellä myös se, että kaikki se mitä näemme ei aina ole sitä mitä luulemme se olevan.” (Poliisiopiskelija 9, ote oppimispäiväkirjasta)

Opiskelijoiden minätietoisuus lisääntyi opintojaksolla varsinkin niissä tilanteissa, joissa opiskelija joutui tekemisiin omien tunteidensa, toimintatapojensa ja reaktioidensa kanssa:

”Itse opin hyvin erilaisista käytännön tehtävistä ja simuloineista, koska niissä tilanteet konkretisoituvat ja pystyt tuntemaan haasteet, tunteet ja onnistumiset itse.” (Poliisiopiskelija 8, kurssipalaute)

Henkilöt, jotka ovat tietoisempia henkilökohtaisesta minästään (minätietoisuus), ovat myös johdonmukaisempia asenteissaan ja käyttäytymisessään (Helkama & Myllyniemi 2004, 368). Tätä tiedostusta tapahtui opintojaksolla:

”Se, miten olemme maailmaa aistineet ja prosessoineet, vaikuttaa luonnollisesti siis siihen, miten jatkossa asioita tulkitsemme.” (Poliisiopiskelija 9, kurssipalaute)

Hyvin samankaltaiseen lopputulokseen tulee myös toinen opiskelija:

”En koe olevani kovin ennakkoluuloinen, mutta selvästi jonkun asenteiset ennakkoluulot kumpuavat jostain välillä sitä itse edes havaitsematta.” (Poliisiopiskelija 3, ote opintopäiväkirjasta)

Yhdellä opiskelijalla on ratkaisu tähän, joka liittyy vahvasti asioiden tiedostamiseen itsessä:

”Mielestäni kuitenkin tärkeintä on se, että yrittää ja ennen kaikkea haluaa nähdä myös sen oman kuplansa ulkopuolelle.” (Poliisiopiskelija 4, ote opintopäiväkirjasta)

Poliisiammattikorkeakoulun lehtorina aiemmin toiminut Mikko Ylikangas (Vesterbacka 2014, 224) on todennut, että: ”Ensin on opittava tuntemaan itsensä ennen kuin voi kehittyä hyväksi kuulustelijaksi.” Teoreettisessa viitekehyksessä tulee ilmi, miten esimerkiksi monet uskomukset, poliittiset mielipiteet tai seremoniat voivat olla meissä tiedostamatta, ellei jokin uusi faktatieto haasta muuttamaan käsitystä siitä toiseksi (Ligorio & César 2013).

Dialogisen minä -teorian mukaan yksilön minuudessa voidaan erottaa kahdenlaisia puolia tai ominaisuuksia sen perusteella, miten me käytämme niitä asetuessamme suhteeseen toisten ihmisten kanssa (Hermans & Dimaggio 2004).

”Suurin kehitys on tapahtunut nimenomaan siinä, että osaan paremmin analysoida ja reflektoida omia asenteita laajemmin. Olen aikaisemmin sisäistänyt näiden vaikutuksen käyttäytymiseen, mutta kurssilla tuli paljon laajemmin erilaisia näkökulmia aiheeseen.” (Poliisiopiskelija 9, kurssipalaute)

Subjektiminäksi kutsutaan niitä minuuden puolia, joita käytämme muokatesamme minuuttamme erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin sopivaksi (Kuusela 2001). Eräs opiskelija havainnoi subjektiminään vaikuttavia seikkoja, joita opintojaksolla työsti:

”Yksittäinen merkittävä aihealue oli turvallisuus ja sen tunteminen ja mitkä seikat siihen vaikuttavat. Mielestäni sain sellaisia työkaluja, joita voisin ainakin ajatusmaailmassa käyttää poliisin työssä, esim. ennaltaehkäisevässä roolissa. Moniammatillista yhteistyötä olen suorittanut aikaisemmin, mutta nyt tiedostan sen, että kuinka laaja verkko voi ideaalitalanteessa osallistua jonkun tehtävän suorittamiseen.” (Poliisiopiskelija 9, kurssipalaute)

Objektiminäksi kutsutaan puolestaan niitä jo aikaisempien vuorovaikutuskokemusten seurauksena vakiintuneita asenteita ja suhtautumistapoja, joita emme kovin helposti suostu kyseenalaistamaan ja muuttamaan (Kuusela 2001). Joskus käytetään myös termejä ”aito minuus” ja ”ydinminuus” kuvaamaan tätä minuuden puolta muille. Itsensä kanssa käyty vuoropuhelu auttaa tutkimaan itsessä asioita, joita on pitänyt itsestään selvyytenä, sekä sen itsereflektio on hyödyllinen väline kun pohditaan henkilökohtaista kokemusta ja sen taustalla olevia mahdollisia syitä ja seurauksia. Tällöin on mahdollista erottaa oman itsensä kautta moninaisuutta, jotka toimivat taustavaikuttajina omassa toiminnassa liittyen vaikka kulttuurieroihin (Kuusela 2001).

”Pelin ja tunnin jälkeen jäin miettimään miltä vieraassa kulttuurissa asuminen tuntuu ja mieleeni nousi omat muistoni ajasta jolloin asuin Irlannissa. Juuri uusien sääntöjen ja tapojen omaksuminen oli silloin erittäin vaikeaa.” (Poliisiopiskelija 16, ote oppimispäiväkirjasta)

Vaikka ihmiset yleensä nauttivat vuorovaikutuksesta toisten kanssa, heissä on samalla olemassa ei-kommunikoiva, mykkä ja itsellekin vieras puoli, joka ei halua tulla löydetyksi (Lonka 2014). Opiskelija pohti dialogiaa kohtaamisissa, johon sisältyy kunnioittava uteliaisuus ja halu ymmärtää asioita toisen näkökulmasta:

”Ja tietenkkin kohtaamalla ihmisiä, keskustelemalla ja menemällä joskus sellaisiin keskusteluihin jotka eivät ole itselle sitä mukavuusaluetta. Tosin sellainen joka elää yhdessä totuudessa harvoin hakeutuu tilanteeseen, jossa joku voisi hänelle perustella jotain muuta totuutta...” (Poliisiopiskelija 5, ote oppimispäiväkirjasta)

Yksilön minuuden ytimessä on syvästi intiimi ydin, joka on enemmän emotionaalinen kuin rationaalinen ja intiimiä ydintä voidaan saavuttaa esimerkiksi kulttuurin ja taiteen kautta (Mantere 2007). Opintojaksolla tämäkin puoli otetaan huomioon käyttäen pedagogista menetelmää, jossa opiskelijoille tarjotaan erilaisten kuvien tai tarinoiden kautta mahdollisuus löytää jotain siitä saavuttamattomasta ytimestä, jossa voi tapahtua kosketetuksi tulemista. Opiskelijat saivat asettua sellaisen kuvan äärelle, joka puhutteli tuota salaista ydintä:

”Sykähdyttävin kuva oli kuitenkin kuva leipäjonosta, joka osui itselle henkilökohtaisesti lähimmäs, niin kuin tunnilla kerroin. Se on näky, jonka soisin kaikkien käydä katsomassa.” (Poliisiopiskelija 4, ote oppimispäiväkirjasta)

Opin näistä, että sanoilla on merkitystä ja niillä voidaan muuttaa asenteita ja miksei myös maailmaa. On tärkeää osata käyttää sanoja oikein ja miettiä myös miten sanat vaikuttavat itseen. Poliisiopiskelija 12

Tämä on hyvä muistaa, kun mietitään puhumiselle vaihtoehtoisia vertaisryhmätyön menetelmiä. Minuus on monille paradoksaalista siten, että heillä on samanaikainen tarve olla sekä kommunikoimatta että olla yhteydessä muihin (Streng 2014, 227).

”Tässä juuri on se monen ongelman ydin: emme osaa hahmottaa muuta kuin mitä meille kerrotaan tai mitä näemme. Ihmisten välisessä kanssa käymisessä olisi juuri erittäin tärkeää nähdä se toinenkin puoli.” (Poliisiopiskelija 16, ote oppimispäiväkirjasta)

Opiskelija oivaltaa, että haastamalla toisinaan itseä oman mukavuusalueen ulkopuolelle, voi kehittää osaamistaan mm. kulttuurisen kompetenssin kasvamiinseen, jossa oleellista on kyky kohdata toinen yksilönä elämäntilanteesta tai taustasta huolimatta (Castaneda ym. 2018).

Hokkanen (2002, 62) tarkastelee identiteettiä artikkelissaan *Identiteetin uudet kasvot* seuraavasti:

”On havaittu, että ymmärtääkseen omaa itseään ihmisen tulee pohtia identiteettiänsä suhteessa siihen mitä ympärillä on tai vastaavasti ei ole; suhteessa sen hetkisiin yhteiskunnallisiin ja sosiaalisiin järjestelmiin”

Poliisiammattikorkeakoulun opiskelija peilaa tätä prosessia seuraavasti:

”Ihmisille jutteleminen oli mielestäni parasta tunneilla. Vähän erikoisista asioista jutteleminen vieraille ihmisille tuo itsevarmuutta ainakin omaan kanssakäymiseeni.” (Poliisiopiskelija 10, kurssipalaute)

Opiskelija pohtii myös omia haasteitaan, joissa nousee monimuotoisuuden haasteet:

”Tämän kurssin alkamisen myötä on tullut entistä selvemäksi se, että yksi suurimmista haasteista minulle elämässäni on hyväksyä asioiden monimuotoisuus. Haluaisin tehdä asioista mahdollisemman mustavalkoisia ja yksinkertaisia, vaikka väkisin, mutta se ei vaan mene niin. Jotta asioista voisi tulla yksinkertaisia, on ensin ymmärrettävä niiden monimutkaisuus.” (Poliisiopiskelija 11, ote kurssipalautteesta)

7.2 Arvot ja arvotietoisuus

Opinnäytetyön aiemmassa luvussa on nostettu esiin poliisiorganisaatiossa arvoja, joiden tehtävä on ohjata yksittäistä poliisia niin pienissä kuin isoissakin valinnoissa. Arvot liittyvät niin työhön, kouluttautumiseen kuin vapaa-ajallekin. Niitä seuraamalla on määritelty erilaisia tavoitteita ja lupauksia, joihin poliisiin tulee yksilönä sitoutua. Tavoitteena on muun muassa tarjota perusturvallisuutta kaikille kansalaisille tai lupaus toimia esimerkkinä muille niin virkatehtävissä kuin yksityiselämässäkin. Poliisi sitoutuu oppimaan uutta, koska se nähdään edellytyksenä poliisityön suorittamiselle ja työyhteisön positiivisen ilmapiiirin luomiseen odotetaan yksilön kannustavaa ja positiivista vaikuttamista. Poliisiorganisaation antamat arvot odotetaan välittyvän poliisin teoissa ja valinnoissa.

Opintojaksolla poliisiopiskelijat työstivät omia arvojaan erilaisin menetelmin. Tavoitteena oli havainnointi, omien toimintatapojen tiedostaminen ja niiden ymmärtäminen. Opinnäytetyössä on käytetty oppimispäiväkirjoissa ja palautteissa esiin tulleita pohdintoja, joiden kautta on nähtävillä opiskelijan sisäisiä malleja, josta puhuu psykologian professori Kirsti Lonka ja jota käsitellään luvussa 2.2 Lonka nostaa esiin sen, miten sisäinen maailma kuvastaa sitä, miten ihminen hahmottaa ulkoisen maailman.

Yhteiskuntatieteellisesti tai sosiaalipsykologisesti arvot määritellään niin, että ne ovat ihmisen valintojaan, havaitsemistaan ja toimintaansa ohjaavia, toivottavia päämääriä. Arvojen avulla voidaan arvioida käyttäytymistä ja perustella valintoja, jolloin arvot näkyvät kaikissa teoissamme (Helkama 2015, 8).

”Ennakkoluuloihin liittyy myös keskustelu ihmisarvoista. Allekirjoitetaanko ajatus kaikkien ihmisten samanarvoisuudesta ja mikä vielä tärkeämpää, toimitaanko sen mukaisesti? Uskon vastauksen olevan ei. Moni varmasti pitää jokaisen ihmisen arvoa samana ajatuksen tasolla, mutta ei kuitenkaan käytännössä toimi sen mukaisesti.” (Poliisiopiskelija 6, ote opintopäiväkirjasta)

Opiskelija kyseenalaistaa arvojen suhdetta teoriasta tekoihin ja miettii, kuinka hyvin ne lopulta toteutuvat käytännössä, johon löytääkin vastauksen ihmisoikeuskysymysten kautta. Sama opiskelija lähestyy arvoja liikenne rikkomusten näkökulmasta:

”Minkä takia liikennesääntöjen noudattaminen on riippuvaista kulkumuodosta, onko jalankulkijan tieliikenne rikkomukset vähemmän moitittavia kuin autojen? Mielenkiintoinen kysymys, jossa keskiössä ovat arvot.” (Poliisiopiskelija 6, ote opintopäiväkirjasta)

Sosiaalisen tiedon muodostuksessa lähtökohtana on aina ihmisen arvot, olemassa olevat tiedot ja käsitykset sekä asenteet itseä ja muita kohtaan. Tämä merkitsee, että tiedonmuodostus on varsin subjektiivista, mikä tulee esiin jo havainnoin valikoivuutena (Aho & Laine 1997, 11.) Arvot tulevat näkyväksi vasta toiminnassa, olipa kysymys sitten organisaation tai yksilön henkilökohtaisista arvoista. Mikäli näiden kahden välillä havaitsee suuria ristiriitoja, voi se haastaa sisäisiin myllerryksiin ja hämmentää entisestään.

”On ollut hetkiä, jolloin olen ollut tyrmistynyt siitä, millaisia mielipiteitä ja asenteita tähän joukkoon mahtuu, ja vaaleanpunaiset lasit ovat takuulla tipahtaneet. Karuimpana esimerkkinä tästä on poliisien rasistinen Facebook-ryhmä.” (Poliisiopiskelija 2, ote opintopäiväkirjasta)

Myös arvojen pirstaloituminen ja ristiriita laajemmassa kontekstissa pohdituttaa opiskelijaa. On vaikea ymmärtää sellaisia arvoja ja toimia niiden takana, joita itse pitää epäoikeudenmukaisena:

”Miksi toisen arvo on isompi kuin toisen. Miksi meidänkin valtiossa kulttuurissa on selkeästi heikommassa asemassa olevia väestöryhmiä. Suomi esimerkkinä on kuitenkin yksi maailman kehittyneimmistä ja vauraimmista demokratioista. Silti valtiovalta määrittää sisäisen turvallisuuden strategiassaan suurimmaksi uhkakuvaaksi syrjäytymisen.” (Poliisiopiskelija 5, ote opintopäiväkirjasta)

Ihminen havainnoin sosiaalisesta kentästään toisaalta niitä asioita, joihin hänellä on kongitiivisten edellytystensä ja kokemustensa pohjalta riittäviä valmiuksia ja toisaalta erityisesti niitä asioita, jotka herättävät hänen kiinnostuksensa. (Aho & Laine 1997, 11.) Eräs poliisiopiskelija tunnisti taustavaikuttimia ja haasteita, jotka vaikuttavat arvojen mutta myös kulttuurisen kompetenssin syntymiseen:

”Niiden muokkaaminen saattaa joissain tapauksissa olla haasteellista, etenkin jos on itselle jokin hyvin tärkeä asia. Useimmiten muistutamme tämän takia hyvin vahvasti sitä yhteisöä, mistä olemme lähtöisin. Perhe, suku, yhteiskunta ovat kaikki instansseja, jotka ovat muokanneet käsityksiämme meidän elämän ajan.” (Poliisiopiskelija 9, ote opintopäiväkirjasta)

Näin ihmisen käsitykset sekä muista ihmisistä että yleensäkin sosiaaliseen ympäristöönsä liittyvistä tapahtumista kytkeytyvät vahvasti hänen persoonaansa. (Aho & Laine 1997, 11.) Opiskelija hahmottaa hyvin kulttuurisen kompetenssin ytimen, jossa ymmärrys liittyy yksilöiden eroavaisuuksien mutta samaan aikaan yhteneväisyyksien tunnistamiseen.

Muutos ihmisessä edellyttää sitä, että hänen itsetuntoonsa, arvoihinsa, asenteisiinsa, rooleihinsa ja käyttäytymiseensä vaikutetaan (Aho & Laine 1997, 9).

”Mutta nimenomaan arvojen pohjalta omaa kehitystäni pohtiessa, sanoisin että olen muuttunut yhä vain avoimemmaksi ja suvaitsevammiksi, mitä ennen olen ollut. Ennen ehkä joihinkin asioihin oli ennakolta latautunutta suhtautumista, mutta kurssin aikana jo huomasin, että olen pyrkinyt kitkemään niitä asenteita/ne asenteet ovat kitkeytyneet pois.” (Poliisiopiskelija 7, ote kurssipalautteesta)

Opiskelija tiedostaa omaa kehitystään arvoissa ja pohtii huomioitaan, joita on tapahtunut opintojakson aikana. Asioiden harkitseminen ja oman kannan muodostaminen liittyvät myös arvotietoisuuteen, samoin kyky perustella asioita eettisesti (Pohjalainen 2019). Opiskelija arvioi henkilökohtaisia arvojaan ja ottaa kantaa yksilönä puolustettaviin asioihin:

”Poliisina haluan puolustaa niitä arvoja, jotka minulle ovat tärkeitä ja Suomessa mielestäni parhaita asioita, vahvoja perus- ja ihmisoikeuksia.” (Poliisiopiskelija 2, ote opintopäiväkirjasta)

Arvotietoisuudessa kehittyminen edellyttää viitseliäisyyttä ja itseensä tutustumista (Pohjalainen 2019). Opintojakso on tukenut oppilasta arvotietoisuuden syntymisessä ja sitä kautta sanoittamisessa ja asioiden tunnistamisessa. Hän on myös tullut tietoisemmaksi omasta taustastaan ja tavastaan toimia:

”Paremminkin kurssi on auttanut sanoittamaan omia arvoja, asenteita ja tunteita ja siten selkiyttänyt omaa arvomaailmaa ja ajattelua. Hienosäätöä on kyllä tapahtunut niin, että uskon osaavani herkemmin tunnistaa monia asioita.” (Poliisiopiskelija 1, kurssipalautte)

Kanssakäyminen toisten ihmisten kanssa, kulttuurin harrastaminen, tutustuminen erilaisiin elämäntapoihin, kulttuureihin ja luontoon auttavat itseensä tutustumisessa. Ne auttavat myös ymmärtämään omaa suhtautumista ja asennoitumista toisiin. (Pohjalainen 2019.)

Opintojaksolla teroitettiin, että yksilö ei edusta koko ryhmäänsä, vaan poliisin olisi hyvä ymmärtää erilaisia kohtaamisia ja olla tietoinen, millaisista palasista erilaiset arvot syntyvät. Samaa aikaan teroitettiin rohkeutta kohdata ihminen yksilönä elämäntilanteesta tai taustasta huolimatta, jolloin on mahdollista kehittää kulttuurisen kompetenssin taitoa. Kontekstin ymmärtäminen on usein kulttuurin tuntemusta tärkeämpää.

”Koen, että olen oppinut hyvin asioita kurssilla. Tulen kurssille juuri siitä syystä, että halusin oppia lisää kulttuureista ja arvoista, jotta

voisin olla hyvä poliisi. Olen oppinut mm. iän ja alueiden vaikutuksia ihmisten arvomaailmojen vaikutukseen. En ehkä juuri sitä, miten jokaisesta kulttuurista tuleva käyttäytyy, mutta sen että jopa pieneltä tuntuvat asiat vaikuttavat kovin paljon ajattelumaailmaan.”

(Poliisiopiskelija 7, kurssipalaute)

7.3 Vaikeiden aiheiden puheeksi ottaminen

Poliisikorkeakoulun rehtori on tuonut esiin, että Poliisikorkeakoulussa on nolla toleranssi rasismille (Panula 2017). Rasismia ei saa esiintyä missään muodossa eikä se ole lähtökohtaisesti poliisin arvolle sopivaa. Suomen lain mukaan kaikkia ihmisiä täytyy kohdella yhdenvertaisesti riippumatta heidän taustastaan ja sukupuolestaan.

Suomen poliisin arvoihin kuuluvat muun muassa palvelu ja oikeudenmukaisuus, johon valmistuvat poliisit antavat eettisen valansa. Vaatimuksista ja yleisesti organisaation arvoista huolimatta, ihmiset ovat yksilöitä ja tulevat omien kokemustensa, henkilökohtaisten arvojensa ja maailmankuvansa kanssa opiskelemaan ammattia, jossa tehdään työtä ihmisten kanssa ja ihmisten parissa. *Olet muutenkin kuin poliisi?* -opintojakso nosti opiskelijassa esiin myös turhautumista organisaation sisäisistä asenteista ja arvoista ja kokee opintojakson tärkeyden nimenomaa arvojen herättäjänä:

”Ei tekisi pahaa, jos tämä olisi pakollista kaikille edes osittain. Taitaa nimittäin olla niin, että tälle kurssille hakeutuneet ihmiset ovat niitä, joiden arvomaailma on jo valmiiksi niin sanotusti kunnossa. Ne, jotka tässä organisaatiossa tilittävät rasistisissa Facebook-ryhmissä, eivät tänne vapaaehtoisesti tule.” (Poliisiopiskelija 2, kurssipalaute)

Tämä poliisiopiskelijan palaute nostaa esiin sen, miten paljon poliisiopiskelijat voivat tavanomaisessa poliisikoulutuksessa ilmaista omia ennakkoluulojaan tai tuomaan esiin omia aikaisempia negatiivisia kokemuksiaan leimaantumatta itse rasistiksi tai suvaitsemattomaksi. Tilaa vaikeiden asioiden puheeksi ottamiselle ei tarjota, kuten seuraava sitaatti ilmaisee:

”Varsinaisessa opiskelussa nykymuodossa Polamk:ssa monien asioiden sanominen mitä kurssilla on puhuttu olisi mahdotonta. Tuntuu aika mahdottomalta ajatukselta lähteä haastamaan tai keskustelemaan vaikeistakin asioista rasismiin ja maahanmuuttoon liittyen, uskoen siihen, että kaikki uskaltaisivat sanoa puoliaikaan siitä mitä ajattelevat tai haluavat. Kuten on varmasti tullut joissain keskusteluissa ilmi, mitä me kurssille osallistuvat olemme sanoneet, todella moni ihminen meidän ryhmän ulkopuolelta, olisi enemmän kurssin tarpeessa.”

(Poliisiopiskelija 5, kurssipalaute)

Kaikissa yhteisöissä on nähtävillä erilaisia arvoja ja normeja, joihin yhteisönjäsenten odotetaan sitoutuvan ja joiden puitteissa yksittäisten jäsenten hyväksytyt ominaisuudet ja käytöstavat määrittyvät. Tämän lisäksi jokaisessa yhteisössä on erilaisia mekanismeja sosiaaliselle kontrollille, joilla valvotaan, että jäsenet yhteisössä mukautuvat näihin normeihin. He, jotka rikkovat tavalla tai toisella yhteisössä näitä tabuja, heille löytyy sanktioita. Käsitykset mihin stigma milloinkin perustuu, ovat eri yhteisössä erilaisia, mikä johtuu erilaisista normeista, arvoista, rakenteista ja kulttuureista. (Becker & Arnold 1986, 40.)

Poliisiammattikorkeakoulun rehtorin kanssa on sovittu erikseen, että *Olet muutakin kuin poliisi?* -opintojakso tarjoaa turvallisen tilan, jossa on mahdollista esittää erilaisia kysymyksiä ja ajatuksia mm. maahanmuuttoon ja rasismiin liittyen. Se on koettu opiskelijoidenkin suunnalta rakentavaksi ratkaisuksi ja opintojakso on koettu tärkeäksi paikaksi saada tuoda omia ajatuksiaan julki ilman, että tarvitsee pelätä leimautumista.

”Olen kokenut nyt jo tämän kurssin äärimmäisen mielenkiintoiseksi. On hyvä, että voi tuoda omia ajatuksiaan julki ilman, että tarvitsisi kauheasti niitä suodattaa. Itse pidän myös asioiden pohtimisesta ja olen pyrkinyt näkemään asioita aina mahdollisimman monesta näkökulmasta.” (Poliisiopiskelija 4, ote opintopäiväkirjasta)

7.4 Dialogi ja itsereflektio

Dialogipedagogiikassa kysytään useasti mitä ajatuksia itsestä nousevat tunteet herättävät. Mistä ne nousevat tai mihin ne saattavat liittyä? Miten tunteet vaikuttavat omaan käyttäytymiseen ja millä tavalla oma käyttäytyminen vastaavasti herättää tunteita ja ajatuksia? (Tiuraniemi 2002, 8.)

”Erityisen paljon pidän siitä tunneilla, että meille ei yritetä opettamalla opettaa mitään ja kaikki saavat sanoa ajatuksesta aiheesta.” (Poliisiopiskelija 10, kurssipalaute)

Reflektio toimii yhdenlaisena tekniikkana dialogissa, kun opettaja reflektoi kuulemaansa, hän ikään kuin palauttaa opiskelijalle kysymyksen takaisin itsensä pohdittavaksi. Samaan aikaan opettaja viestii, miten tärkeää opiskelijan oma pohdinta ja aktiivinen osallistuminen on uuden oppimisen kannalta. (Tiuraniemi 2002, 8.) MOD-menetelmän toteutuksessa opettajan rooli on keskeinen. Tärkeää on mahdollistaa voimaantumista ja rohkaista tutkimaan omia oletuksia. Opettajan tulee myös pyrkiä kysymään oppilaan subjektiivisesta kokemuksesta ilman oletuksia (Helles 2019).

Seuraava sitaatti heijastaa tätä pohdintaa ja käytettyjen menetelmien mielekkyyttä.

”Opintojaksolla käytettiin monipuolisesti erilaisia opetusmenetelmiä ja koin sen hyvänä asiana. Lähes kaikissa opetusmenetelmissä tehtiin asioita yhdessä tai vähintäänkin vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Ajatuksia jaettiin ja ajatusmaailmat varmasti laajenivat. Konkreettisilla harjoituksilla myös käsiteltyihin asioihin saatiin konkretiaa, ja ne jäivät paremmin muistiin.” (Poliisiopiskelija 7, kurssipalaute)

”Pystyn paremmin tunnistamaan omia reaktioitani ja oppinut huomaamaan, kun en esimerkiksi kuuntele toista aktiivisesti vaan keskityn vain omaan näkökulmaani. Poliisin työssä on tärkeää pystyä kuuntelemaan ihmistä puolueettomasti.” (Poliisiopiskelija 9, kurssipalaute)

Tavat suhteuttaa sosiaalinen elämysmaailma osaksi omaa persoonaa ja ammatillista identiteettiä vaihtelevat yksilöllisesti ja ajallisesti. Opettajan ja kasvat-tajan kyky tunnistaa yksilöllisiä ammatti-identiteetin rakentumisen ja sosiaalis-tumisen vaiheita ja tapoja edesauttaa hänen pyrkimyksiään identiteettityön tu-kemiseen (Lahtinen & Koljonen 2016, 120). Yhteistoiminnallisessa työskente-lyssä oppija rakentaa omaa tietoaan muiden yhteisön jäsenten vaikutuksesta. Tällöin omien ajatusten selventäminen tai tulkitseminen auttaa oppilasta pa-remmin tietoisiksi omista tietämyksistä rakenteistaan ja vertaamaan ymmärrystä toisten ymmärrykseen.

”Harjoituksessa oli hyvä huomata myöskin mikä vaikutus ryhmällä ja ryhmään kuulumisella on omiin asenteisiin.” (Poliisiopiskelija 2, ote opintopäiväkirjasta)

Näin toteaa poliisiopiskelija päiväkirjassaan. Ryhmässä käydyt keskustelut ai-heuttavat toisinaan myös sisäistä ristiriitaa mutta myös käsitteellisessä muu-toksessa (Julkunen 2002, 146).

”Keskustelujen kautta oppikin erittäin hyvin näkemänä muiden ajatusmaailmaa, ja miten he asennoituivat tiettyjä asioita koh-taan.” (Poliisiopiskelija 1, kurssipalaute)

Dialogisuus perustuu tavallaan samuuden kokemukseen mutta toisaalta myös kokemukseen erilaisuudesta, koska juuri siitä syystä se avaa mahdollisuuden erilaisten mielipiteiden ja näkökulmien tarkasteluun ja näin haastaa omaa ajat-telua. (Hakala & Kiviniemi 2013, 62.)

7.5 Ihmiskuva ja ihmiskäsitys

Tässä opinnäytetyössä olen alussa nostanut esiin poliisin eettisen valan, jonka jokainen poliisiksi valmistuessaan antaa. Valan sisällössä luvataan kun-nioittaa jokaisen ihmisarvoa ja oikeuksia, sekä käyttää poliisin valtuuksia lain edellyttämällä tavalla. Saman osion alkusanoissa todetaan, että poliisin on ol-tava kaikkien ihmisten poliisi. Heidänkin, joiden kokemukset poliisin toimin-nasta ovat kielteisiä.

Rauno Juntumaa teoksessa Miksi Vihaamme?, toteaa että: ”Ihmisillä on horjumaton usko mihin tahansa väitteeseen, olipa se kuinka järjenvastaista tahansa kun heitä tukee samoin uskovien yhteisö. (Kaartinen 2018, 14) Poliisiopiskelija pohtii mitä voisi tapahtua, jos poliisit yksilöinä toimisivat toisin kuin oma yhteisö:

”Suurin osa romaneista kunnioittaa silti esivaltaa, ja jos poliisit yksilöinä onnistuvat nousemaan omien ennakkoluulojensa yläpuolelle, uskon, että kanssakäyminen voi olla toimivaa.” (Poliisiopiskelija 2, ote oppimispäiväkirjasta)

Kyse on ihmiskuvasta ja -käsityksestä, millainen joku ryhmä on tai edustaako yksilö koko ryhmäänsä?

Ihmisillä, joilla on selkeä taju siitä, keitä he ovat ja minkälaisia haluavat olla, on lisäsuoja sellaista piilovaikuttamista vastaan, joka tähtää julmuuteen, kuullaisuuteen ja yksitoikkoisen aatteen omaksumiseen (Kaartinen 2018, 14). Opiskelija peräänkuuluttaa juurikin oman persoonan peliin laittamista ihmisten kohtaamisissa:

”Silti pitäisi muistaa, että toimivinta ja hedelmällisintä vuorovaikutus asiakkaiden – eli ihmisten – kanssa on silloin, kun haalarin sisälläkin on näkyvissä ihminen. Poliisiviestinnän opettaja muistutti meitä tästä, pyysi pitämään persoonan mukana pelissä.” (Poliisiopiskelija 2, kurssipalaute)

”Yksi asia minkä opin, oli hieno opetus, joka meni jotenkin näin: Jos yksi intiaani on tehnyt sinulle jotain, onko oikein tappaa kaikki intiaanit? Tai jos yksi tummaihoisen on tehnyt sinulle jotain, onko oikeus hakata kaikki tummaihoiset? Tai jos punatukkainen ja pisamainen mies on pahoinpidellyt, onko oikein kostaa kaikille punatukkaisille ja pisamaisille? Tämä viimeinen punatukkaisille ja pisamaisille kostaminen jotenkin kiteytti kaiken. Asiahan on juuri näin. Kaikki olemme yksilöitä, eikä kenenkään yksilön tekemisistä saisi

ottaa asenteita mitään ihmisryhmiä kohtaan.” (Poliisiopiskelija 7, ote oppimispäiväkirjasta)

Filosofian tohtori Timo Purjon (2014) ajatus omaksutusta ihmiskäsityksestä on, että se vaikuttaa merkittävästi toimintaamme. Nämä vaikuttavat ihmisten välisiin kohtaamisiin ja valintoihimme. Voidaankin sanoa, että yleistyksen yksilöistä tai ihmisryhmistä eivät ole hyvä pohja rakentaa mitään kestävää:

”Vaikka joukko ja sen osallistujat on helposti yleistettävissä johonkin ryhmään, niin myös jokaisella yksilöllä on oma taustansa. Käivämällä näitä asioita esille ja vaikuttamalla siihen voi saada aikaan paljon tehokkaampia ja pitkäkestoisempia tuloksia. Pelkkä vihapuheen kriminalisointi ja rangaistus ei ole tehokas keino.”
(Poliisiopiskelija 9, ote oppimispäiväkirjasta)

Poliisityö on ihmisten kanssa tehtävää työtä, jota opiskelija teroittaa:

”Meillä jokaisella on ihmisarvo, ja jokaista pitää kohdella sen mukaan. Poliisi kohtaa työssään paljon ihmisiä, joilta on jo mennyt esimerkiksi päihdeongelman takia kaikki se, mitä helposti sorrumme pitämään ihmisarvon mittarina – läheiset, työ, omaisuus, asema. Heidätkin pitää kohdata ihmisinä, arvostavasti.” (Poliisiopiskelija 2, ote oppimispäiväkirjasta)

7.6 Maailmankuva

Maailmankuvaksi kutsutaan tapaa hahmottaa maailmaa. Maailmankuva on aina subjektiivinen ja se sisältää uskomuksia itsestä suhteessa muihin. Tällöin keskeistä on minätietoisuus. Maailmankuvan kautta yksilö asemoi itsensä suhteessa muuhun todellisuuteen. Kehittynyt maailmankuva mahdollistaa tulevaisuuden ennakoimisen ja suunnittelun. (Nurmi & Nuutinen 1987, 5–6.)

Toivon ja uskon, että ihmiset löytäessään omia kulttuurillisia maailmojaan, alkavat kyseenalaistamaan annetun kulttuurin. Ajatte-

letko ja omistatko samat arvot kuin se kulttuuri, mihin olet kasvanut? Vai onko maailman kuvasi jotain muuta?” (Poliisiopiskelija 5, ote oppimispäiväkirjasta)

Valtiotieteen lisensiaatti Ari Turunen toteaa, että kartanpiirtäjän tulkinta maailmasta ei ole koskaan neutraali, vaan se heijastaa kulttuurin omaa käsitystä itsestään, sen arvoja ja poliittisia päämääriä (Turunen 2013, 16). Tämän oivalsivat myös opiskelijat:

”Ajatus siitä, että bussissa emme halua istua vieraan ihmisen viereen, mutta julkisessa saunassa voimme aivan hyvin istua alasti vierekkäin lauteilla, tuntuu hassulta. Tilannesidonnaisuus ja opetetut toimintamallit ovat tällaisissa asioissa selvästi hyvin tiukassa kulttuurissamme.” (Poliisiopiskelija 3, ote oppimispäiväkirjasta)

Halu oppia rohkeasti toisen todellisuutta on tie parempaan ymmärtämiseen:

”[...] miten eri tavalla ihmiset voivat nähdä maailmaa ja sen menoa. Miten koko elämänsä sokeana eläneen todellisuus vertautuu vaikka ihmiseen, joka on aina nähnyt. Viestien välittäminen toisilleen voikin onnistua, jos ymmärretään toisten todellisuutta...” (Poliisiopiskelija 1, ote oppimispäiväkirjasta)

Opiskelijan huomiot eriarvoisuudesta arjessa rikkoi käsitystä maailmankuvasta:

”Vaikka periaatteessa kaikilla olisikin samat mahdollisuudet, huomasimme, että näin ei käytännössä olekaan. Joku toinen joutuu tekemään enemmän ponnisteluja saavuttaakseen samoja asioita, jotka joku toinen saa helpommin tai jopa täysin itsestään.” (Poliisiopiskelija 8, ote oppimispäiväkirjasta)

Kognitiivisessa psykologiassa maailmankuva perustuu ihmisen tulkintaan maailman tapahtumista ja muutoksista hänen ympärillään sekä aikaisempiin, valmiina oleviin mielen kuviin. Maailmankuva muuttuu vain hyvin hitaasti, jos

uusi tilanne ei jostain syystä sovi aikaisempaan kuvaan, jolloin sitä tulee analysoida uudelleen. (Nurmi & Ahonen 2019, 5–12; Rubin 2003, 796.) Opiskelija listaakin maailmankuvan rakentumiseen ja muutokseen vaikuttavia tekijöitä:

”Mielestäni ennakkoluuloisuutta vähentäviä asioita ovat avarakatseisuus elämän ja ihmisten suhteen, kiinnostus uusia kulttuureita ja asioita kohtaan sekä halu tutustua uusiin ihmisiin. Listaamiini seikkoihin vaikuttaa ehdottomasti ihmisen kasvatus ja kasvuympäristö. Vanhempien ja muiden kasvattajien rooli on mielestäni erityisen tärkeä, koska heidän käytöksestään lapset imevät hurjan paljon oppia itseensä.” (Poliisiopiskelija 6, ote oppimispäiväkirjasta)

Dialoginen minä-teoria kuvaa erilaisia minuuden puolia, jotka kiinnittyvät yksilöiden kokemuksiin. *Olet muutakin kuin poliisi?* – opintojakso on antanut opiskelijalle välineitä hahmottaa ympäröivää maailmaa:

”Kurssi on luonut paljon uusia työkaluja sisäistää ja käsittää erilaisia tilanteita niin poliisin työssä kuin siviilissäkin. Voisin todeta, että maailmankatsomus on siinä mielessä avartunut entisestään.” (Poliisiopiskelija 9, kurssipalaute)

Erilaisia kuvia maailmasta ja ihmisistä tuossa maailmassa haastaa opiskelijaa kyseenalaistamaan suomalaisuutta eri konteksteissa:

”On kaksi täysin eri asiaa, jotka pitäisi kaikkien pystyä erottamaan, Suomi yhteiskuntana ja Suomalaisuus. Suomalaisuus on asia jonka voimme siirtää Espanjan rannoille, Ruotsiin ja oikeastaan minne vaan. Onnistuneita siirtokuntia joissa luetan Ilta-Sanomia ja juodaan Juhlamokkaa, on useita. Yhteiskunta jossa elämme, on täällä. Se elää ja voi hyvin, mutta onko edellytys toiminnalle Suomalaisuus?” (Poliisiopiskelija 5 ¹, ote opintopäiväkirjasta)

¹ Historiantutkija ja yhteiskuntatieteilijä Miikka Tervonen (2017) tuo esiin artikkelissaan (s.140-141) miten jo 1800-luvun loppupuolella kansakuntaa ja kansallisvaltiota on Suomessa raken-

Poliisiopiskelijat kokivat juuri keskustelujen olleen heille se tehokkain tapa päästä käsiksi uusiin näkökulmiin ja hahmottaa maailmaa.

”Näillä erilaisilla keinoilla on luotu erittäin mahtavia keskusteluja, joidenka pohjalta on itsekkin oivaltaa jotain uusia näkökulmia tietyistä asioista. Keskustelu on ollut ehdottomasti tehokkain keino oppia tällä opintojaksolla, ja sitä on myöskin riittänyt hyvin.” (Poliisiopiskelija 1, kurssipalaute)

”Esille tuli myös se, että ihminen näkee sitä mitä hän haluaa nähdä ja hakee kaikesta vahvistusta omalle oletukselleen. Tätä kautta objektiivisuus saattaa kadota. Mielestäni tämä on yksi tärkeimpiä asioita, joita poliisi voi työssään pitää mielessään. Itseään ja sitä miten näkee asiat, tulee aina terveellä tavalla kyseenalaistaa. Sinänsä yksinkertainen ja pieni asia pitää mielessään, mutta jos tätä ei ymmärrä tai sen unohtaa, seuraukset saattavat olla todella merkittäviä niin itselleen kuin muillekin.” (Poliisiopiskelija 11, ote opintopäiväkirjasta)

Uudet toimintamallit ja suunnitelmat sijoitetaan aina jo olemassa olevan maailmankuvan pohjalle, kuten opiskelija yllä olevassa sitaatissa toteaa. (Nurmi & Ahonen 2019, 5–12; Rubin 2003, 796.)

7.7 Kyky nähdä laajemmin asiayhteyksiä

Aiemmin esiin tuotu menetelmällisyys oivaltavan oppimisen tukena, tukee ajatusta siitä, että itsereflektion lisäksi myös ulkopuolista palautetta tarvitaan, jotta voi verrata asioita omaan sisäiseen maailmaansa (Hokkanen 2002).

nettu – yksinkertaistusten ja vastakkainasetteluiden kautta. ”Sortovuosien venäläistämisyrietykset vahvistivat tietynlaisen suomalaisuuden korostamista, ja ulkoisten uhkien paineessa yhtenäiskulttuurin ajatukseen huonosti sopivat ryhmät alettiin nähdä uudella tavalla ongelmallisina. Julkisessa ja poliittisessa keskustelussa nousivat esille ”kielikysymys”, ”mustalaiskysymys” ja ”juutalaiskysymys”; Suomi alettiin käsittää pohjimmiltaan yksikulttuuriseksi maaksi, jossa muiden maiden kansalaiset ja kulttuuriltaan erottuvat sijoittuivat joko kansakunnan reunoille (vähemmistöt) tai kokonaan sen ulkopuolelle (ulkomaalaiset).” Tervonen, 2017, 140-141

Laajempi asiayhteyksien näkeminen vaatii sisäistä ja ulkoista dialogiaa (Dialoginen minä - teoria), sekä oman minuuden hahmottamista suhteessa muuhun maailmaan ja muihin ihmisiin. Tällaisen rakentuminen mahdollistaa empatian kykyä ja ammattieettisiä taitoja, jota poliisi työssään tarvitsee. Näiden taitojen harjoittaminen on mahdollista opintojaksolla ja ne näkyvät opiskelijoiden oppimisprosesseissa.

Ihmisillä, joilla on parempi tietoisuus omista arvoistaan, tunteistaan ja käyttäytymisestään pystyvät helpommin arvioimaan toisten tunnetiloja, sekä kontrolloimaan paremmin myös omia tunnetilojaan (Helkama ym. 2004, 378).

”Tämän kurssin myötä olen tullut tietoisemmaksi omien asenteiden merkityksestä käyttäytymiseeni. Erilaisten asiakasryhmien kohtaaminen tulee todennäköisesti olemaan myös helpompaa tulevaisuudessa, koska koen ymmärtäväni heitä paremmin ja näin osaavani paremmin myös käyttää erilaisia toimintatapoja erilaisissa tilanteissa. Erilaisten harjoitusten kautta minulle on myös selvinnyt, mitä turvallisuuden tunne voi todellisuudessa olla esimerkiksi maahanmuuttajalle tai liikuntarajoitteiselle ihmiselle.” (Poliisiopiskelija 3, kurssipalaute)

Kyky arvioida omaa asemaa ja rooliaan suhteessa toisiin on tärkeä taito.

”Vaikka olemmekin joillekin vain koneita, niin loppuen lopuksi me olemme kuitenkin vain ihmisiä. Emme eroa millään muulla tavalla muista, paitsi vain asemamme vuoksi. Niin kuin yksi meidän opettajistamme sanoikin, että vaikka meidän oletetaan olevan virkamiesmäisiä, niin emme saa silti unohtaa inhimillisyyttä tehtävillämme. Inhimillisyydelle on aikansa ja paikkansa, ja tämä meidän täytyy osata osoittaa tarvittaessa.” (Poliisiopiskelija 1, ote opintopäiväkirjasta)

Havaitsemisen tärkeys on olennaista omien ennakkoluulojen korjaamisessa ja laajempien asiayhteyksien hahmottamisessa.

”Myönnän toki, että varmasti myös minulla on joitakin ennakkokäsityksiä. Tämä on minusta tärkeää tiedostaa, koska silloin voit kehittää itseäsi asian suhteen ja muuttaa ajatusmallejasi. Et voi muuttaa mitään sellaista, mistä et ole tietoinen.” (Poliisiopiskelija 8, ote opintopäiväkirjasta)

7.8 Teoriasta käytäntöön - opiskelijoiden kokemuksia opintojaksosta

Ikä, elämäkokemus ja poliisiammattikorkeakoulussa suoritettujen opiskelun pituus näkyivät myös opintopäiväkirjojen pohdintoissa, joissa opiskelijat reflektoivat tunneilla käsiteltyjä teemoja. Toiset kykenivät soveltamaan opintojaksolla käytyjä harjoitteita ja niistä nousseita keskusteluja suoraan aiemmin koulussa opittuihin asioihin. Joillakin opiskelijalla saattoi olla monia aikaisempia ammatteja, joihin viitata tai isoja elämäkokemusten tuomia tilanteita, jotka toimivat hyvinä pohdintojen pintoina.

MOD – menetelmä pystyy tuomaan vaihtoehtoisia käytäntöjä oppimisprosesseihin, jossa arvojen lisäksi esiin tulevat erilaiset pohdinnat, joiden keskiössä on tukea poliisiopiskelijan moninaista poliisiammatti-identiteettiä. Tavoitteena opintojaksolla on, että jokainen opiskelija ymmärtää vaikuttimia omaan toimintaansa ja päätöksiin, joiden kohteena on toinen ihminen tai ihmisryhmä. Tällöin on tärkeää pohtia ja tiedostaa, millainen kenenkin ihmiskäsitys tai -kuva toisesta on ja mitä siitä ajattelee.

”Kaikenlaista mustavalkoista ajattelua on mielestäni syytä välttää. Oikeastaan mikään ei ole niin mustavalkoista kuin monesti luulemme, varsinkaan, kun kyse on ihmisistä.” (Poliisiopiskelija 8, ote oppimispäiväkirjasta)

Opiskelija ymmärtää Timo Purjon (2014) ajatuksen, miten kohtalokasta voidaan tietynlainen omaksuttu ihmiskäsitys olla eikä liputa mustavalkoisen ajattelutavan puolesta. Myöskin syrjimisestä on kaikella tavalla syytä välttää ja pyrkiä oikeudenmukaisuuteen:

”Kaikkia ihmisiä ei tarvitse kohdella kuin hyvää ystävää, mutta ketään ei saisi halventaa tai syrjiä.” (Poliisiopiskelija 6, ote oppimispäiväkirjasta)

Oppimispäiväkirjoista ja palautteista oli nähtävillä opiskelijoiden käymiä eritasoisia prosesseja, jotka nousivat oppitunneilla käsitellyistä asioista. Tunnilla käydyt teemat haastoivat opiskelijoita peilaamaan teksteissään aikaisempiin elämäkokemuksiin ja tunteisiinsa. Opetettava aine ohjasi opiskelijaa käymään läpi omia asenteitaan, motiivejaan, arvojaan, kyseenalaistamaan opittuja normejaan ja tekemään uusia oivalluksia.

”Menestyminen oli kuitenkin hyvinkin vaikeaa, esim. tilanteissa, joissa olit ns. vähemmistönä enemmistöä vastaan.” (Poliisiopiskelija 1, ote oppimispäiväkirjasta)

Opintojakson sisältö ja työskentelytavat koettiin auttavan käsittelemään, näkemään ja perehtymään asioihin.

”Tämä kurssi oli hyvin erilainen kuin mikään muu kurssi aikaisemmin. Työskentelytavat ja käsiteltävät aiheetkin poikkesivat paljon tavallisesta. Opintojakso tukee varmasti muilla kursseilla käsiteltäviä ja sivuttuja aiheita. Muilla kursseilla ei vain ole aikaa perehtyä näin paljon asenteisiin ja arvoihin, tai eriarvoisuuteen.” (Poliisiopiskelija 3, kurssipalaute)

”Harjoituksessa oli hyvä huomata myöskin mikä vaikutus ryhmällä ja ryhmään kuulumisella on omiin asenteisiin. Kun kuulumme johonkin ryhmään, puolustamme ryhmää ja sen oikeuksia niin, että oma asemamme paranee.” (Poliisiopiskelija 16, ote oppimispäiväkirjasta)

Jatkuva dialogin mahdollistaminen ja ääneen ihmettely antaa opiskelijallekin luvan vaikeille kysymyksille ja asioiden käsittelyille ilman, että kaikkeen on aina vastaus. Menetelmät opintojaksolla ovat mahdollistaneet näkökulmien esiin tuomisen:

”Eriyisen paljon pidän siitä tunneilla, että meille ei yritetä opettamalla opettaa mitään ja kaikki saavat sanoa ajatuksesta aiheesta.” (Poliisiopiskelija 10, kurssipalaute)

Yhteisesti jaetut ajatukset toimivat opiskelijan kokemuksen mukaan hyvin ja löytämään yhteisiä tai uusia näkökulmia.

”Keskustelujen kautta oppikin erittäin hyvin näkemään muiden ajatusmaailmaa, ja miten he asennoituivat tiettyjä asioita kohtaan.” (Poliisiopiskelija 1, kurssipalaute)

Kaikki eivät hahmota maailmaa tai opi uusia asioita samoilla keinoilla. Siksi on tärkeää ottaa huomioon erilaiset oppimisen tavat ja mahdollistaa niillä kokemus osallisuudesta, nähdyksi ja kuulluksi tulemisesta. Poliisiopiskelija nostaakin tekstinkirjoittamisen yhdeksi tärkeäksi tavaksi jäsentää ajatuksiaan:

”Kurssilla on jotenkin hienosti ja ovelan salakavalasti todistettu taas kerran se, että kehitystä ei tapahdu, jos ei pakottaudu pois mukavuusalueelta. Tunnilla on välillä tuntunut piinalliselta panna itsensä likoon, mutta kun sitten muutaman päivän kuluttua on alkanut kirjoittaa oppimispäiväkirjaa, on huomannut, että aivoissa on selkeästi liikahtanut jokin.” (Poliisiopiskelija 2, kurssipalaute)

On hyvä ja tervettä käydä, kuinka hyvin ihmisen kehittämät, tässä tapauksessa poliisin henkilökohtaiset sisäiset mallit vastaavat todellisuutta, onkin erittäin tärkeää punnita poliisin moninaistuvalla työkentällä niin yksilö kuin organisaatio tasolla.

8. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyössäni olen analysoinut tutkimuskysymysten kautta poliisiopiskelijoiden itsensä kokemia muutosprosessia asenteissa ja arvoissa sekä opetusmenetelmää, joka ohjaa opiskelijaa tunnistamaan itsessä olevia ajatusrakenteita. Kummatkin tutkimuskysymykset ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa, koska toimivalla opetusmenetelmällä on vaikutusta opiskelijoiden mahdollisuuteen lähteä yksilölliseen itsetutkiskeluun. Toisaalta tutkimuksen tulokset osoittavat, että rakentavaa itsetutkiskelua on haastavaa tapahtua, ellei käytetty opetusmenetelmä mahdollista yksilöllistä prosessia. On huomionarvoista, että muutokset koulutusten sisällöissä ja niistä näkyvät seuraukset vievät aikaa, vaikka

koulutuksien tavoitteena on vastata sen hetkisiin yhteiskunnallisiin tarpeisiin ja kysymyksiin.

Olen tarkastellut poliisiopiskelijoiden tekstejä aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Tässä opinnäytetyössä esitetyn tiedon avulla voidaan parantaa ja lisätä opetuksen laadullisuutta ja opiskelijoiden turvallisuuden tunnetta lisääviä tapoja toteuttaa tulevien poliisien ammattieettisyyttä ja hyödyntää näin aiemmin opittua soveltuvasti ja tarkoituksenmukaisesti. Poliisityö voi tätä kautta vastata entistä paremmin yhteiskunnallisiin muutoksiin ja tarpeisiin, jotka nousevat kansalaisista. Tutkijana ja kouluttajana on ollut tärkeää keskustella toteutetun opintojakson aikana yhdessä opiskelijoiden kanssa siitä, millä tavalla poliisin henkilökohtaiset arvot näkyvät poliisityössä ja miten ne joko rakentavat tai heikentävät luottamuksen ja turvallisuuden tunteen luomista yksittäisissä ihmisissä tai ihmisryhmissä. Arvot ja asenteet voivat näyttäytyä usein myös tiedostamattomina, jolloin ymmärrys omista arvoista voi vaikuttaa valintoihin, toimintaan, mutta luoda samalla myös ristiriitoja.

Dialoginen minä -teoria (Hermans 2012) ja kulttuurinen kompetenssi (Castaneda 2018) palvelevat teorioina toisiaan. Ne ovat kuin saman asian kaksi eri puolta. Kulttuurista kompetenssia on vaikea harjoittaa, ellei käy sisäistä vuoropuhelua omista arvoista ja asenteista. Taitavassa eettisessä kohtaamisessa on herkkyyttä tunnistaa ihmisten tunteita ja antaa heidän asioilleen ja ilmiöille merkityksiä sekä kykyä muuttaa omaa toimintaansa havaintonsa perusteella.

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni keskittyi poliisiopiskelijan itsensä tutkimiseen. Kysymyksessä arvioitiin, miten itseä tutkimalla voidaan parantaa poliiseiksi opiskelevien koulutusta ja ammatillisia valmiuksia.

Olet muutakin kuin poliisi? -opintojaksolla on nähtävissä eroja yksilöiden välillä juurikin mielen kuvassa, joka toimii välineenä asioiden havaitsemiseen. Tutkimustuloksena on, että ajatusrakenteita voidaan avata ymmärtämällä ensin vaikuttimia, jotka toimivat poliisiopiskelijoiden ajatusten ja toiminnan taustalla. Kun opiskelija ohjatusti havainnoi, huomaa hän sitä kautta omia sosiaalisia ja fyysisiä haasteita, taitoja tai puutteita sekä niihin liittyviä ilmiöitä. Opintojaksolla käytetty MOD-menetelmä vaatii opiskelijaa ymmärtämään hänen toimintaympäristöänsä ja niissä toimivien ihmisten välisiä suhteita paremmin. Kun

kysymysten kautta opiskelijaa ohjataan havainnoimaan omaa käyttäytymistä, arvojaan tai maailmankuvaansa, rakentaa se valmiuksia tietoon, taitoon ja tunne käsityksiin omista kehittymisen mahdollisuuksista. Tutkimuksessa kävi ilmi, että tällaisen ymmärryksen harjoittaminen ja lisääminen auttaa ajattelua kehittymään tavalla, jolla on erityinen tehtävä tuottaa välineitä isojen ja monimutkaisten kokonaisuuksien hahmottamisessa ja niistä selviytymiseen.

Psykoterapeutti Maaret Kallion (2017) huomio kohtaamisen taidoista, nousi hyvin näkyväksi opiskelijoiden prosesseissa. Tutkimuksessa ilmeni, että kohtaamiset itsemme ja toistemme kanssa tarvitsevat taitoja, koska kyvyssä kohdata omat tunteemme ja ajatuksemme, mitataan samalla kykyä kohdata myös toinen ihminen. Usein erehdymme ajattelemaan, että kykenisimme toimimaan aina samoilla keinoilla ja voimavaroilla erilaisissa tilanteissa ja olosuhteissa.

Ammatillisia kohtaamisen taitoja ja läsnä olemista voi ja tulee kasvattaa ja kehittää. Niitä tulisi vahvistaa jatkuvasti ei vain työelämässä, vaan myös työelämän ulkopuolella. Sellaiset taidot ovat elinehto jatkuvasti muuttuvassa maailmassa niin kauan, kuin ihmiset tai ihmisryhmät ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Samalla tulee opetelleeksi myös myötätuntoa, joka näyttäytyy toimintana. Kyky tunnistaa ja kohdata itsessä olevia tunteita, auttaa kohtaamaan niitä myös toisissa. Se edesauttaa luomaan turvallisuudentunnetta ja samalla rakentaa yhteisiä päämääriä yhteisen hyvän eteen. Poliisinhan tulisi arvojensa mukaisesti olla kaikkien kansalaisten turva, johon voi luottaa.

Nykypäivänä asiantuntijuudessa korostetaan erilaisten kontekstien ymmärtämistä, jossa oma toiminta ja erilaiset neuvottelutaidot ovat yhdenlaisia määritelmiä asiantuntijuudelle. *Olet muutakin kuin poliisi?* – opintojakso toimii erinomaisena alustana tällaisen tiedon ja ymmärryksen kehittymiselle. Tulevaisuuden poliisi ei pärjää vain teknisellä osaamisella tai tieteellisen tulkinnan hallinnalla, vaan osaamisen tulee olla syvempää, jonka lähtökohta nousee omien arvojen, eettisyyden, ihmis- ja maailmankuvan tunnistamisesta. Tulevaisuuden poliisin vahvuus on monipuolisuus, jossa hän tiedostaa erilaisten yksilöiden todellisuuksia, jolloin hän osaa ottaa huomioon monia eri näkökulmia. Olennaista tämän tyyppisessä tiedostamisessa on kyky kriittisestä itsearviointi-

nin taidosta. Tällainen taito auttaa tarkastelemaan moninaisuutta niin, että ymmärtää kunkin kohtaamansa yksilön roolia, identiteettiin vaikuttavia tekijöitä ja ilmiöitä.

Yksi opintojakson toteutuksessa tunnistettu haaste on se, että opintojakson aihe on niin selkeä, että sinne hakeutuvat pääsääntöisesti sellaiset oppilaat, jotka ovat lähtökohtaisesti kiinnostuneita oppijaksolla käsiteltävistä aiheista ja haluavat laittaa itsensä likoon. Jatkon kannalta haasteena on, miten saada kurssille osallistujia, joille käsitys ammattilaisuudesta rajoittuu vain virkapu-kuun tai joille lähtökohtaisesti on vierasta ajatella, että maailmaa muutetaan ensisijaisesti itsestä käsin tarkastelemalla omaa ihmis- ja maailmankuvaa.

Toinen tutkimuskysymykseni keskittyi opetusmenetelmään tarkastelemalla, millaisia yksilöllisiä muutosprosesseja ja tunnistamista tapahtuu poliiseiksi opiskelijoiden asenteissa ja arvoissa dialogisessa opetusmenetelmässä. Poliisiammattikorkeakoulun rehtori Kimmo Himberg toteaa 6.6.2017 Helsingin Sanomille antamassaan haastattelussa liittyen Long Playn tapaukseen, että ”Poliisien peruskoulutuksessa ihmisten tasa-arvoista kohtelua käsitellään käymällä läpi poliisin velvollisuudet ja asiaan liittyvä lainsäädäntö” (Panula 2017). Opinnäytetyön tuloksissa nousee esiin, että poliisikoulutuksen tavanomainen tapa vaikeiden aiheiden käsittelyyn ei ole riittävää. Vaikeiden asioiden käsittely vaatisi rohkeaa puheeksi ottamista ja myös negatiivistenkin tunteiden esiin ottamista turvallisessa tilassa osaavan opettajan kanssa.

Opetuskokeilussani käytetyt pedagogiset menetelmät mahdollistivat opintojaksolle osallistuneiden opiskelijoiden mielestä itsereflektion, jonka kautta on mahdollista tunnistaa ja tunnustaa omia arvomaailmoja, moraalikäsitteitä tai uskomusjärjestelmiä, jotka ohjaavat ajatteluamme ja toimintaamme.

Opetusmenetelmää tarkastelevan tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli saada käsitys siitä, miten vastaavalla opintojaksolla voidaan ohjata opiskelijaa turvallisesti käymään prosessia, jossa opiskelijan on mahdollista kehittyä omissa kognitiivisissa taidoissaan kohdata erilaisista lähtökohdista tulevia asiakkaita. Tutkimustulosten valossa on perusteltua lisätä ymmärrystä siitä, millä tavoin jo peruspoliisikoulutuksen aikana voidaan paremmin tukea poliisia toi-

mimaan jatkuvasti muuttuvassa, kompleksisessa toimintaympäristössä ennaltaehkäisevästi. Tutkimuksesta käy ilmi, miten oikeanlaisilla oppimissisällöillä - ja menetelmillä voidaan tukea tulevia poliiseja kohtaamaan moninaisia asiakkaita ja lisätä molemminpuolista turvallisuuden- ja luottamuksetunnetta.

Siksi on tärkeää muistaa myös kohtaamisen tärkeys opettavien aineiden lomassa. Tutkimus osoittaa, että sen muodostuminen vaatii olosuhteet, joissa kohtaaminen on ylipäättään mahdollista. Se tarkoittaa hetkiä, joissa on mahdollista pysähtyä ja havainnoida itseämme ja toisiamme.

Ymmärtämällä sosiaalista ja yhteiskunnallista moninaisuutta, niiden synty mekanismeja, valta-asetelmia ja siihen liittyviä haasteita, voidaan toimia ja edistää yksilöiden turvallisuudentunnetta, luottamusta ja hyviä väestösuhteita. Päivittäinen poliisityö toimii näissä rajapinnoissa. Tuottamalla ja lisäämällä tietoisesti kohtaamiensa asiakkaiden turvallisuuden tunnetta on mahdollista säilyttää poliisikuva myönteisenä ja luottamus korkealla tasolla kaikissa ihmisryhmissä. (Poliisi 2020.)

Tutkimuksen toteutus teki näkyväksi, että omien tunteiden käsittely ei rajoitu vain opiskelijalta vaadittavaan toimintaan, vaan sen tulee ulottua myös opettajaan, jonka on kyettävä samalla tavalla asettumaan alttiiksi dialogiseen prosessiin. Opettajalta vaaditaan kykyä käsitellä tunteita, joita keskustelut opiskelijoiden kanssa saattavat herättää. Opintojaksolla käsiteltävät asiakokonaisuudet ovat monella tapaa haastavia. Muuten opettaja reagoi keskusteluun voimakkaasti tunteella ja saattaa myös provosoitua vahvasti mikä taas ei edistä rakentavaa keskustelua. Opintojaksossa oleva ryhmän suuruus on tarkasti määritelty tavoitteenmukaisesti, koska liian suuri ryhmä asettaa osallistujille itselleen liian suuria haasteita. Liian suurissa ryhmissä osallistujille voi syntyä turhautumisen tunteita, koska puheaikaa ei riitä jokaiselle jäsenelle mikä kuitenkin on olennaista tämän opintojakson sisällön ja kokonaistavoitteen kannalta oleellista ja merkityksellistä.

Tutkimus tukee ajatusta dialogisesta opetusmenetelmästä. Se vaatii opettajalta ymmärrystä, että asioita voidaan parhaiten tunnistaa ja tutkia yhdessä. Opettajan tehtävä ei ole sanella miten asiat ovat vaan toimia yhteisen ajattelun mahdollistajana. Opettajan haastaa opiskelijaa näkemään esteitä, jotka ei-

vät palvele rakentavaa keskustelua. Niitä ovat mm. ohi puhuminen, vähättelevä tai pinnallinen keskustelu, jotka eivät tuota uusia oivalluksia ja voivat myös turhauttaa osapuolia.

Päivittäisessä vuorovaikutuksessa ammattilainen näkee miten sosiaaliset luokitukset ja valta-asetelmat rakentuvat ja näin paljastaa erilaisia tapoja ja syitä siihen, miksi yksilöt tai ryhmät toimivat kuten toimivat. Haasteena poliisille kuin muillekin ihmisten kanssa työskenteleville on erottaa yksilön ja ryhmän toiminta toisistaan, koska stereotyyppisesti ihmisiä ja ryhmiä luokitellaan niiden mukaan, keitä heidän oletetaan olevan tai mikä on heille ”luonteenomaista”. Kulttuurista kompetenssia voidaan kasvattaa vain uskaltautumalla dialogiin itsensä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Tutkimuksessa ilmeni, että dialogi ei rajoitu vain virkapukuun ja virka-aikaan. Dialogi on jatkuva prosessi, jota yksilö voi hyödyntää parhaimmillaan viranomaistehtävässä. Ymmärtämällä eri näkökulmia on mahdollisuus vaikuttaa turvallisuudentunteen luomiseen niin, että kokemus luottamuksesta on saavutettu ammattilaisen ja asiakkaan välillä. Tämän opinnäytetyön kohteena on ollut tarkastella poliiseille suunnattua koulutusta, mutta samat lainalaisuudet pätevät jokaiseen yhteiskunnassa toimivaan yksilöön.

Poliisin rooli on haastava monella tapaa, koska selkeästi sananvapauden rajat asettuvat virkamiehen ja yksityishenkilön välimaastoon. Laissa säädetyn käyttäytymisvelvoitteen mukaisesti poliisin on huomioitava julkiselle vallalle asetettut velvoitteet, jossa he pyrkivät toimillaan ehkäisemään negatiivisten asenteiden leviämistä. Vuonna 2017 apulaisoikeuskanslerin sijainen linjasi antamassaan ratkaisussa, että

”...laissa säädetyn käyttäytymisvelvoitteen mukaisesti poliisien on myös yksityiselämässään huomioitava julkiselle vallalle asetettu velvoite pyrkiä ehkäisemään ihmisryhmiä leimaavien asenteiden leviämistä.” (Oikeuskanslerinvirasto 2016.)

Tulevaisuuden ammattilainen on se, jolla on vahvuuksia erottaa yksilön ominaisuudet ja tarpeet ryhmän ominaisuuksista ja tarpeista ja toimintatavoista. *Olet muutakin kuin poliisi?* -opintojaksolla tätä taitoa harjoitellaan erilaisia pedagogisia menetelmiä apuna käyttäen.

Yhteisöpedagogin tehtävä on pyrkiä edistämään ihmisten osallisuutta yhteisöön ja yhteiskuntaan. Se vaatii tunnistamista ja ymmärrystä ihmisen kasvusta ja kehityksestä, yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta sekä eri kulttuureista. Näin ollen näen äärimmäisen tärkeänä ja erityisen ajankohtaisena nostaa esiin sellaisia toimintamalleja toiminnassamme tai rakenteissamme, jotka estävät tai edesauttavat tasavertaista mahdollisuutta kokea osallisuutta ja osallistumista. Ihmisten kiinnittymistä erilaisiin yhteisöihin tulee edistää erilaisten käytännön menetelmien sekä pedagogisen osaamisen avulla.

9 JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET

Perustuen toteutettuun opintojaksoon ja tutkimukseen, on tunnistettavissa alueita, joita tulisi tarkastella jatkotutkimuksen kautta.

Jatkotutkimusehdotuksena on, miten vakiintuneet ammatillisen koulutuksen tarjoajat kuten Poliisiammattikorkeakoulu sisällyttävät opetussuunnitelmiinsa erilaisia oppiaineita, joissa hyödynnetään innovatiivisia opetusmenetelmiä. Jatkokysymyksenä voidaan pohtia, miten opetussuunnitelmat vastaavat ja ovat dynaamisesti mukautettavissa ajan ilmiöihin.

Lisäksi pitkäaikaistutkimuksella voitaisiin selvittää, miten peruskoulutuskaudella saadut kulttuuriseen kompetenssiin saadut välineet tukevat poliiseja ammatinharjoittamisessa sekä luottamuksen rakentamisessa suhteessa eri väestöryhmiin. Samalla voitaisiin selvittää, kuinka itsereflektio auttaa yksittäistä poliisia käsittelemään vaikeissa ammatillisissa tilanteissa nousevia tunteita.

LÄHTEET

Ahlvik, J. & Joutsimo, A. 2010. Ammattikäsitteet ja niiden sukupuolittuneisuus maailmankuvan osana. Tampereen Yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkimus. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/81546/gradu04272.pdf> [viitattu 21.03.2020].

Aho, A. 2013. Asiakkaan eettinen kohtaaminen. Viesti-lehti. Lehtiartikkeli. Saatavissa: <https://asiakas.kotisivukone.com/files/ssks.kotisivukone.com/tiedostot/Viesti-lehti/viesti32013.pdf>. [Viitattu 17.08.2018].

Aho, A. 2016. Tunteiden neurobiologia. Lehtiartikkeli. Saatavissa: https://www.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/nummenmaa_2016_tunteiden_neurobiologia.pdf. [viitattu 15.05.2020].

Aho, S. & Laine, K. 1997. Minä ja muut – kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Helsinki: Otava.

Becker, G. & Arnold, R. 1986: Stigma as a Social and Cultural Construct. Teoksessa Ainslie, Stephen C. & Becker, Gaylene & Coleman, Lerita M. (toim.): The Dilemma of Difference. A Multidisciplinary View of Stigma. New York: Plenum Press.

Buckholtz, J., Marois, R. The roots of modern justice: cognitive and neural foundations of social norms and their enforcement. Nat Neurosci 15, 655–661 (2012). <https://doi.org/10.1038/nn.3087> [viitattu 20.04.2020].

Castaneda, A., Mäki-Opas, J., Jokela, S., Kivi, N., Lähteenmäki, M., Miettinen, T. Nieminen, S. & Santalahti, P. 2018. Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa: PALOMA-käsikirja. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136193/7.8.PALOMA_KA%CC%88SIKIRJA_WEB.pdf [viitattu 15.04.2020].

Dahlbom, T. 2018. Kommentti: Poliisi loi Seitsemän veljeksien avulla uusia rassistisia mielikuvia maahanmuuttajista – Se oli helppoa, sillä kansalliskirjailijan

hahmot olivat alun perinkin kärjistyksiä. Kommentti. Saatavissa:

<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005860036.html> [viitattu 13.12.2018].

De Fresnes, T. 2017. Risikko poliisien salaisesta Fb-ryhmästä: Rasismille nol-latoleranssi, kirjoittelu on jo selvittelyssä. Uutinen. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-9648368> [viitattu 02.03.2018].

Dominelli, L. 2002. Anti-Oppressive Social Work. Theory and Practice. Houndmills, Basingstoke, Hampshire and New York: Palgrave Macmillan.

Ellonen, E. 2000. Etiikka ja Poliisintyö 2000. Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat 6. Espoo: Poliisiammattikorkeakoulu.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 10. painos. Tampere: Vastapaino.

Finlex.fi. Oikeusministeriö. Yhdenvertaisuuslaki. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>. [Viitattu 11.12.2019].

Hakala, J. & Kiviniemi, K. 2013. Vuorovaikutuksen jännitteitä ja oppimisen sä-röjä: aikuispedagogiikan haasteiden äärellä. Luokanopettajien aikuiskoulutuk-sen 25-vuotisjuhlajulkaisu. Kokkolan Yliopistokeskus Chydenius. Saatavissa: <https://docplayer.fi/35030409-Vuorovaikutuksen-jannitteita-ja-oppimisen-sa-roja-aikuispedagogiikan-haasteiden-aarella.html>. [Viitattu 08.07.2018].

Halinen, I. & Hotulainen, R. & Kauppinen, E 2016. Ajattelun taidot ja oppimi-nen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hammar-Suutari, S. 2009. Asiakkaana erilaisuus - Kulttuurien välisen viran-omaistoiminnan etnografia. E-kirja. Joensuun yliopisto. Karjalan tutkimuslai-tos. Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-219-303-2/urn_isbn_978-952-219-303-2.pdf. [Viitattu 9.9.2019].

Haukka, I. 2020. Miehen kuolemaan johtanut pidätys järkyttää USA:ssa – FBI ryhtyi tutkimuksiin silminnäkijävideon tultua julki. Uutinen. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11369753> [viitattu 30.5.2020].

Helkama, K. & Myllyniemi, R. & Liebkind, K. 2004. Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki: Edita.

Helkama, K. 2015. Suomalaisten arvot. Mikä meille on oikeasti tärkeää? Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Helles, M. 2019. MOD 6.0 ohjaajan opas. Järvenpää: Agricola opintokeskus.

Helsingin poliisilaitos 2018. Twitter-viesti @HelsinkiPoliisi 10.10.2018 klo.17:26.

Hermans, H. Dialogical Self Theory. Videotallenne. Saatavissa <https://www.youtube.com/watch?v=TKEKWzZOC3I>. [viitattu 20.5.2020].

Hermans, H. 2012. Handbook of Dialogical Self Theory. Cambridge: Cambridge University Press.

Hermans, H. & Dimaggio, A. 2004. Dialogical self in psychotherapy. Hove: Brunner-Routledge.

Hietamäki, J. 2015. Suomalaisten yliopisto-opettajien maailmankuvat ja maailmankatsomukset. Tampereen Yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Väitöskirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/96981/978-951-44-9778-0.pdf> [viitattu 20.10.2019].

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hokkanen, E. 2002. Identiteetin uudet kasvot. Teoksessa Räsänen, R. (toim.) & Jokikokko, K. (toim.) & Järvelä, M-L. (toim.) & Lamminmäki-Kärkkäinen, T. 2002. Interkulttuurinen opettajankoulutus. Utopiasta todellisuudeksi toimintatutkimuksen avulla. Oulun Yliopisto. Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514268075.pdf>. [viitattu 25.01.2018].

Hukka, J. 2016. Ihmisen toinen iho. Lehtiartikkeli. Saatavissa: www.maailmankuvalehti.fi/2016/4/pitkat/ihmisen-toinen-iho. [Viitattu 8.9.2019].

Hämäläinen, V-P. 2020. Tutkimus: suomalaiset eivät luota poliisin kykyyn selvittää rikoksia yhtä vankasti kuin ennen. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11448330>. [viitattu 25.06.2020].

Ikonen E. 2007. Hoitotyöntekijän kulttuurinen kompetenssi. Käsiteanalyttinen tutkimus hybridisellä mallilla. Hoitotiede Vol. 19, no. 3, 140–151

Julkunen, M-L. 2002. Opetus, oppiminen, vuorovaikutus. 2. uusittu painos. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Juvonen, M. 2018. Dialogisuuden ulottuvuuksia. Ymmärtävä vuorovaikutus Siun soten henkilökunnan puheessa. Itä-Suomen Yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. Saatavissa: https://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20180704/urn_nbn_fi_uef-20180704.pdf. [Viitattu 8.9.2019].

Jäske, U. 2018. Vieraskielisten poliisiopiskelijoiden määrä kasvaa tasaiseen tahtiin – kaksoiskansalaisuus saattaa estää haaveet poliisin ammatista. <https://www.aamulehti.fi/uutiset/vieraskielisten-poliisiopiskelijoiden-maara-kasvaa-tasaiseen-tahtiin-kaksoiskansalaisuus-saattaa-estaa-haaveet-poliisin-ammattista-201239221> [Viitattu 11.11.2019].

Kallio, M. 2017. Inhimillisiä kohtaamisia. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Kaartinen, M. 2018. Vihan pitkät jäljet. Menneisyydestä, vainosta, vihasta ja siitä, mitä meidän olisi sille tehtävä. Turun Yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://skr.fi/serve/vihan-pitkat-jaljet-kirja>. [viitattu 04.05.2019].

Kates, G. 2020. Some U.S. police train for just a few weeks, in some countries they train for years. Uutinen. Saatavissa: <https://www.cbsnews.com/amp/news/police-training-weeks-united-states/?>. [viitattu 13.6.2020].

Kattilakoski, J. 2019. 6-vuotiaiden toiveammatit ja niiden sukupuolittuneisuus. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/64165/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201905242776.pdf>. [viitattu 12.1.2019].

Keskinen, S. & Alemanji, A. & Himanen, M. & Kivijärvi, A. & Osazee, U. & Pöyhölä, N. & Rousku, V. 2018. Pysäytetyt – Etninen profilointi Suomessa. Helsinki.

Korkeila, J. & Joutsenniemi, K. & Sailas, E. & Oksanen, J. (toim.) 2011. Irti häpeäleimasta. Helsinki: Duodecim.

Koskinen L. 2009 d Monikulttuurinen ja moniarvoinen yhteiskunta. Teoksessa. Abdelhamid P, Juntunen A & Koskinen L. Monikulttuurinen hoitotyö. WSOYpro. Helsinki. 20–23.

Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry 2020. Mitä on moninaisuus? Kulttuuria kaikille -palvelu. Internet-sivu. Saatavissa: http://www.kulttuuriakaikille.fi/moninaisuus_mita_on_moninaisuus. [viitattu 16.6.2020].

Kulttuurisensitiivinen työote. 2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 2.7.2020. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote> [viitattu 17.05.2020].

Kuula, A. 2006. 5.4 Toimintatutkimus. Internet-sivu. Saatavissa: https://www.fsd.tuni.fi/metelmaopetus/kvali/L5_4.html. [viitattu 6.7.2018].

Kuusela, P. 2001. Georg Herbert Mead: Pragmatismi ja sosiaalipsykologia. Teoksessa Hänninen, V., Partanen, J., Ylijoki, O-H. (toim.) Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjät (ss. 61-78). Tampere: Vastapaino.

Lahtinen, K. & Koljonen, E. 2016. Turvallisuustoimijuutta etsimässä. Tiede Ja Ase 22.3.2016. Saatavissa: <https://journal.fi/ta/article/view/58033>. [viitattu 12.10.2018].

Lehtonen, P. 2013. Coaching - Esiestystyöskentelyn tukena. Tampereen Ammattikorkeakoulu. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/66899/Lehtonen_Pauliina.pdf. [Viitattu 21.02.2018].

Ligorio, M. & César, M. 2013. Interplays Between Dialogical Learning and Dialogical Self. Information Age Publishing inc.

Lindfors, J. 2018. Valta ja vastuu - Diskurssianalyysi poliisin salaista Facebook-ryhmää käsittelevistä mediateksteistä. Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö AMK. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/141803/ON_Lindfors.pdf. [viitattu 16.08.2019].

Lonka, K. 2015. Oivaltava oppiminen. Helsinki: Otava.

Löytty, O. (2005) Toiseus. Teoksessa Rastas, A & Huttunen, L. & Löytty, O. (toim.) Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere: Vastapaino.

Mantere M-H. 2007. Taiteen ja terapian yhteinen kuva. Teoksessa Hentinen, Hanna –Rankanen, Mimmu. Taideterapian perusteet. Duodecim. Karisto Oy. Hämeenlinna.

Meleis A. 1999. Culturally Competent Care. Journal of Transcultural Nursing. 10:12.

Nieminen, A. & Kuha, S. 2008. Puheenvuoroja poliisin ammattietiikasta. Poliisin ylijohdon julkaisusarja. Saatavissa: https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/14962_Puheenvuoroja_20poliisin_20ammattietiikasta.pdf. [Viitattu 16.08.2018].

Niilekselä, L-M. 2015. Statussymboli vai suojavaate? Sairaanhoidajien kokemuksia työvaatetuksensa ulkonäöstä. Lapin yliopisto. Taiteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. Saatavissa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62005/gradu+niileksel%E4.pdf?sequence=2> [Viitattu 01.09.2018].

Nurmi, J-E. & Nuutinen, P. 1987. Tähtäimessä tulevaisuus: Suomalaisten nuorten käsityksiä tulevaisuudesta. Kansalaiskasvatuksen keskus r.y:n tutkimuksia ja selvityksiä 2/1987. Helsinki: Kansalaiskasvatuksen keskus.

Nurmi, J-E. & Ahonen, T. & Lyytinen, H. 2019. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Nurmi-Koikkalainen, P. 2003. Pienten ja haavoituvien ryhmien oikeuksien varmistaminen – Näkökulmia ja ehdotuksia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kohdentumisen oikeudemukaisuuden varmistamiseksi. Teoksessa Teperi, J., Vuorenkoski, L., Manderbacka, K., Ollila, E., Keskimäki, I. & Stakes 2006. Hyvinvointivaltion rajat. Riittävät palvelut jokaiselle. Näkökulmia yhdenvertaisuuteen sosiaali- ja terveydenhuollossa. PDF-dokumentti. Helsinki: Edita Prima Oy. Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/76061/M233-VERKKO.pdf> [viitattu 1.2.2020].

Nyman, M. 2019. Sähköpostikeskustelu 18.07.2019.

Oikeus kuulua joukkoon - Ehdotuksia monikulttuuristen nuorten yhteenkuuluvuuden vahvistamiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa. 2019. ETNO – Etnisten suhteiden neuvottelukunta. Raportti. Saatavissa: <https://oikeusministerio.fi/documents/1410853/4737829/ETNO+raportti+Oikeus+kuulua+joukkoon/ec1c55cd-e547-3480-efab-63ff31d07446/ETNO+raportti+Oikeus+kuulua+joukkoon.pdf>. [viitattu 01.06.2019].

Oikeuskanslerinvirasto. 2016. Poliisin olisi tullut toimia harkitummin sosiaalisessa mediassa. Internetsivu. Saatavissa: <https://www.okv.fi/fi/ratkaisut/id/881/>. [viitattu 08.07.2019].

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaa. Helsinki: WSOYpro Oy.

Palkeet 2020. Arvot ja Etiikka. Saatavissa: https://www.valtiolle.fi/fi-FI/Toihin_valtiolle/Arvot_ja_etiikka. Julkaistu 5.9.2014 klo 11.29, päivitetty 10.7.2020 klo 13.11. [Viitattu 01.08.2020].

Panula, J. 2017. Poliisiammattikorkeakoulun rehtori lähetti paimenkirjeen poliisiksi opiskeleville: ”Rasististen mielipiteiden esittäminen ei ole hyväksyttävää. Piste.” Blogikirjoitus. Uutinen. Saatavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005242956.html>. [Viitattu 17.1.2018].

Papadopoulos, I. 2006. The Papadopoulos, Tilki and Taylor model of developing cultural competence. Teoksessa: Papadopoulos Irene (toim.) Transcultural Health and Social Care. Development of culturally competent practitioners. Churchill Livingstone Elsevier. 7 – 10.

Parikka, V. 2019. Kampin ammuskelu: Helsingin rikostutkinnan päällikkö selvittää, minkälainen on Suomeen rantautunut uusi rikostyyppi. Lehtiartikkeli. Saatavissa: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000006188821.html?share=a82a7fa096bc4eff0671bd775b827467>. [Viitattu 2.3.2020].

Pesäpuu ry. Valtakunnallinen Lastenoikeusjärjestö. Turvallisen tilan periaatteet. Internet-sivu. Saatavissa: <https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2018/09/Turvallinentila.pdf>. [Viitattu 2.3.2020].

Pietarinen, K. 2017. Satunnaistarkastus. Long Play. Saatavissa: <https://www.longplay.fi/jutut/satunnaistarkastus> [Viitattu 22.12.2018].

Pitkänen, P. 2006. Etninen ja kulttuurinen monimuotoisuus viranomaistyössä. Helsinki: Edita.

Pitkänen, P. & Kouki, S. 1999. Vieraiden kulttuurien kohtaaminen viranomaisytyössä. Helsinki: Edita.

Pohjalainen, T. 2019. "Empatia on vahvuutta murtautua esiin auktoriteettimuurin takaa". Artikkel. Evento. Saatavissa: <https://eventolehti.fi/artikkelit/empatia-on-vahvuutta-murtautua-esiin-auktoiteettimuurin-takaa/>. [Viitattu 12.1.2020].

Poliisi. 2020a. Lähipoliisitoiminta. Internet-sivu. Saatavissa: www.poliisi.fi/jarjestys/lahipoliisitoiminta. [Viitattu 13.9.2018].

Poliisi. 2020b. Tietoa poliisista. Internet-sivu. Saatavissa: https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista. [Viitattu 13.9.2018].

Poliisi. 2020c. Poliisin eettinen vala. Internet-sivu. Saatavissa: https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/poliisin_eettinen_vala. [Viitattu 13.9.2018].

Poliisi. 2020d. Poliisin arvot. Internet-sivu. Saatavissa: https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/poliisin_arvot. [Viitattu 13.9.2018].

Poliisiammattikorkeakoulu. 2017. Poliisiammattikorkeakoulun pedagogiset linjaukset. Esite. Saatavissa: https://www.polamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polamkwwwstructure/62879_POLAMK_Pedagogiset_linjaukset_esite_A5_WEB.pdf. [Viitattu 13.9.2019].

Poliisiammattikorkeakoulu. 2018. Poliisi (AMK) -tutkinto (180 op) opetussuunnitelma.

Lukuvuodet 2018–2020. Saatavissa: https://www.polamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polamkwwwstructure/61107_Poliisi_amk_ops.pdf. [Viitattu 13.9.2019].

Poliisiammattikorkeakoulu. 2019. Poliisi (AMK) valintaperusteet. Laki Poliisiammattikorkeakoulusta 1164/2013. Valtioneuvoston asetus 282/2014. Saatavissa: https://www.polamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polamkwwwstructure/43589_.pdf. [Viitattu 01.02.2020].

Poliisiammattikorkeakoulu. 2020. Tilastotietoa poliisi (AMK) -hakijoista. Saatavissa: https://www.polamk.fi/amk/haku_ja_valinta/tilastotietoa_hakijoista. [Viitattu 01.02.2020].

Purjo, T. 2014. Arvot ovat ihmisen toiminnan perusta. PDF-dokumentti. Tampere: Tampere University Press. Saatavissa: https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100703/Purjo_Arvot.pdf [viitattu 09.09.2019].

Raevuori, J. 2017. Kulttuurisesti osaava poliisi. Kulttuurien välisen kompetenssin rakentuminen Poliisiammattikorkeakoulussa. Turun Yliopisto. Opettajankoulutuslaitos, Kasvatustiede. Pro gradu -tutkielma. Saatavissa: <https://www.utupub.fi/handle/10024/133938> [Viitattu 11.12.2019].

Rauhala, L 2015. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Helsinki: Gaudeamus.

Reiner, R. 2010. The Politics of the Police. 4. ed. Oxford: Oxford University Press.

Rubin, A. 2003. Tulevaisuudenkuvat ja identiteetin rakentuminen myöhäismodernissa. Teoksessa Kamppinen, M. (toim.) & Kuusi, O. (toim.) & Söderlund, S. (toim.) 2003. Tulevaisuudentutkimus – perusteet ja sovellukset. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 896.

Räsänen, R. (toim.) & Jokikokko, K. (toim.) & Järvelä, M-L. (toim.) & Lamminmäki-Kärkkäinen, T. (toim.) 2002. Interkulttuurinen opettajankoulutus. Utopiasta todellisuudeksi toimintatutkimuksen avulla. Oulun Yliopisto. Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514268075.pdf>. [Viitattu 03.11.2018].

Salomaa, H. 2013. Ihmisen kokonaisvaltainen kohtaaminen hoidossa -johdantoluento. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://heikkisalomaa.fi/wp-content/uploads/2010/10/Salomaa-291013-Johdantoluento.pdf>. [viitattu 17.6.2020].

Sisäministeriö. 2017. Hyvä elämä – turvallinen arki. Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.20. Sisäministeriön julkaisu 15/2017.

Sisäministeriö. 2020. Poliisi ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Internet-sivu. Saatavissa: <https://intermin.fi/poliisiasiat/yleinen-jarjestys-ja-turvallisuus>. [Viitattu 1.2.2020].

Streng, Hely (toim.) 2014. Sopeutumisvalmennus. Suomalaisen kuntoutuksen oivallus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.kela.fi/documents/10180/751941/Sopeutumisvalmennus_suomalaisen+kuntoutuksen+oivallus_RAY2014.pdf. [Viitattu 21.10.2019].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Osa 3: Työmuodon ulottuvuudet pakolaistyössä. Internet-sivu. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/paloma-koulutus/osa-3>. [Viitattu 1.2.2020].

Tikkala, H. 2019. Evan tutkimus: Suomalaiset luottavat yhä poliisiin – "Eduskunnan ja poliitikkojen kannalta tilanne on murheellinen". Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10721429>. [Viitattu 24.5.2020].

Tiuraniemi, J. 2002. Reflektiivisyys asiantuntijan työssä. Teoksessa Niemi P. & Keskinen E. (2002) Taitavan toiminnan psykologia. Turun yliopiston psykologian laitoksen julkaisuja. Turku.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Saatavissa: https://books.google.fi/books?id=h_VDDwAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=laadullinen+tutkimus+ja+sis%C3%A4ll%C3%B6nanalyysi&hl=fi&sa=X&ved=2ahUKEwjowOuN9JLrAhWvtIsKHSLQAL0Q6AE-wAHoECAMQAq#v=onepage&q=laadullinen%20tutkimus%20ja%20sis%C3%A4ll%C3%B6nanalyysi&f=false [Viitattu: 11.10.2018].

Turunen, A. 2013. Maailman Kuvat. Mitä kartat kertovat meistä ja muista? Helsinki: Into-Kustannus Oy.

Turunen, J. 2019. Tutkimus selvitti, mitkä sanat suomalaiset kokevat sopimatomiksi. Internet-sivu. Saatavissa: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006271713.html> [Viitattu: 10.01.2019].

Työ- ja elinkeinoministeriö 2020. Kotoutumislaki ohjaa kotouttamista. Internet-sivu. Saatavissa: <https://kotouttaminen.fi/kotoutumislaki-ohjaa-kotouttamista> [Viitattu: 03.01.2020].

Valtiovarainministeriö 2017. Valtionhallinnon virkamiesetiikan ja -moraalin tila – kansalaiskyselyn tulokset. Tutkimus. Saatavissa: <https://vm.fi/documents/10623/4040240/Valtionhallinnon+virkamiesetiikan+ja+-moraalin+tila+-+kansalaiskyselyn+tulokset/98169e1d-6b7e-4ad5-977e-8cbf3b74d4fb/Valtionhallinnon+virkamiesetiikan+ja+-moraalin+tila+-+kansalaiskyselyn+tulokset.pdf>. [Viitattu 1.2.2020].

Vesterbacka, M. (toim.) 2014. Kun isolla kengällä astuu, jää iso jälki. Kahdeksantoista näkökulmaa poliisin työhön. Lukemisto Poliisiammattikorkeakoulun valintakokeita varten 2014. Poliisiammattikorkeakoulu. Saatavissa: https://www.polamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polamkwwwstructure/23899_Lukumateriaali2014_web.pdf [Viitattu 1.2.2020].

Vesterbacka, M. (toim.) 2016. Kun isolla kengällä astuu, jää iso jälki. Kahdeksantoista näkökulmaa poliisin työhön. Lukemisto Poliisiammattikorkeakoulun valintakokeita varten 2016–2017. Poliisiammattikorkeakoulu. Saatavissa: https://www.polamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polamkwwwstructure/43587_Valintakoekirja2016.pdf [Viitattu 01.02.2020].

Vesterbacka, M. (toim.) 2018. Kun isolla kengällä astuu, jää iso jälki. Kahdeksantoista näkökulmaa poliisin työhön. Lukemisto Poliisiammattikorkeakoulun valintakokeita varten 2018–2019. Poliisiammattikorkeakoulu. Saatavissa: https://www.polamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polamkwwwstructure/78891_Valintakoekirja2018_artikkeli_pois12032019.pdf [Viitattu 01.02.2020].

Vuorensyrjä, M. & Fagerlund, M. 2018. Poliisibarometri 2018. Kansalaisten arviot poliisin toiminnasta ja Suomen sisäisen turvallisuuden tilasta. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja. Saatavissa:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/150940/Polamk_raportteja_130_web.pdf [Viitattu 03.02.2020].

Valtakunnallinen Lastensuojelujärjestö. Pesäpuu ry. Turvallisen tilan periaatteet. PDF-dokumentti. <https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2018/09/Turvallinentila.pdf> [Viitattu 07.02.2020].

Valtiolle.fi. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus 2020. Arvot ja etiikka. Internet-sivu. Saatavissa: https://www.valtiolle.fi/fi-FI/Toihin_valtiolle/Arvot_ja_etiikka [Viitattu 1.02.2020].

Yleinen Suomalainen asiasanasto (YSA) 2012. Internet-sivu. Saatavissa: <http://onki.fi/fi/browser/overview/ysa#/www.yso.fi/onto/ysa/Y175419> [Viitattu 16.6.2020].

KUVALUETTELO

Kuva 1 Minuuden eri puolten kekinäinen vuoropuhelu Dialoginen minäteoriassa. (Hermans 2015. Kuvan laatinut opinnäytetyön tekijä itse.)	10
Kuva 2 Teologian tohtori Heikki Salomaan havaintokuva ihmiskäsityksestä. (Salomaa 2013.)	13
Kuva 3 Poliisin arvoista (Poliisi 2020d)	25
Kuva 4 Arvot ja etiikka virkamiesten elämässä (Palkeet 2020)	27

Liite 1. Opintojakson esittely

Tarjolla vapaasti valittava opintojakso maaliskuussa 26.3.2018 alkavalla periodilla.

VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT lukuvuosi 2017-2018

Poliisin maailmankatsomus ja ihmiskuva 3op

Hei sinä tuleva poliisi! Tiedätkö miten henkilökohtaiset asenteesi ohjaavat ajatuksiasi ja toimintaasi? Tule tutkimaan käyttäytymisesi syntymekanismeja ja sitä, kuinka kokemuksemme ja käsityksemme ohjaavat niitä. Opit ymmärtämään kulttuurisen taustan ja maailmankatsomuksen vaikutuksia kohtaamistilanteisiin. Syvennämme ammattietetistä ajattelua sekä vahvistamme tilannearvioin kannalta tärkeitä reflektointitaitoja. Käytännöllisten opetusmenetelmien avulla opimme ymmärtämään myös konfliktien dynamiikkaa sekä stereotyyppioita yksilöllisenä ja sosiaalisena ilmiönä. Opintojakso noudattaa Ruotsissa kehitettyä MOD (moninaisuus, oivallus ja dialogi) kurssisisältöjä.

Haku alkaa maanantaina 19.2.2018 klo 8.00 ja päättyy 26.2.2018 klo 16.15

- Opiskelijat valitaan ilmoittautumisjärjestyksessä. Minimi määrä 15, maksimi 20. Ole nopea!
- Katso tarkemmat tiedot opintojaksoista Wilman opetus- ja toteutus suunnitelmätiedoista.
- Osassa opintojaksoja edellytetään läsnäoloa ja opiskelijan tulee varmistaa mahdollisuus osallistua opetukseen.
- Vastuunopettaja Anu-Rohima Mylläri (opetuksen toteutuksesta vastaava opettaja), Mari Koskelainen (Polamkin vastuuhenkilö)
- Edeltävät opinnot: -
- Lähiopetusta 30 h ja itsenäistä opiskelua 51 h

Lähiopetus 27.3., 28.3., 3.4., 11.4., 17.4., 18.4., 24.4., 25.4., 15.5., 16.5.

Lähiopetusta jokaisella kerralla klo 17-20.

Huomioitavaa! Opintojakson oppimistehtäviä tullaan hyödyntämään Anu-Rohima Myllärin amk-opinnäytetyössä täysin anonymisoidussa muodossa. Opiskelijat tekevät ennakkokartoituksen sähköisenä ennen opintojakson alkua (kesto n. 1 tunti). Osa opiskelijoista valitaan loppukartoitukseen (kesto n. 2 tuntia, huomioitu kuormituksessa). Loppukartoituksen aika sovitaan erikseen opettajan kanssa. Opinnäytetyössä kerätyt aineistot ovat luottamuksellisia ja tuhoetaan opinnäytetyön valmistuttua.

Liite 2. Opintojakson asiakokonaisuudet

Olet muutakin kuin poliisi?			
Opetus- periodi / viikko	Opiskelijan työmäärä (h) etenemisjär- jestyksessä	Opittavat/ käsiteltävät asiat	Opetuksen toteutustapa (lähiope- tusta, harjoituksia, ryhmätöitä, verkko-opintoja, itsenäistä opis- kelua jne.)
1. opetusperiodi (108 h)			
1. viikko	4 h	Kuka sinä olet ja kuka minä olen? Mistä me tulemme, sukumme, nimmemme.... Piirrämme ja tutkimme maailman karttoja.	Ryhmätehtäviä, harjoituksia, purku, verkko-opintoja (itsenäistä opiskelua) koko kurssi /15-20 opisk.
2. viikko	4 h	Havaintoja: Mistä on kysymys? Harjoitus, jossa ihmiset muodostavat käsityksensä maailmasta oman ryhmään kuulumisensa pohjalta. Erottelu ”meihin ja niihin” juontaa juurensa reaktioista erilaisuuteen.	Ryhmätehtäviä, harjoituksia, purku, verkko-opintoja (itsenäistä opiskelua) koko kurssi /15-20 opisk.
3. viikko	4 h	Ennakkoluuloja: Tarakastellaan erilaisten harjoitusten kautta ennakkoluulojamme, miten ne syntyvät, kasvavat ja elävät. Otamme myyttejä ”Niistä toisista” ja opimme paljastamaan niitä.	Ryhmätehtäviä, harjoituksia, purku, verkko-opintoja (itsenäistä opiskelua) koko kurssi /15-20 opisk.
4. viikko	4 h	Kulttuuri ja arvot: Työstetään kulttuuria enemmistön ja vähemmistön näkökulmasta käsin. Mitä on kollektiivinen itseluottamus ja kollektiivinen omahyväisyys? Harjoitellaan tunnistamaan käyttäytymistä ohjaavia normeja ja arvoja – moraalista, syyllisyyttä, sosiaalista statusta, rikosta ja rangaistusta ja sitä, kuinka kaikki on suhteutettu valtaan.	Ryhmätehtäviä, harjoituksia, purku, verkko-opintoja (itsenäistä opiskelua) koko kurssi /15-20 opisk.

5. viikko	4 h	Ihmisenäkemyks ja ihmisarvo: Onko kaikilla samat oikeudet Suomessa? Ovatko kaikki ihmiset yhtä arvokkaita Suomessa? Kohtelemeko ihmisiä eri tavalla esimerkiksi vammaisuuden, sukupuolen tai ihon värin vuoksi. Opiskelijoita haastetaan testaamaan ihmisenäkemystään suhteutettuna erilaiseen sosiaaliseen ja kulttuuriseen asemaan, ammattiin, ikään ym.	Ryhmätehtäviä, harjoituksia, purku, verkko-opintoja (itsenäistä opiskelua) koko kurssi /15-20 opisk.
6. viikko	4 h	Suomi ja sen maahanmuuttajat: käsitteet, luokittelu, yhteiset piirteet tai erilaiset roolit.	Ryhmätehtäviä, harjoituksia, purku, verkko-opintoja (itsenäistä opiskelua) koko kurssi /15-20 opisk.
7. viikko	4 h	Rasismi – kasvava ongelma: passiivisuus on kantaaottava?	Ryhmätehtäviä, harjoituksia, purku, verkko-opintoja (itsenäistä opiskelua) koko kurssi /15-20 opisk.
8. viikko	4 h	Konflikteja: Melkein kaikissa ajateltavissa olevissa konflikteissa on suunnilleen sama dynamiikka. Vaikka tämä tiedetään, kerta kerralta tilanteet toistavat itseään. Opettellemme käsittelemään konfliktia.	Ryhmätehtäviä, harjoituksia, purku, verkko-opintoja (itsenäistä opiskelua) koko kurssi /15-20 opisk.
9. viikko	4 h	Valtarakenteita: Kuka on milloinkin "uhri"? Täydellinen assimiloituminen, kulttuurista eristäytyminen.	Ryhmätehtäviä, harjoituksia, purku, verkko-opintoja (itsenäistä opiskelua) koko kurssi /15-20 opisk.
10. viikko	4 h	Meillä on vastuu tulevaisuudesta: Työstämme omia asenteitamme tulevaisuudesta. Voimmeko olla mukana luomassa	Ryhmätehtäviä, harjoituksia, purku, verkko-opintoja (itsenäistä opiskelua) koko kurssi /15-20 opisk.

		muutoksia? Kuka päättää tulevaisuudettamme? Olemmeko passiivisia sivusta seuraajia vai aktiivisia toimijoita yhteiskunnan luomisessa?	
--	--	---	--